

MAGAZIN BIBLIOLOGIC nr. 3-4, 2018

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Consiliul Biblioteconomic Național
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova

Directorii publicației:

dr. Igor Șarov, Elena Pintilei

Colegiul de redacție:

dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău
acad. Andrei Eșanu, Chișinău
acad. Mihai Cimpoi, Chișinău
acad. Valeriu Matei, Chișinău
Iurie Colesnic, scriitor, cercetător, Chișinău
Vera Osoianu, dir. adjunct BNRM, Chișinău
dr. hab. Roman Motulski (Minsk)
dr. Hermina Anghelescu, Associate Professor (School of Library & Information Science,
Wayne State University, SUA)
dr. Adolf Knoll, Secretary for research, development and international relations,
Biblioteca Națională din Republica Cehă, Praga
Sorina Stanca, manager, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj-Napoca, președintele Asociației
Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România
dr. hab. Nelly Țurcan, USM, Chișinău
dr. Mariana Harjevschi, BMC „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Redactor-șef:

Ludmila Corghenci

Secretar de redacție:

Tatiana Bahmuteanu

Redactori:

Tatiana Bahmuteanu, Raisa Plăieșu, Ludmila Șimanschi

Redactor artistic:

Cristina Ceoinac

Procesare computerizată:

Diana Odobescu

Clasificare / Indexare:

Aliona Muntean

Traducere în engleză:

Elina Bolgarina

Revista este indexată în Registrul național al revistelor științifice
„Instrumentul Bibliometric Național”

Revista este recomandată spre editare de către Consiliul redacțional al
BNRM (proces verbal nr. 1 din 5 martie 2019)

Răspunderea asupra conținutului materialelor revine în întregime autorilor
Com. nr. 5. Primex.com, Chișinău, 2019

SUMAR

SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE

- 4 - 9** **Diana SILIVESTRU.** Biblioteca Națională a Republicii Moldova – parte integrantă a patrimoniului cultural european
- 10 - 14** **Veronica COSOVAN.** Muzeul Cărții – inovații în promovarea patrimoniului documentar
- 15 - 18** **Ludmila CORGHENCI.** Parteneriat ce deschide perspective în evoluția bibliotecii: viziune comună și încredere
- 19 - 22** **Elina BOLGARINA.** Коллекция «Литературы мира» Национальной библиотеки Республики Молдова: чем удивляет и чему учит: заметки фондодержателя

CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

- 23 - 30** **Vera OSOIANU.** Biblioteca între tendințe generale, viziuni globale și priorități naționale
- 31 - 36** **Margareta CEBOTARI.** Evaluarea impactului bibliotecilor: prevederi standardizate
- 37 - 47** **Elena BORDIAN, Tamara ZASMENCO.** Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică, parte integrantă a sistemului național de informație tehnico-științifică
- 48 - 51** **Ludmila CORGHENCI, Victoria POPA.** Centrul biblioteconomic teritorial – furnizor de programe de formare profesională continuă pentru personalul bibliotecilor

VALORI BIBLIOFILE

- 52 - 56** **Elena ȘTEFĂNESCU.** Programul instituțional de conservare: modele, priorități, posibilități. Cazul BCU „Mihai Eminescu”, Iași
- 57 - 61** **Iurie COLESNIC.** Liceul „Mihai Eminescu” și directorul lui... Alexandru Oatu
- 62 - 64** **Elina BOLGARINA.** Долгая жизнь одной книги

STUDII ȘI CERCETĂRI

- 65 - 69** **Lilia CARA.** Politici de management al resurselor umane
- 70 - 76** **Janne ANDRESOO.** Bibliotecile în spațiul virtual: credibilitatea este totul. De ce avem nevoie?
- 77 - 84** **Galina ZAVTUR.** Revista *Curierul medical* prin timp: analiză bibliometrică descriptivă

OAMENI ÎN PROFESIE. PROFESIE PRIN OAMENI

- 85-90** **Lider prin activitate și influență** (interviu cu dna Elena Harconița, director al Bibliotecii Științifice USARB)
- 91-92** **Elena BORDIAN.** Maria Virlan într-un destin de bibliotecă

ISTORII DE SUCCES. EVENIMENTE. EXPERIENȚE

- 93-97** **Diana SILIVESTRU.** Experiența polono-lituaniană reflectată în cinci zile de studiu
- 98-101** **Tatiana GHEICEANU, Elena ZOSIM.** În vizorul Bibliotecii Naționale – *Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030*
- 102-107** **Maria ВАХАНОВА.** Виртуальные книжные выставки для детей: создание и использование

RECENZII. INFORAFT

- 108-109** **Aristocratul Teatrului Național – Ion Ungureanu: studiu biobibliografic**
- 110** **Un produs semnificativ de bibliotecă...**

111

AUTORII ARTICOLELOR

112-114

GHID PENTRU AUTORI

SUMMARY

	UNDER THE CUPOLA OF THE NATIONAL LIBRARY
4 - 9	Diana SILIVESTRU. National Library of the Republic of Moldova as an integral part of the European Cultural Heritage
10 - 14	Veronica COSOVAN. The Museum of the Book - innovations in promotion of the documental patrimony
15 - 18	Ludmila CORGHENCI. Partnership that opens perspectives in library's evolution: common view and confidence
19 - 22	Elena BOLGARINA. World Literatures Collection of the National Library of the Republic of Moldova – what amazes and what we can learn from it?
	CONSOLIDATION OF THE NATIONAL LIBRARY SYSTEM
23 - 30	Vera OSOIANU. The library between general tendencies, global visions and national priorities
31 - 36	Margareta CEBOTARI. Libraries' impact evaluation: stipulations of standards
37 - 47	Elena BORDIAN, Tamara ZASMENCO. Republican Technical-Scientific Library as an integral part of the national system of scientific and technical information
48 - 51	Ludmila CORGHENCI, Victoria POPA. Territorial library centre as a provider of continuous training programs for library staff
	BIBLIOGRAPHICAL VALUES
52 - 56	Elena ȘTEFĂNESCU. The institutional program of conservation: models, priorities, means. Case study: „Mihai Eminescu” Central University Library, Iași
57 - 61	Iurie COLESNIC. „Mihai Eminescu” Liceum and its director, Alexandru Oatu
62 - 64	Elena BOLGARINA. A long life of a book
	STUDIES AND RESEARCHES
65 - 69	Lilia CARA. Organizational politics and human resource management
70 - 76	Janne ANDRESOO. Libraries in virtual space: credibility is all we need
77 - 84	Galina ZAVTUR. Journal <i>Curierul Medical</i> during the time: descriptive bibliometric analysis
	PEOPLE IN PROFESSION. PROFESSION BY WAY OF PEOPLE
85-90	Leader by activity and influence (An interview with Elena Harconița, the director of „Alecru Russo” University Scientific Library, Bălți)
91-92	Elena BORDIAN. Maria Virlan's destiny in the library
	STORIES OF SUCCESS. EVENTS. EXPERIENCES
93-97	Diana SILIVESTRU. Polish-Lithuanian experience, reflected in five days of study
98-101	Tatiana GHEICEANU, Elena ZOSIM. The Sustainable Development Goals 2030 in the sight of the National Library
102-107	Maria BAHANOVA. Virtual book exhibitions for children: their creation and use
	REVIEWS. INFORMATION BOARD
108-109	„Aristocratul Teatrului Național – Ion Ungureanu”: A bibliographical study
110	A semnificative action of the library
111	JOURNAL AUTHORS
112-114	GUIDE FOR THE AUTHORS

Biblioteca Națională a Republicii Moldova – parte integrantă a patrimoniului cultural european

Diana SILIVESTRU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: *Articolul reflectă inițiativele desfășurate în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) în contextul Anului European al Patrimoniului Cultural unde sunt prezentate principalele structuri europene și relațiile de parteneriat ce le unește cu BNRM, totodată sunt menționate unele proiecte europene prin care se pune în valoare patrimoniul național cultural, aflat în posesia Bibliotecii Naționale a R.M.*

Cuvinte-cheie: *Anul European al Patrimoniului Cultural; digitalizarea patrimoniului; Programul Național „Memoria Moldovei”; conținut digitalizat; Biblioteca Europeană; Biblioteca Națională Digitală Moldavica.*

Abstract: *The article reflects the initiatives taken at the National Library of the Republic of Moldova in the context of the European Year of Cultural Heritage, the main European structures are presented whose direct partner is the National Library of the Republic of Moldova. At the same time there are mentioned some European projects that emphasize the national cultural heritage, which is in possession of the National Library R.M.*

Keywords: *European Year of Cultural Heritage; digitized content; European Commission; European Parliament; National Digital Library Moldavica.*

Anul 2018 a fost un an important pentru patrimoniul cultural în Europa. Anul 2018 a fost desemnat prin Decizia (UE) 2017/864 a Parlamentului și Consiliului European – Anul European al Patrimoniului Cultural. Conceptul unui An European al Patrimoniului Cultural a apărut pentru prima dată în 2014, când Consiliul UE a făcut referire la acesta în concluziile sale privind guvernanta participativă a patrimoniului cultural. Ideea s-a bucurat de o largă susținere din partea Parlamentului European, Comisia prezentându-și propunerea pentru un An European al Patrimoniului Cultural în august 2016. Astfel că la 9 februarie 2017, reprezentanții Consiliului și ai Parlamentului European au ajuns la un acord provizoriu cu privire la o decizie de proclamare a unui

An European al Patrimoniului Cultural (2018). Pe parcursul anului 2018, Europa a marcat la nivel: național, regional și local diversitatea patrimoniului său cultural. Principalele obiective ale anului au fost: de a încuraja valorificarea patrimoniului cultural al Europei ca resursă comună, de a conștientiza și sensibiliza opinia publică cu privire la istoria și valorile comune, precum și de a consolida sentimentul de apartenență la un spațiu european comun. Sloganul anului: „Patrimoniul nostru: acolo unde trecutul se întâlnește cu viitorul”.

La nivel european au fost întreprinse o serie de inițiative și evenimente în întreaga Europă pentru a permite oamenilor să se apropie și să se implice mai mult în activități legate de patrimoniul cultural. Moștenirea culturală are o valoare universală pentru noi

ca indivizi, comunități și societăți. Prin cultivarea moștenirii culturale, putem descoperi diversitatea noastră și putem începe o conversație interculturală despre ceea ce avem în comun. Astfel că toate instituțiile Uniunii Europene (Comisia Europeană, Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene, precum și Comitetul Regiunilor și Comitetul Economic și Social European) au fost angajate pentru a marca anul 2018 drept un an de succes, organizând evenimente și activități axate pe moștenirea culturală. În plus, UE a finanțat proiecte care sprijină patrimoniul cultural. Un apel dedicat proiectelor de cooperare aferente anului a fost lansat în cadrul programului Europa Creativă. O multitudine de oportunități suplimentare au fost și sunt disponibile în continuare în cadrul programelor Erasmus +, Europa pentru cetățeni, Orizont 2020 și alte programe ale UE.

Unul din vectorii strategici ai BNRM este integrarea în comunitatea europeană. Datorită politicii de integrare europeană promovate pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională a R.M. a demonstrat eficiență sporită în câteva domenii prioritare: onorarea obligațiilor care îi revin BNRM ca membru în următoarele organisme europene de specialitate: Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL), IFLA, precum și Biblioteca Europeană (The European Library). În cadrul lor, BNRM a trecut la valorile, principiile, strategiile, metodologiile, tehnologiile și practicile bibliotecilor naționale europene, în cadrul acestora sunt aplicate: metodele de programare strategică a activității în cadrul viziunii europene 2020, sistemul european de management al calității, indicatorii de performanță aprobați de CENL.

BNRM devine membru CENL încă din anul 2005, acesta fiind principalul organism care reunește bibliotecile naționale din Europa și partener al Uniunii Europene în desfășurarea proiectelor pentru biblioteci, unul din aceste proiecte fiind Biblioteca Europeană (The European Library – TEL). Cu sprijinul Comisiei Europene, Biblioteca Națională Digitală Moldavica devine parte componentă a Bibliotecii Europene (The European Library – TEL) în anul 2008. Biblioteca Europeană a fost lansată de Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL) în anul 2004 ca catalog colectiv al bibliotecilor naționale europene și a devenit un

portal web și hub-ul de date deschise pentru bibliotecile naționale din Europa. Astfel că, Biblioteca Națională a Republicii Moldova devine participantul direct și indirect al celor mai importante proiecte de digitalizare a documentelor patrimoniale, oferind acces instantaneu de pe site-ul bibliotecii la cele mai de seamă biblioteci internaționale digitale: World Digital Library (Biblioteca Digitală Mondială), The European Library (Biblioteca Europeană), Europeana (Biblioteca digitală, muzeu și arhivă), Manuscriptorium (Portalul manuscriselor europene).

Prin semnarea de către BNRM și fundația EUROPEANA a acordului de colaborare EDEA (European Data Exchange Agreement) la sfârșitul anului 2016, BNRM devine parte componentă a platformei EUROPEANA. Anul 2018 a fost un an semnificativ și pentru EUROPEANA. În noiembrie 2018, Biblioteca Europeană marchează cea de-a 10-a aniversare. Proiectul EUROPEANA a fost lansat în 2008 cu titlul de „Biblioteca digitală europeană”, cu scopul de a pune patrimoniul cultural al Europei la dispoziția tuturor prin intermediul unui punct unic de acces. Crearea sa a fost inițiată printr-o scrisoare trimisă Comisiei Europene în anul 2005 de către șase șefi de stat sau de guvern.

În prezent, Europeana este platforma digitală europeană pentru patrimoniu cultural, fiind totodată bibliotecă, arhivă și muzeu ce oferă:

- ✓ acces online la patrimoniul cultural digitizat al Europei, precum și promovarea utilizării și vizibilitatea transfrontalieră a acestuia în Europa;
- ✓ soluții pentru interoperabilitatea și accesibilitatea transeuropeană a resurselor digitale ale patrimoniului european;
- ✓ îmbunătățirea în continuare a condițiilor de reutilizare și facilitarea utilizării conținutului cultural digital și a metadatelor în alte sectoare, de exemplu cercetare, educație, turism sau industriile creative;
- ✓ un punct de acces multilingv accesibil utilizatorilor la patrimoniul bogat și divers al Europei.

Europeana se adresează unei game largi de public, precum instituții de patrimoniu cultural și cercetători, profesioniști din domeniul educațional și din industriile creative, precum și publicul larg. Diversitatea utilizatorilor și interesele diferite ale acestora față de

Europeana reprezintă o provocare în ceea ce privește satisfacerea nevoilor fiecărui grup de utilizatori cu o orientare corespunzătoare.

Începând cu anul 2017, BNRM alături de alte biblioteci naționale europene se bazează pe partenerul său natural EUROPEANA. Anterior, Biblioteca Națională a colaborat cu EUROPEANA, prin participarea bibliotecii în anul 2012 la Conferința „The European Library/Europeana Libraries” cu genericul „Looking to the future: how do we place our service at the heart of Europe’s research communities?”, găzduită de Biblioteca Academiei Române, București, în parteneriat cu TEL (Biblioteca Europeană) și Europeana în vederea coordonării acțiunilor de integrare și schimb de experiență, interoperabilitatea Bibliotecii Europene (The European Library – TEL) și Europeana.

În prezent, TEL-ul este un agregator pentru EUROPEANA, aceasta însemnând că echipa TEL-ului a reușit să alinieze cadrul logistico-tehologic (transfer, migrare date etc.) spre EUROPEANA (<http://www.europeana.eu>). Prin tranziția și migrarea TEL-ului spre platforma EUROPEANA, BNRM a demarat implementarea în cadrul bibliotecii a noii politici europene privind implementarea noutăților logistice și tehnologice promovate de EUROPEANA, îmbunătățirea cadrului normativ specific pentru conținutul digital, etc.

Anul 2018 a adus pentru Biblioteca Națională inițiative semnificative, pornind de la semnarea relațiilor bilaterale cu biblioteci naționale europene, participarea salariaților BNRM la o serie de reuniuni și evenimente internaționale, ajungând chiar și până la organizarea unor activități comune cu instituții bibliotecare și culturale din țară și de peste hotare.

În continuare sunt prezentate principalele evenimente și acțiuni din cadrul Bibliotecii Naționale, realizate în contextul Anului European al Patrimoniului Cultural 2018:

- cu prilejul Zilei Naționale a Culturii la 15 ianuarie 2018 a fost inaugurată expoziția-eveniment cu genericul „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova în context european”. Expoziția a cuprins cărți, albume, monografii din colecțiile Bibliotecii Naționale, inclusiv din colecția „Carte vechi și rară”.

- Anul European al Patrimoniului Cultural continuă cu un alt eveniment desfășurat în perioada 30 ianuarie - 20 februarie 2018, atunci când Centrul Pro-European de Servicii și Comunicare din cadrul BNRM a pregătit și a vernisat expoziția „Politica culturală europeană în acțiune”. Atenției vizitatorilor au fost expuse publicații de documente europene ce au reflectat politici, exemple de bune practici, programe și surse de informare în domeniul politicilor culturale europene. Cei prezenți la eveniment au descoperit și conștientizat valorile culturale europene, diversitatea patrimoniului cultural național și european, asigurând accesul gratuit la colecțiile BNRM și resursele web relevante.

- la 8 mai 2018, în contextul celebrării Zilei Europei 2018 în Republica Moldova și Anului European al Patrimoniului Cultural, a fost inaugurată expoziția-eveniment „Parcursul European al Republicii Moldova”. Expoziția a cuprins o serie de documente și publicații privind dezvoltarea relațiilor și cooperarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană.

- la 12 iunie 2018 s-au desfășurat lucrările Conferinței Internaționale „2018 – Anul European al Patrimoniului Cultural: Multiculturalismul și tradiția Austriei”, eveniment organizat în colaborare cu Ambasada Austriei la Chișinău și Forumul Cultural Austriac București. Conferința Internațională a cuprins 3 axe de reper:

- ✓ Consemnarea a 100 de ani de la desțărămarea Imperiului Habsburgic: reculegere istorică și evaluarea moștenirii culturale austriece în spațiul central-european.

- ✓ Identificarea patrimoniului cultural austriac pe teritoriul Republicii Moldova (context istoric).

- ✓ 135 de ani de la nașterea scriitorului Franz Kafka – personalitate remarcabilă a prozei moderne, cu influență semnificativă asupra literaturii universale a secolului XX.

Totodată, în cadrul acestui eveniment, Forumul Cultural Austriac București a prezentat o expoziție impresionantă de bannere, cu titlul „(Ne-)Liniștea dinaintea furtunii/Bewegte Ruhe vor dem Sturm”, privind starea de lucruri în Imperiul Habsburgic înainte de Primul Război Mondial. La fel, în cadrul Conferinței Internaționale a fost rulat filmul artistic cu titlul „Stefan Zweig, Farewell to Europe” (2016) în regia lui Ma-

ria Schrader. Filmul proiectat a fost despre renumitul nuvelist, jurnalist și biograf austriac Stefan Zweig (1881-1942), fiind considerat una din cele mai interesante realizări cinematografice din ultimii ani.

Seria de evenimente și acțiuni culturale „Patrimoniul cultural: acolo unde trecutul întâlnește viitorul” (11-31 octombrie 2018) au fost organizate în contextul „Anului European al Patrimoniului Cultural” 2018 și al „Zilelor Europene ale Patrimoniului”. Sărbătorite în 50 de state semnatare ale Convenției culturale europene, Zilele Europene ale Patrimoniului sunt o inițiativă comună a Consiliului Europei și Comisiei Europene care evidențiază: diversitatea competențelor, tradițiilor, stilurilor arhitecturale și ale operelor de artă locale care constituie patrimoniul european comun.

Ediția din acest an, cu genericul: „Patrimoniul nostru: acolo unde trecutul întâlnește viitorul”, îndeamnă publicul larg să facă cunoștință cu istoria comună europeană și prezintă patrimoniul cultural drept geneză a valorilor tradiționale și care asigură conexiunea între trecut și viitor. Acest eveniment a cuprins inaugurarea și vernisarea a 2 expoziții: „Patrimoniul cultural European” și „Experiența europeană privind digitalizarea patrimoniului cultural”. Expoziția „Patrimoniul cultural European” a prezentat patrimoniul european prin diversitatea materialelor expuse, reflectând atât documente ale principalelor organisme europene și activitatea acestora. În premieră atenției publicului larg s-a propus o colecție inedită „Hărți europene medievale: sec. XVI-XVIII”. Acestea au reprezentat patrimoniul național al Republicii Moldova prin valoarea lor istorică, simbolică, științifică și artistică. Cea de-a doua expoziție a inclus o serie de documente oficiale și publicații ale instituțiilor UE privind Europa digitală, recomandări și propuneri privind digitalizarea și accesibilitatea on-line a materialului cultural și conservarea digitală, precum rapoarte și concluzii privind rolul EUROPEANA în accesul, vizibilitatea și utilizarea patrimoniului cultural european în mediul digital. Pe parcursul întregii perioade a Zilelor Europene ale Patrimoniului au fost efectuate excursii la Muzeul cărții, BNRM, acestea înscriindu-se perfect în palmaresul de evenimente dedicate Anului European al Patrimoniului Cultural 2018. De

menționat că Muzeul cărții de la Biblioteca Națională a fost inaugurat la 14 iunie 2018 și conține adevărate exponate ale culturii și patrimoniului documentar european.

În acest an, evenimentele dedicate Zilelor Europene ale Patrimoniului au avut loc în peste 64 de localități din 18 raioane și au fost organizate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, prin intermediul instituțiilor sale din subordine, precum și cu aportul muzeelor, consiliilor raionale, caselor de cultură, a direcțiilor/secțiilor de cultură etc.

În cadrul evenimentului mai sus-menționat, tot în aceeași zi, la 11 octombrie 2018 la Biblioteca Națională a Republicii Moldova s-a desfășurat masa rotundă „Patrimoniul național digital: discuții și colaborare” cu participarea partenerilor Programului Național „Memoria Moldovei” (5 biblioteci, 5 muzee, Agenția Națională a Arhivelor, precum și Camera Națională a Cărții din Moldova). Secția Colecții digitale din cadrul Departamentului Tehnologia Informației a BNRM a reușit să adune în jurul acestei mese rotunde reprezentanți din 10 instituții, coparticipanți pe linia proiectului Biblioteca Națională Digitală Moldavica, prin urmare: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, Biblioteca Științifică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”, or. Bălți, Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu”, Muzeul Pedagogic Republican, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Muzeul Național de Arte Plastice al Republicii Moldova, Camera Națională a Cărții din Republica Moldova.

Programul Național „Memoria Moldovei”, întemeiat conceptual pe programul UNESCO „Memory of World” (c II-95 / WS-11), este un document ce integrează eforturile și strategiile celor mai importante biblioteci, muzee, a Camerei Naționale a Cărții și a Arhivei Naționale în ceea ce privește salvagardarea, conservarea și prezervarea moștenirii culturale scrise a Republicii Moldova. Registrul este elementul central al Programului național „Memoria Moldovei” și este rezultatul unei munci de cerce-

tare efectuate în instituțiile deținătoare de documente patrimoniale, în baza unei metodologii speciale aprobate de Comitetul Național „Memoria Moldovei”. În baza lui se efectuează pașaportizarea documentelor incluse și se organizează activitățile și lucrările de restaurare, preservare și conservare. **Registrul programului** include documente scrise și imprimare, pe o perioadă de circa o jumătate de mileniu, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, ediții ce reflectă în totalitatea lor memoria națională. Sunt incluse de asemenea și alte vestigii tangente cu scrierea: piese de tapiserie cu valoarea de unicat în lume, conținând elemente de scriere, semne și imagini referitoare la memoria colectivă. Registrul este structurat conform metodologiei promovate de UNESCO: documente, vestigii de importanță internațională, națională, locală. Un capitol aparte al Registrului îl reprezintă repertoriul documentelor ce țin de patrimoniul național păstrate în alte țări.

Bibliotecile, arhivele și muzeele au un rol important în păstrarea și promovarea patrimoniului cultural. Tot mai multe instituții de acest tip decid să-și facă patrimoniul accesibil online. Scopul mesei rotunde mai sus-menționate a fost de a coagula patrimoniul național digital și de a-l expune în mod unitar în mediul online. La eveniment au participat persoane cu responsabilități de creare și utilizare a conținutului digital, precum și alte persoane interesate. La evenimentul de deschidere, dna director general Elena Pintilei a salutat audiența prezentă, subliniind rolul patrimoniului național cultural care constituie o prioritate majoră a strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. În cadrul acestei întrevăderi au fost prezentate 2 comunicări și o trecere în revistă, astfel că dna Veronica Borș, director adjunct direcția Tehnologia Informației a făcut referire la realizările obținute în procesul de implementare al Programului „Crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital în Republica Moldova”, iar subsemnata a prezentat comunicarea „Biblioteca Națională Digitală Moldavica – dezvoltare și extindere ca platformă de agregare și recoltare a conținutului digital din cadrul instituțiilor partenere”. Cu o prezentare succintă a Registrului Programului Național „Memoria Moldovei” a intervenit dna Cosovan Vero-

nica, șef secție Carte veche și rară, Direcția Conservarea și comunicarea colecțiilor. Urmare a acestor comunicări, au prezentat interes următoarele subiecte de discuție între participanții prezenți la eveniment:

- ✓ Cunoașterea și identificarea bunelor practici privind digitalizarea, crearea și utilizarea conținutului digital de către instituțiile partenere din cadrul Programului Național „Memoria Moldovei” (biblioteci, muzee, arhive).

- ✓ Evaluarea stării de lucru în ceea ce privește inițiativele, realizările și digitalizarea documentelor/colecțiilor efectuate de către instituțiile partenere din cadrul Programului Național „Memoria Moldovei” (biblioteci, muzee, arhive).

- ✓ Examinarea posibilităților de impulsione, cooperare și integrare a eforturilor pe segmentul digitalizării patrimoniului național scris și imprimat.

- ✓ Dezvoltarea și extinderea Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica ca platformă de agregare și recoltare a conținutului digital din cadrul instituțiilor partenere.

Prin urmare, grație acestei întruniri a fost posibil un prim impact și o analiză mai amplă privind:

- cunoașterea experiențelor instituțiilor partenere privind crearea și utilizarea conținutului digital;

- inventarierea conținutului digital existent și evaluarea necesităților de transpunere a conținutului național în format digital;

- Accentuarea rolului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova prin atribuțiile conferite de cadrul legal, prin structură și organizare drept instituție responsabilă ce poate coordona și consolida atât la nivelul Programului Național „Memoria Moldovei” cât și al Sistemului Național de Bibliotecii activitatea de digitizare și de constituire a Bibliotecii Digitale Naționale. Acesta din urmă trebuie să relaționeze baze de date dispersate la nivel național și să le integreze într-un sistem național unitar;

- Centrarea instituțiilor membre pe prioritățile strategice ale Programului Național „Memoria Moldovei”, impulsionearea activității și consolidarea funcționării Comitetului Național, de pe lângă Programul Național „Memoria Moldovei”;

- Implicarea partenerilor Programului Național „Memoria Moldovei” în iden-

tificarea, analiza și evaluarea conținutului digital existent în colecțiile lor conform Registrului electronic, care constituie elementul central al Programului Național „Memoria Moldovei” (registrul urmează a fi expus în variantă pdf sub copyright pe instrumentul online **google docs**);

- Elaborarea Acordului de colaborare între instituțiile partenere ale Programului Național „Memoria Moldovei”, acesta urmând a fi semnat până la sfârșitul anului 2018;

- Orientarea instituțiilor deținătoare de patrimoniu cultural scris și imprimat în atragerea resurselor/granturilor locale, naționale și internaționale, dezvoltarea parteneriatelor și colaborarea în rețele, măsurarea rezultatelor; promovarea experiențelor de succes;

- Contribuții la unitatea patrimoniului național digital prin implicare și participare pro-activă, precum și crearea unui spațiu de comunicare care dă speranțe.

Prioritare sunt la această etapă asigurarea sustenabilității proiectului Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica prin: dezvoltarea și extinderea parteneriatelor strategice, proiectarea unor colecții și servicii de valoare superioară, dezvoltarea site-ului www.bnrm.moldavica.md ca o platformă integratoare a conținutului digital din cadrul instituțiilor partenere, a viziunii de interacțiune a BND Moldavica cu EURO-

PEANA, asigurarea unei reflectări corespunzătoare la formarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural și a valorilor comune.

Prin participarea în trecut la Biblioteca Europeană (The European Library – TEL), iar în prezent parte integrantă la EUROPEANA (bibliotecă, arhivă și muzeu), precum și implicarea în alte proiecte europene, BNRM a creat conținut digital și continuă să furnizeze conținut relevant pentru memoria culturală europeană, a demarat realizarea unor activități și lucrări care au urmărit scopul integrării europene multilaterale a Bibliotecii Naționale, precum și implementarea noii politici europene privind depozitarea, conservarea și lărgirea accesului la valorile documentare patrimoniale, alinierea la sistemul managerial și de activități al bibliotecilor naționale europene, implementarea metodologiilor și practicilor avansate ale acestora, etc.

În concluzie, Biblioteca Națională a Republicii Moldova va continua consolidarea poziției de integrare a instituției în cadrul viziunii europene prin: implementarea deciziilor și recomandărilor CENL-lui, asigurarea vizibilității bibliotecii în spațiul național și european prin participarea la conferințe, forumuri de profil, organizarea de expoziții virtuale și evenimente culturale în colaborare cu diverse instituții din țară și de peste hotare.

Referințe bibliografice:

1. BNRM marchează Zilele Europene ale Patrimoniului 2018. [Accesat 14 noiembrie 2018]. Disponibil: <http://cpescmdlib.blogspot.com/2018/09/bnrm-marcheaza-zilele-europene-ale.html>.
2. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Consolidarea identității europene prin educație și cultură Contribuția Comisiei Europene la reuniunea liderilor din 17 noiembrie de la Göteborg (COM/2017/0673 final). [Accesat 13 noiembrie 2018]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0673&from=ro>
3. Conferința Internațională „2018 – Anul European al Patrimoniului Cultural: multiculturalismul și tradiția Austriei”. [Accesat 14 noiembrie 2018]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/noutati/42-2018/1244-conferin-a-interna-ional-2018-anul-european-al-patrimoniului-cultural-multiculturalismul-i-tradi-ia-austriei>
4. Modelul strategic al BND Moldavica. [Accesat 10 noiembrie 2018]. Disponibil: <http://moldavica.bnrm.md/despre.html>.
5. Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind evaluarea proiectului Europeană și calea de urmat în continuare. [Accesat 13 noiembrie 2018]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0612&from=RO>

Muzeul Cărții – inovații în promovarea patrimoniului documentar

Veronica COSOVAN,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: Autoarea abordează o nouă formă inovațională de promovare și valorificare a patrimoniului documentar al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – crearea Muzeului Cărții în cadrul secției Carte veche și rară. Este o experiență unică și inedită pentru domeniul biblioteconomic din Republica Moldova ce ar putea diversifica funcțiile tradiționale ale bibliotecii. Funcția de conservare a patrimoniului cultural, esența căreia este de a păstra totalitatea documentelor colectate, ar putea deveni funcție memorială, deoarece prin conservarea patrimoniului este posibilă transmiterea acestuia generațiilor următoare.

Cuvinte-cheie: Muzeul cărții; patrimoniu cultural; conservare.

Abstract: The author presents a new and innovative form of promotion and valorification of the documentary patrimony of the National Library of the Republic of Moldova – the creation of the Book Museum within the Old and Rare Books Section. It is a unique and new experience for the libraries in the Republic of Moldova that diversifies the traditional functions of the library. The function of preservation of the cultural heritage, the essence of which is to keep safe all the collected documents, also become a memorial function. The preserved patrimony is transmitted to the following generations.

Keywords: The Museum of the Book; cultural heritage; conservation.

Particularitatea epocii actuale este marcată de două mari transformări: prima se referă la procesul de formare a unei noi paradigme culturale, pe când cea de-a doua vizează dezvoltarea galopantă a domeniului comunicațiilor tehnologice. Metamorfozele sociale s-au răsfrânt și asupra bibliotecii, resimțite puternic nu doar asupra întregului sistem de resurse al bibliotecii, dar și asupra rolului bibliotecii pentru societate, prin extinderea și deversificarea funcțiilor ei. Schimbările în cauză generează noi modele de dezvoltare a bibliotecii, care asigură viabilitatea ace-

tea ca instituție multifuncțională în contextul unei societăți a cunoașterii integrate și contribuie totodată la schimbarea percepției societății moderne, prin crearea imaginii pozitive, datorită accesului gratis la resursele sale și nu numai.

Creșterea colecțiilor patrimoniale de unicat, interesul și grija față de valorificarea patrimoniului documentar contribuie la conturarea unei noi funcții a bibliotecii: cea memorială, care în ultimii 10 ani este tot mai des abordată de către specialiștii în domeniu. Această nouă funcție este generată de cercetarea științifică și valorificarea

patrimoniului documentar, realizată cu profesionalism de către bibliotecari. În incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM), a fost conceput și des-

chis la 14 iunie 2018 *Muzeul Cărții*. Deschiderea a avut loc în cadrul Simpozionului internațional „Valori bibliofile”, ediția a XXVII-a.

Foto. 1. „Muzeul Cărții”

La deschidere a participat și reprezentantul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, dl Andrei Chistol, secretar de stat. Primii vizitatori au fost participanții la simpozion. Misiunea muzeului este axată pe cercetarea, promovarea și valorificarea mărturiilor trecutului, exprimate prin cea mai măreață invenție a umanității – cartea, ca obiect de unicat al patrimoniului cultural de importanță națională și internațională și al artei tipografice, ca sursă primară de informare, mijloc de educație și formare, obiect de studiu complex. Obiectivele prioritare sunt orientate spre: cercetarea științifică, activitatea educațională, de promovare și metodică. Activitatea de cercetare este concentrată asupra studierii și promovării colecțiilor patrimoniale ale BNRM, integrării lor în circuitul științific prin elaborarea cataloagelor de colecție. Principalele subiecte de studiu vizează domeniile „Dezvoltarea tiparului”, „Evoluția sistemelor de scriere”, „Colecțiile personale ale bibliofililor basarabeni”; „Migrarea valorilor culturale” etc. Activitatea educațională prevede organizarea lecțiilor deschise, master-class-uri pe diverse teme ale istoriei cărții și tiparului. De exemplu, primul proiect educațional „Misterele culturii antice” este conceput să familiarizeze publicul

cu istoria dezvoltării sistemelor de scriere și a formei cărții, începând cu cea mai arhaică perioadă. Activitatea de promovare se realizează cu ajutorul excursiilor pentru toate categoriile de vizitatori, discuții, expoziții, mass-media, rețele de socializare. Activitatea metodică prevede consultații, elaborarea recomandațiilor metodice pentru angajații în domeniu. *Muzeul Cărții* va stabili colaborări cu organizațiile bibliofile din țară precum *Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova*, cu ONG-uri cum ar fi: *Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”*, reprezentanți ai comunității academice din țară și de peste hotare, școli, gimnazii, licee și universități etc.

Elaborarea proiectului unic este rodul colaborării fructuoase a unei echipe bine consolidate, condusă de directorul general al bibliotecii și angajații secției Carte veche și rară. Implementarea ideii a început cu identificarea spațiului corespunzător. Lucrările de renovare reprezintă diploma de master a unei studente din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Arte Plastice și Design. Interiorul a fost restabilit după documente tehnice de arhivă, iar amenajarea s-a făcut în conformitate cu

prevederile în vigoare, orientate să asigure prezervarea pasivă și promovarea patrimoniului cultural. Pentru dotarea tehnico-materială a fost achiziționat echipamentul special, confecționat din metal și sticlă. Nivelul de iluminare a bunurilor culturale a fost proiectat să nu depășească limita accesibilă și să nu provoace sporirea gradului de raze ultraviolete, care sunt dăunătoare documentelor și duc la distrugerea fotochimică. Designul corpurilor de iluminat creează o atmosferă armonioasă, datorită ajustării direcției fasciculelor luminoase și a intensității acestora.

O mare atenție s-a consacrat proiectării primei expoziții. S-a ținut cont de condițiile pe care trebuie să le întrunească un spațiu muzeal modern care prevede ca 50% din suprafață să fie rezervată pentru expoziție, restul spațiului pentru personalul științific. Securitatea perimetrului spațiului muzeal se bazează pe supravegherea permanentă a intrărilor. Fereastra este prevăzută cu gratii și sistem de alarmă modern. Tehnica de etalare a documentelor exclude tensionarea obiectelor, împăturirea și faldaarea lor. Concepția muzeului cărții prevede funcționarea a 2 tipuri de expoziții :

1. Permanente
2. Temporare

Expoziția permanentă va prezenta publicului o parte din patrimoniul cultural documentar al Republicii Moldova, aflat în gestiunea colecțiilor speciale din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Vizitatorii au ocazia să admire lucrările cele mai reprezentative, valoroase și mai bine conservate. Expozițiile temporare vor activa pe o durată limitată de timp, vor fi tematice și vor extinde anumite secvențe a expoziției de bază. Pe lângă manuscrise, ediții princeps și alte cărți vechi, unice, muzeul prevede expunerea obiectelor și accesoriilor ce țin de tehnica tipografiei: călimări, ornamente tipografice, tiparnițe.

Itinerarul primei expoziții cu genericul „Evoluția cărții în timp și în spațiu” a fost structurată în 12 compartimente tematice, concepute să reflecte dezvoltarea scrisului, evoluția formelor și suporturilor de scriere, istoria cărții, activitatea tipografică în Europa și Țările Românești, arta poligrafică și,

totodată, să pună în evidență rolul social, istorico-cultural și estetic al cărții. Alături de documente sunt expuse și obiecte simbolice, care au tangență cu crearea cărții: pene, călimări, forme tipografice, litere mobile etc.

Primul compartiment „Evoluția sistemelor de scriere” trece în revistă primele forme de comunicare, începând de la cele mai arhaice până la prima revoluție a spiritului uman – apariția scrisului. Vizitatorii vor fi mirați să afle că la realizarea primelor forme de scriere din perioada preistorică era utilizat doar ocrul în toate nuanțele sale și cărbunele din lemn. Cu timpul, scrierea s-a transformat în simboluri în formă de ace sau de cuie, de unde vine și denumirea acestui sistem. Nu mai puțin curios este și faptul că cea mai veche scriere din Europa, poate și din lume, este cea de pe Tăblițele de la Tărtăria, județul Alba (România).

Urmează compartimentul „Cartea manuscris” care accentuează evoluția suportului fizic al cărții. Tăblițele de argilă sumeriene, papirusurile egiptene, sulurile Romei antice, numite volume în limba latină, între secolele al II-lea și al IV-lea d. Hr., au fost înlocuite progresiv de codex, făcut din foi inserate și pliate pentru a forma caiete legate între ele. Din acea perioadă, cartea și-a păstrat întotdeauna această formă. Atenția vizitatorilor va fi atrasă de faptul că în perioada medievală cărțile erau realizate în ateliere numite **scriptorii**, iar cel care avea în grija de aprovizionarea atelierelor cu materia necesară se numea **armarius**.

Cel de al treilea compartiment este axat pe „Istoria tiparului” și personalitățile care au marcat în secolul al XV-lea o nouă epocă a cărții prin inventarea preseii de tipar și a caracterelor mobile. Compartimentul familiarizează cu cele mai vechi cărți tipărite în renumite centre tipografice din colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Cea mai veche carte din expoziție este *Comentariile lui Aristotel*, tipărită la Veneția în 1551. Tot aici se regăsește lucrarea lui Stanislav Lubienski *Opera postuma* care provine din Biblioteca Windhagiana. Urmele acestei biblioteci istorice se regăsesc astăzi atât pe continentul european, cât și pe cel american.

În continuare, vizitatorii au rara ocazie să admire operele artiștilor-tipografi, care au contribuit la substituirea cărții-manuscris și au pus bazele culturii laice, înlocuind cultura ecleziastică. În secolul al XVI-lea, imprimarea cărților devine o industrie și apar tipografi umaniști erudiți, care au stăpânit meșteșugul făuririi cărții în întregime. Tipografilor editori ai secolului al XVI-lea le revine meritul în descoperirea manuscriselor scriitorilor antici, greci și latini. O astfel de lucrare este „*Antiquae musicae auctores septem: graece et latine: restituit ac notis explicavit*”, tipărită în 1641 la Amstelodam [Amsterdam], de către Ludovic Elzevir.

Un capitol aparte este dedicat tiparului în Țara Românească unde sunt expuse edițiile de la București și Râmnic, tipărite în limba română, prin contribuția și susținerea domnitorilor și a mitropolitului țării. Cea mai veche carte în limba română păstrată în colecțiile speciale ale instituției este *Apostolul*, tipărit în 1683, la București. Relevante sunt exponatele ce reprezintă tiparul în Moldova. Publicul poate face cunoștință cu edițiile ieșite de sub teascurile primei tipografii private din Moldova, cea a lui Duca Sotiriovici, care a activat la Iași între 1745-1752. Proprietarul acestei tipografii a venit la Iași, fiind invitat de domnitorul Constantin Mavrocordat, pentru a satisface cererile de carte ale Mitropoliei Moldovei. Importantă este lucrarea lui Dimitrie Cantemir *Scrisoarea Moldovei*, tipărită la Mănăstirea Neamț, în 1825. Mănăstirea Neamț s-a afirmat ca o importantă vatră de cultură românească încă din secolul al XV-lea prin înființarea atelierelor pentru caligrafi, copişti și miniaturişti. Inedit pentru această lucrare este „blestemul” înșirat pe primele pagini. Tot în acest compartiment, utilizatorii pot vedea manualele lui Gheorghe Asachi, scrise cu alfabet de tranziție, introdus după 1840 în toate teritoriile locuite de români, în care caracterele chirilice erau amestecate cu cele latine. Gheorghe Asachi a realizat saltul calitativ de la un învățământ pe baza textelor religioase la o instruire modernă în bază de manuale.

În cadrul *Muzeului* au fost expuse și edițiile basarabene. Teritoriul dintre Prut și

Nistru a rămas receptiv la valorile spirituale strămoșești în pofida tragicului eveniment din 1812. Compartimentul familiarizează cu primele lucrări realizate în teritoriul actual al Republicii Moldova. Este expus *Ceasoslovul* realizat de Mihail Strelbițchi la Dubăsari, în 1794, și reflectată contribuția mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni pe tărâmul tipografic, care, prin tipărirea cărților religioase, a introdus în biserică limba română. Este remarcabilă și activitatea cărturărească a preotului Mihail Ciachir, care a luat parte, alături de ieromonahul Gurie (Grossu), viitorul mitropolit Gurie, la restabilirea tipografiei moldovenești. Un al aport fiind traducerea *Vechiului Testament* și *Noului Testament* în limba găgăuză. În 1841 apare și la Chișinău prima tipografie privată condusă de armeanul Akim Popov. În această tipografie au apărut lucrările autorilor autohtoni precum Ion Donceș și alții.

Publicațiile periodice, deși apărute în Basarabia extrem de târziu, atrag atenția prin valoarea lor informativ-educativă. Prima jumătate a secolului al XIX-lea nu a cunoscut niciun titlu și niciun exemplar de ziar sau revistă! Abia în anul 1854 autoritățile au consimțit să apară în limba rusă *Бессарабские областные ведомости*. La 1 iulie 1867, s-a putut obține aprobarea pentru apariția revistei clericale *Кишиневские епархиальные ведомости*, atât în limba rusă, cât și în limba română. Presa basarabeană prezintă un interes deosebit prin faptul că a promovat literatura realistă, cu un pronunțat specific național. În aceste publicații își editau creația autorii autohtoni.

Instaurarea păcii în 1918 a contribuit la dezvoltarea activității tipografice în Basarabia și la marcarea începuturilor epocii contemporane în istoria cărții în spațiul nostru istoric. Utilizatorii au ocazia să admire documentele din colecția Tiraspol-Balta, editate în perioada interbelică, care reflectă producția editorială realizată în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească, înființată în 1924 în stânga Nistrului. Majoritatea cărților au fost editate la Editura de Stat a Moldovei și acoperă domeniile: agricultură, medicină, social-politic, tehnică, manuale editate în limba

română. Alfabetul latin a fost introdus oficial în Transnistria la finele anului 1931 și a fost utilizat în perioada anilor 1932-1938. Aceste documente prezintă un mare interes pentru istoria și cultura noastră.

Cărțile minuscule sunt considerate ediții bibliofile datorită mărimilor. Cele mai mici cărți din colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, adevărate bijuterii ale tiparului, ce prezintă interes ca opere de artă și ca obiect de curiozitate, sunt: *Cornul* (11-15 mm), păstrată într-un medalion de metal cu dimensiunile 20x15 mm. *Герои войны 1812 года* (25x17 mm), editată către 100 de ani de la Războiul din 1812. Ediția suvenir ilustrată de pictorul Ilie Bogdesco *Punguța cu doi bani* (60x40 mm); *Memento mori* (110x75mm), ediția bibliofilă, tipărită cu prilejul jubileului de 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu.

Compartimentul dedicat ex-librisului, un element special în decorarea cărților, atrage atenția asupra proprietarului cărții. Ele sunt aplicate atât pe partea posterioară, cât și pe cea superioară a copertii, fiind decorate adesea cu folie de aur. Asemenea elemente își puteau permite doar oamenii înstăriți și reprezentanții caselor regale. Ex-librisul a apărut în secolul al XV-lea, în Germania și multă vreme a fost singurul ornament al cărților. În compartiment este prezentat ex-librisul regelui Carol I, ex-librisul olograf al scriitorului și omului politic Mihail Kogălniceanu și ex-librisul lui Ivan Liprandi, ofițerul rus care și-a vândut o parte din biblioteca personală primei

Bibliotecii Guberniale, deschise la Chișinău în 1832.

Încheie intinerarul expoziției compartimentul dedicat legăturii cărților, în cadrul căruia cartea este prezentată ca obiect de artă, la realizarea căreia au fost utilizate tehnici speciale, materie primă de cea mai înaltă calitate, iar pentru ornarea lor au fost utilizate metale nobile și pietre semiprețioase. Copertarea modernă își are începuturile încă din cele mai vechi timpuri. Primele coperti reprezentau două plăci din lemn, os sau metal, fixate cu o curea sau balama. Partea interioară a plăcii era acoperită cu un strat subțire de ceară pe care se incrusta informația necesară. Incrustarea cu aur a fost împrumutată de europeni din Persia și Arabia în secolele XV-XVI-lea. Vizitatorii au ocazia să admire coperti inedite, executate în tehnica filigranului, ștanțate sau sculptate în metal sau os, ornamentate cu pietre semiprețioase.

Prezența *Muzeului Cărții* în Biblioteca Națională creează o atmosferă emoțională, culturală și spirituală unică, care permite vizitatorului să simtă unicitatea acestei instituții. Prin crearea *Muzeului Cărții*, biblioteca își consolidează poziția sa ca centru al culturii naționale și contribuie la revigorarea memoriei colective a societății moderne, la aprecierea și punerea în valoare a patrimoniului cultural. Noua formă inovațională de promovare și valorificare a patrimoniului cultural va permite includerea Bibliotecii Naționale în intinerarul turismului cultural moldovenesc.

Parteneriat ce deschide perspective în evoluția bibliotecii: viziune comună și încredere

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: *Articolul reflectă beneficiile activității bibliotecii în bază de parteneriate. Autorul aduce drept exemplu relevant proiectul „Institution of the national library – its potentials and possibilities”, susținut de către Ambasada Lituaniei în Republica Moldova și Ministerul de Externe al Lituaniei. Proiectul a fost realizat în baza Acordului de colaborare, semnat în anul 2017 între Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” și Biblioteca Națională a Republicii Moldova.*

Cuvinte-cheie: *parteneriat; Biblioteca Națională; proiect.*

Abstract: *The article reflects the benefits of the library's work on a partnership basis. The author presents as an example the project "Institution of the national library - its potentials and possibilities", supported by the Lithuanian Embassy in the Republic of Moldova and the Lithuanian Foreign Ministry. The project was based on the Collaboration Agreement, signed between the "Martyno Mazvydo" Lithuanian National Library and the National Library of the Republic of Moldova in 2017.*

Keywords: *partnership; National Library; project.*

Parteneriatele, în care sunt implicate azi bibliotecile, aduc beneficii instituției, personalului de specialitate, comunității servite, prin oportunități de învățare de înaltă calitate, validarea competențelor, strategii eficiente de integrare, informare și motivare. În cadrul parteneriatelor, bibliotecile, de regulă, realizează o gamă largă de activități care consolidează cooperarea și activitățile în rețea, facilitează punerea în aplicare a practicilor inovatoare, creează deschideri de cooperare cu autorități, stimulează inițiativele transnaționale. Parteneriatele funcționale aduc o plusvaloare bibliotecilor.

Unul dintre exemplele relevante – proiectul „Institution national library – poten-

tials and possibilities”, susținut de către Ambasada Lituaniei în Republica Moldova și Ministerul de Externe al Lituaniei.

Proiectul „Institution national library – potentials and possibilities” a fost elaborat în baza Acordului de colaborare, semnat în anul 2017 între Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” și Biblioteca Națională din Republica Moldova. Acesta are scopul de a optimiza colaborarea bibliotecilor din ambele țări, precum și transferul de experiențe și bune practici. Acordul prevede vizite reciproce de documentare, colaborări în proiecte, organizarea activităților științifice și educaționale și altele.

Astfel, în luna septembrie a anului 2018, un grup de bibliotecari din diferite structuri

de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova a efectuat o vizită de studiu și documentare la Vilnius, cunoscând în detaliu activitatea Bibliotecii Naționale din Lituania, precum și a altor categorii de biblioteci. Este vorba despre prima fază a proiectului.

Ce lecții au fost învățate în cadrul vizitei bibliotecarilor de la Biblioteca Națională din Chișinău la Vilnius?

Dar mai întâi să trecem în revistă câteva poziții fundamentale din Strategia pentru anii 2017-2020 a Bibliotecii Naționale din Lituania „Martyno Mazvydo”.

O formulare expresivă, multiaspectuală, dar atractivă și incitantă a misiunii – „De a fi un spațiu de cunoștințe lituanian care creează valori pentru public”; viziunea Bibliotecii – „De a deveni parte integrală a politicii de stat în domeniul politicii informaționale, culturii, educației, științei și a progresului economic” (1, p. 1). Redeschisă în anul 2016 (după 8 ani de reconstrucție), Biblioteca Națională din Vilnius este mai bine adaptată la nevoile utilizatorilor și așteptările vizitatorilor, dezvoltând o activitate strategică în gestionarea fluxurilor informaționale culturale, educaționale, științifice, economice și politice și contribuind la punerea în aplicare a politicii de inovare a Lituaniei, la sporirea avantajului său competitiv și la crearea societății lituaniene de cunoaștere.

Pentru perioada 2017-2020 Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” are următoarele priorități și sarcini de bază (1, p. 17-20):

- *integrarea și managementul calitativ al patrimoniului cultural lituanian* (asigurarea condițiilor legale și tehnologice pentru crearea valorii adăugate prin utilizarea și reutilizarea patrimoniului cultural; Creșterea integrității și durabilității spațiului virtual al patrimoniului cultural; încurajarea utilizării patrimoniului cultural digitizat pentru studii, cercetare, turism și industrie creative; integrarea patrimoniului cultural lituanian în spațiul de patrimoniu cultural european; dezvoltarea Băncii de date bibliografice lituaniene);

- *dezvoltarea produselor informaționale și a serviciilor care creează o valoare adăugată* (a asigura căutarea și accesul la patri-

moniul cultural digital și a produselor bazate pe concentrarea într-un singur loc; a îmbunătăți accesul la patrimoniul cultural digital prin implementarea noilor servicii privind managementul, păstrarea, utilizarea și analiza; a îmbunătăți calitatea produselor informaționale, luând în considerare tendințele noi, posibilitățile tehnologice și necesitățile utilizatorilor; a îmbunătăți accesibilitatea resurselor mass-media prin crearea de e-arhive ale presei periodice și serviciilor de analiză a presei; a dezvolta servicii extinse de cercetare, informare și analiză a datelor pentru factorii de decizie, prin cooperare cu alte organizații care activează în domeniile date);

- *îmbunătățirea condițiilor legale și tehnologice pentru accesul la informație* (a asigura accesul la e-publicații colectate de Biblioteca Națională în toate bibliotecile publice din Lituania; a îmbunătăți condițiile tehnologice de activitate a bibliotecii prin crearea de servicii computerizate de cloud pentru bibliotecile publice din Lituania și altele);

- *centru național biblioteconomic și în domeniul științelor informării* (a dezvoltat bazele de date de bibliografie națională ca resurse strategice; a eficientiza activitatea centrelor de competențe și de promovare a standardelor în biblioteconomie și științe ale informării; a îmbunătăți accesul la conținuturile științifice; a crea un sistem eficient de suport metodologic pentru bibliotecile publice prin utilizarea TIC; a crea și a implementa un model de îmbunătățire a competenței angajaților de bibliotecă, bazat pe practică și standarde internaționale).

Impresiile, rezultatele, dar mai ales impactul vizitei bibliotecarilor moldoveni la Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” au fost analizate și sintetizate, prezentate în documentul „Informație-sinteză privind vizita de documentare, efectuată la Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” în perioada 10-14 septembrie 2018, în cadrul proiectului „Institution National Library – potentials and possibilities”.

Documentul elaborat este rezultatul echipei în componența: Vera Osoianu, Aliona Muntean, Aliona Tostogan, Veronica Borș,

Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric, Cristina Caterev, Veronica Bantaș, Mariana Kiriakov, Sergiu Elașco. De ce s-a insistat pe un astfel de document? Este de fapt un raport-studiu de evaluare și impact a primei faze a proiectului, făcut accesibil pentru diriguitorii acestuia, factorii de conducere din ambele biblioteci naționale, dar mai ales pentru întreaga echipă a Bibliotecii Naționale din Republica Moldova (așa cum se cuvine într-o instituție care implementează prevederile managementului calității).

Raportul-studiu integrează 3 compartimente de bază: impresii și sugestii de ordin general; domenii de interes și responsabilități în cadrul vizitei de documentare (pentru membrii echipei BNRM); sugestii și propuneri de implementare a bunelor experiențe ale Bibliotecii Naționale din Lituania „Martyno Mazvydo” în activitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

La compartimentul „Impresii și sugestii de ordin general” membrii echipei din Moldova au specificat:

- *programul vizitei* (optimal; consultarea prealabilă cu specialiștii de la BNRM în procesul de elaborare; îmbinare organică a componentelor teoretice, strategice cu prezentări practice etc.)

- *utilizarea rațională a timpului vizitei de documentare* (utilizarea efectivă a timpului funcțional; vizite în alte biblioteci; cunoașterea detaliată a infrastructurii Bibliotecii Naționale din Lituania; cunoașterea monumentelor de cultură și arhitectură).

- *spații și medii de comunicare profesională eficientă* (deschiderea colegilor; sesiuni interactive atât cu administrația Bibliotecii Naționale din Lituania, cât și cu personalul de specialitate; prezentarea mostrelor/modelelor ale activităților – de ex., BrandBook, indicatori statistici; comunicare la nivel de echipă drept componentă fundamentală a modernizării bibliotecii)

- *comodități* (cazare excelentă; punerea la dispoziție a unui spațiu special pentru depozitarea lucrurilor personale etc.).

Domeniile de interes, de centrare în cadrul vizitei au fost: modernizarea organigramei bibliotecii în scopul valorificării creativității personalului de specialitate; reorganizarea spațiilor funcționale; noi ori-

entări în politica de gestiune a resurselor documentare și informaționale; modernizarea Centrului de restaurare și conservare a documentelor; servicii de noi generații pentru utilizatori; servicii în domeniul muzicii și artelor; digitizarea documentelor în domeniul artelor; utilizarea tehnologiilor informaționale; marketing de bibliotecă; administrarea și augmentarea potențialului informațional, promoțional și de conținut al paginii WEB; managementul proiectelor; managementul evenimentelor; identificarea modalităților de implicare a BNRM în proiecte internaționale; management instituțional; aspecte transformazionale în bibliotecă; formarea profesională continuă în bibliotecă; proiecte de sprijinire a lecturii și a culturii lecturii; coordonarea activității bibliotecilor la nivel național; cercetarea în biblioteconomie și științe ale informării; priorități pentru asistența metodologică; standardizarea domeniului; statistica activității de bibliotecă; funcționalitatea cadrului legal al activității bibliotecii.

Pentru toate domeniile analizate în cadrul vizitei de documentare la Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” au fost elaborate sugestii și propuneri de implementare a bunelor experiențe, diseminate pentru personalul de specialitate a BNRM și experții proiectului (2).

Cea de-a doua fază a proiectului (octombrie 2018) a inclus vizita la Chișinău a unui grup de experți ai Bibliotecii Naționale „Martynas Mažvydas” în componența: Jolita Steponaitienė, directorul Departamentului resurse informaționale, dr. Nijolė Bliūdžiuvienė, directorul Departamentului de Științe ale Informației, Viktorija Pukėnaitė, directorul Departamentului Comunicare și Marketing. Specialiștii lituanieni au fost informați asupra serviciilor, prestate de colegii moldoveni, modul în care acestea sunt organizate și făcute publice.

Cea mai mare parte a timpului fiind dedicat evaluării activității Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, experții lituanieni au vizitat și alte biblioteci din cadrul sistemului național. O prezență deosebită a vizitei experților – organizarea conferinței publice (la 18 octombrie 2018), cu următoarele axe de discuții:

- Mentoratul – modalitate de pregătire și integrare profesională a angajatului
- Servicii de generație nouă: din experiența Bibliotecii Naționale a Lituaniei
- Priorități și activități strategice ale Bibliotecii Naționale a Lituaniei: aspecte de reper.

Accentuăm participarea la lucrările conferinței a reprezentanților bibliotecilor universitare, specializate, publice teritoriale, altor instituții – fapt ce confirmă deschiderea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru schimb de informații și experiențe, transparență.

În urma evaluării rezultatelor întrevederilor de la Vilnius și Chișinău, precum și a nevoilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, experții Bibliotecii Naționale a Lituaniei au elaborat un set de recomandări, care constituie un suport fundamental pentru perfecționarea activității BNRM, pentru un dialog profesional cu factorii de decizie și alte instituții (3).

Impactul proiectului poate fi demonstrat prin:

- cunoașterea bunilor profesioniști, deschiși comunicării și diseminării cuno-

ștințelor și deprinderilor;

- elaborarea instrumentelor documentare (sinteze, evaluări, propuneri, recomandări) de către experți și beneficiari ai proiectului, acestea fiind puse la dispoziția gestionarilor de grant, factorilor de decizie, administrațiilor instituțiilor, precum și personalului de specialitate ai instituțiilor implicate (pentru asigurarea transparenței);

- utilizarea recomandărilor experților din cadrul Bibliotecii Naționale din Lituania „Martyno Mazvydo” drept suport pentru planificarea activității pentru anul 2019 și de perspectivă;

- stabilirea de noi perspective, colaborări în contextul Acordului de colaborare, semnat în anul 2017 între Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” și Biblioteca Națională din Republica Moldova (activități educaționale, reuniuni profesionale organizate în comun etc.).

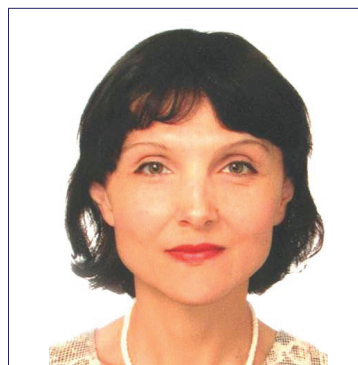
Conform angajamentelor asumate în Acord, colaborarea dintre bibliotecile naționale din Republica Moldova și Lituania se prevede a fi de lungă durată, sustenabilitatea acestuia fiind una din responsabilitățile managementului ambelor instituții.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas”. Priorități și activități strategice 2017-2020. Trad. în lb. rom. de Mariana Kiriakov. Vilnius, 2017. Manuscris.
2. Informație-sinteză privind vizita de documentare, efectuată la Biblioteca Națională din Lituania „Martyno Mazvydo” în perioada 10-14 septembrie 2018, în cadrul proiectului „Institution National Library – potentials and possibilities”. Sinteză de Ludmila Corghenci. Chișinău, 2018. Manuscris.
3. Steponaitienė, Jolita, Bliūdžiuvienė, Nijolė, Viktorija Pukėnaitė. Proiectul de dezvoltare „Instituția: Biblioteca Națională – potențial și oportunități”. Sugestii pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova, formulate de către experții Bibliotecii Naționale a Lituaniei „Martynas Mažvydas”. Vilnius, 2018. Manuscris.

Коллекция «Литературы мира» Национальной библиотеки Республики Молдова: чем удивляет и чему учит заметки фондодержателя

Elena BOLGARINA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: *Articolul reflectă structura și componența colecției „Literaturile lumii” parte integrantă a valoroasei colecții patrimoniale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Colecția include circa 57 mii de exemplare documente, de diferite conținuturi. Autorul se axează pe documente de patrimoniu, apărute la sfârșitul secolului al XVIII-lea până la începutul secolului al XXI-lea.*

Cuvinte-cheie: *colecții de bibliotecă; valorificarea colecției; colecția „Literaturile lumii”.*

Abstract: *The article reflects the structure and composition of the " World Literatures" collection - an integral part of the valuable patrimonial collection of the National Library of the Republic of Moldova. The collection includes about 57,000 copies of various documents. The author focuses on heritage documents that appeared between the late 1700 s and early 2000 s.*

Keywords: *library collections; valorification of the collection; the " World Literatures" collection.*

Развитие и изменение функций библиотек, технократизация ее деятельности, усиливает роль и фундаментальное значение информационно-документальных ресурсов. Речь идет о моделировании, комплектовании, аналитико-синтетической обработке, хранении, доставке ресурсов. Очень важно, с нашей точки зрения, изучать и раскрывать состав документальных ресурсов библиотеки как составной части национального культурного наследия (1, р. 257-258).

Чем библиотеки могут удивить своего читателя? Не тем ли, что убедитель-

но и по возможности ярко расскажут и обеспечат доступ к своим фондам? Используют этот самый очевидный, но не самый модный нынче способ библиотечной самопрезентации. Посредством книг связывая прошлое и настоящее, раскрывая оригинальность и богатство своих книжных собраний, библиотеки неожиданно могут поразить своих читателей. Ведь там, где не ждешь открытия, оно обычно и случается. В этом ключе настоящая статья преследует цель раскрыть коллекцию отдела «Литературы мира» Национальной Библиотеки Республики Молдова, выделяя самые цен-

ные, редкие издания, представляющие интерес для исследователей.

Она включает в себя около 57 тысяч экземпляров книг из области художественной литературы, литературоведения и языкознания. Это уникальная книжная коллекция, другой такой в Молдове нет – ведь она целиком и полностью посвящена изучению иностранных литератур и языков. Основное собрание дополняют и обогащают тома по фольклору народов мира, журналистике и масс-медиа, библиографии, разнообразные справочники, словари и энциклопедии. Одна из особенностей этой коллекции в том, что в ней собраны книги на языке оригинала, изданные в разных странах, а также переводы литературных произведений и филологических трудов на иностранные, в основном, европейские языки. (Важно знать, что беллетристика на румынском и русском языках находится в общем фонде и в главном читальном зале Национальной библиотеки РМ, и в данном фонде не присутствует). Так о чем же эта коллекция и для чего создана? Говоря совсем ненаучным языком, мир большой и разнообразный, и везде не побываешь, всего не увидишь, даже при возможностях Интернета. Что ж! С помощью книг, увидевших свет в самых разных уголках Земли, можно узнать немало особого и занимательного о нашем мире, культуре народов, богатстве литератур.

В эту коллекцию вошли тома, изданные с конца XVIII века и по начало XXI века. Более ранние издания на иностранных языках находятся в отделе редкой книги НБРМ. География изданий универсальная. Чрезвычайно широко и разнообразно представлена художественная литература Европы, таких ее стран как Великобритания, Франция, Германия, Испания, Италия, Польша, Чехия, Болгария и т.д., а также Северной Америки - США и Канады. Латиноамериканские литературы, несмотря на географическую отдаленность от Молдовы, прекрасно представлены благодаря сотрудничеству и книгообмену с

Кубой и Эквадором. «Остров Свободы» в XX веке подарил нам знакомство со всеми знаменитыми писателями Латинской Америки. Если посмотреть дальше по глобусу, то из азиатских стран в нашей коллекции весьма большим количеством изданий представлен Китай, меньше – Япония и Южная Корея. Едва отметились книжками далекие Австралия и Новая Зеландия...

Ненадолго оставим в стороне содержательную составляющую книг и обратим внимание на внешний вид изданий. Потому что первое, что поражает человека, работающего с фондом мировой литературы, это чрезвычайно разнообразное книгоиздание: оформление обложек, подача текста, иллюстрации, шрифты, макетирование, огромные и крошечные форматы. Учтем, что всё это меняется с годами и чрезвычайно разное. Ежедневно перед глазами сотрудников отдела проходит весьма разнообразная книжная продукция из разных стран. И если вы «визуал», зрительно чувствительный человек, то это вас обязательно это потрясет и увлечет. Ведь вы (пусть заочно) общаетесь с огромным количеством создателей и художников книги! Каждый их которых – особенный. И если для кого-то из читателей иностранное книгоиздание станет темой для научного исследования, репрезентативность выборки обеспечена. Потому что иностранная книга есть и в других отделах Национальной библиотеки, и на самом деле ее намного больше. Что не найдется здесь, поможем отыскать рядом.

С помощью иностранных книг можно изучать эпохи и страны. Вот, мы видим, на книжной полке стоит напечатанный немецким готическим шрифтом, в строгих черных обложках, энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона конца XIX- начала XX веков. А на другой полке – его роскошная «современница», в вишневом тисненном переплете с узорами, французская энциклопедия Larousse. Стоит их открыть и пролистать, и мы переносимся в совсем иную, отдаленную эпоху, отображен-

ную в печатном справочном издании во всей ее подлинной и детальной содержательности. XIX век нам видится основательным, в отличие от мятущегося, попробовавшего всё, войны и глобальные политические эксперименты, XX века, и новейшего времени, принесшего нам новые технологии, возможности и вызовы.

Вернемся к составу фонда «Литературы мира». Он создан логично. От фольклора как базы языков и литературного творчества, через лингвистику разных народов, свод энциклопедий и словарей, мы переходим к теории литературы и литературной критике, а потом и к произведениям художественной литературы из разных стран. Произведений беллетристики, художественной литературы в фонде насчитывается свыше 26 тысяч экземпляров, литературной критики – 9 тысяч книг, лингвистики – около 22 тысяч книжных экземпляров. По языкам изданий статистика распределилась так: около 18 тысяч книг на английском языке, 16 тысяч на французском, 10 тысяч на немецком, три тысячи книг на испанском, 3,5 тысячи – на болгарском языке и так далее. Есть книги на санскрите, латыни, греческом, на других редких и древних индоевропейских языках. Есть даже словари языков коренных народов Северной Америки.

Но как же всё-таки сложился этот фонд в таком виде, какой он есть сейчас? Это особый, длящийся во времени процесс. Как и все остальные коллекции Национальной библиотеки, он формировался из разных источников: текущих книжных закупок и дарений, международного книгообмена, а также из той части фонда, которую принято называть «исторической», доставшейся нам по наследству из прошлого. Вкратце касаясь этой, малоизученной пока темы, сообщаем, что в отделе нам удалось идентифицировать некоторые источники поступления книг, относящиеся к началу XX века. Мы узнали о прежних владельцах отдельных экземпляров и даже целых собраний, идентификация которых проводилась по печатям и знакам

владения. В отделе удалось обнаружить, к примеру, частную коллекцию Марии Рапп, высокообразованной представительницы семьи немцев-колонистов, проживавшей в Кишиневе на рубеже XIX – XX веков (2). Также нам известно, что в отделе хранятся книги, в основном учебники древних языков – латыни и греческого, труды античных авторов, антологии и оригинальные произведения, которые принадлежали гимназиям и другим средним учебным заведениям Кишинева дореволюционного периода. Идентификация и изучение этих экземпляров далеко не закончены, но, как уже удалось установить, более 50 экземпляров старых книг принадлежали Фундаментальной библиотеке Кишиневской 1-ой гимназии и библиотеке ее пансиона. Группа книг принадлежала библиотекам Кишинёвского реального училища и женской гимназии. Есть экземпляры, и они наиболее старые и интересные, усеянные автографами студентов-владельцев, которые некогда входили в фонды библиотеки Кишиневского благородного пансиона, учрежденного в нашем городе еще в 1816 году. Есть немало дореволюционных книг на иностранных языках, которые содержат штампы кишиневских частных книжных магазинов первой трети XX века, но при этом на многих экземплярах есть рукописные пометки, и это значит, что они были выкуплены молодыми читателями тех времен и послужили им в изучении иностранных языков и литературы. Вышеуказанные темы, несомненно, заслуживают подробного изучения и отдельного рассказа.

Важно здесь подчеркнуть, что коллекция «Литературы мира» имеет историческую природу, она развивалась во времени в соответствии с потребностями читательской публики. Вот и в течение последних двадцати лет, в конце XX – начале XXI века, коллектив отдела делал все возможное, чтобы пополнить ее новинками, важными и интересными как для современного студента, так и для более взрослого посетителя нашей библиотеки. Этому способствовало, к

примеру, ежегодное целевое комплектование коллекции иностранной книгой через магазины Кишинева, приобретение как зарубежной литературной классики в оригинале, так и наиболее значимых, отмеченных премиями и наградами произведений иностранной литературы последних лет. Очень успешный и престижный для нас проект – сотрудничество с посольством США, которое приобретает по нашему заказу книжные произведения современных американских авторов, награжденных Национальной книжной премией США и Пулитцеровской премией, и другими наградами литературного Олимпа. Благодаря этому проекту, за последние 12 лет коллекция «Литературы мира» пополнилась 625 экземплярами лучших книг современной Америки. Мы очень благодарны дарителям, которые

привносят в коллекцию значительный вклад. И среди них обязательно нужно отметить Французский Альянс в Кишинева, передавший в Национальную библиотеку огромную коллекцию книг на французском языке; посольства и представительства многих иностранных государств, передающих нам в дар значительные подборки произведений своей национальной литературы, прекрасные по качеству издания и т.д. О новых поступлениях мы извещаем читателей и через Facebook, и через блог отдела (libermundi.livejournal.com). Этот процесс постоянно продолжается, и каждая новая книга вносит свой неповторимый оттенок в общую палитру уникальной коллекции «Литературы мира», одной из жемчужин Национальной библиотеки Республики Молдова.

Referințe bibliografice:

1. ГЕНДИНА, Наталья, РЯБЦЕВА, Лариса. Изменение функций библиотек в эпоху социокультурных трансформаций: социальные риски и проблема выбора ориентиров. В: Библиотекосведение. 2018, nr. 3, т. 67, pp. 257-263. ISSN 0869-608X.
2. BOLGARINA, Elina. Cărți cu autograful Marie Rapp. În: Magazin bibliologic. 2017, nr. 1/2, pp. 20-28. ISSN 1857-1476.

Biblioteca între tendințe generale, viziuni globale și priorități naționale

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: *Articolul reliefează prioritățile profesionale ale anului 2019 pentru Sistemul Național de Bibliotecă. Acestea sunt fundamentate pe documentele IFLA, strategiile și cadrul legal al activității bibliotecare din țară. Autorul identifică preocupările magistrale ale bibliotecilor în anul 2019: implicarea comunității; centrarea pe toate grupurile de utilizatori; reinventarea serviciilor de bibliotecă; cunoașterea mai bună a utilizatorilor și non-utilizatorilor; crearea imaginii bibliotecii în comunitate; centrarea pe tehnologii.*

Cuvinte-cheie: *viziuni globale; priorități profesionale; Anul promovării imaginii bibliotecii.*

Abstract: *The article highlights the professional priorities of year 2019 for the National Library System. They are based on IFLA documents, strategies and the legal framework of the country's library field. The author identifies the major concerns of libraries in 2019: community involvement; focusing on all users groups; reinventing library services; better knowledge of users and non-users; creation of the library image in community; focusing on technologies.*

Keywords: *global visions; professional priorities; the year of promotion of the library image.*

În loc de prolog sau Y.N. Harari și îmenirea bibliotecarului

Provocările cu care se confruntă lumea bibliotecară în ultimii ani sunt reale, complexe și foarte variate. Ele necesită noi perspective, noi politici și noi abordări. Nu există soluții de-a gata, dar există voință, proiecte, încercări, care mobilizează și dau speranțe. Bibliotecile sunt sortite să colaboreze, să se țină împreună pentru a descoperi ce doresc comunitățile, pentru a experimenta și a crea servicii, activități, programe, produse și procese inovative, care ar răspunde necesităților în permanentă schimbare.

În toamna acestui an (2018), am descoperit drumul spre unul dintre autorii în mare vogă acum - Yuval Noah Harari, profesor de istorie universală în cadrul Departamentului de Istorie al Universității Ebraice din Ierusalim. Cele trei cărți ale autorului, traduse în peste 40 de limbi, te ajută să înțelegi mai bine trecutul, dar, cel mai important, deschid o perspectivă foarte incitantă a viitorului. După aceste lecturi îl poți cita cu toată încrederea pe Călin-Theodor Ștefanopol, care spunea referindu-se la Faust-ul lui Goethe - „**Faust**, o lectură la **finalul** căreia **simți** pentru o secundă că ai **cucerit lumea**”. Ca și Faust, aceste lecturi

nu sunt deloc ușoare, dar sunt cu siguranță fundamentale și deschid un orizont nebănuțit spre înțelegerea viitorului.

Recomandarea cărților a venit din două adrese: Jolita Steponaitienė de la Biblioteca Națională a Lituaniei și scriitorul Ion Mărgineanu de la Târgoviște, care a dăruit familiei întregul set.

O primă idee a autorului pe lângă care nu poate trece, fără să se oprească, nici un bibliotecar, este că „Astăzi principala sursă de avere este cunoașterea”. Care este relația bibliotecă-cunoaștere este un lucru bine cunoscut. Însăși biblioteca este simbolul cunoașterii. Harari consideră că „Cultura modernă este cea mai puternică din istorie și cercetează, inventează, descoperă și se dezvoltă neconștient”. Acesta este convins că, dacă vom investi în cercetare, descoperirile științifice vor accelera progresul tehnologic, noile tehnologii vor stimula dezvoltarea economică, iar o economie prosperă va aloca și mai mulți bani cercetării. Harari este convins că „Într-o bună zi, cunoștințele noastre vor fi atât de vaste, iar tehnologia noastră va fi atât de avansată, încât vom produce elixirul tinereții veșnice, elixirul fericirii adevărate și orice alt medicament pe care ni l-am putea dori – și nici un zeu nu ne va opri”. Pornind de la aceste idei, cred că ar trebui să sporim influența bibliotecii în procesul de cercetare. O perspectivă enormă pentru bibliotecii.

Mă gândesc că fără aceste recomandări ajungeam la Harari cu mult mai greu și poate mai târziu sau deloc și că, de fapt, aceasta este menirea bibliotecarului – deschiderea drumului spre cunoaștere. După ce treci prin *Homo Deus: scurtă istorie a viitorului*, devine tot mai înțeles îndemnul venit din mai multe adrese: „Nu citiți cărți bune, pentru că nu veți avea timp să le citiți pe cele foarte bune”, dar și faptul că, în vremurile, care se anunță, bibliotecarul poate fi de mare preț, dacă va ști să-și aleagă prioritățile.

Prin tradiție, la stabilirea priorităților de activitate pentru anul viitor sunt luate ca bază cele mai actuale documentele fundamentale generate de IFLA și alte instituții de profil, precum și documentele generate la nivel național și, de asemenea, realitățile și specificul local.

Prioritățile anului 2019 sunt fundamentate pe:

✓ Raportul IFLA privind tendințele: Actualizări 2018 /IFLA TREND REPORT 2018UPDATE // https://trends.ifla.org/files/trends/assets/documents/ifla_trend_report_2018.pdf

✓ Raportul IFLA privind Viziunea Globală/ Global Vizion Report (2018) // <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-intro.pdf>

✓ Tendințe de top 2018 în bibliotecile universitare/2018 top trends in academic libraries // <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/17001/18750>

✓ Legea cu privire la bibliotecii[online] [Accesat 27.11.2018]. Disponibil: <https://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-bibliotecii.pdf>

✓ Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” // <http://particip.gov.md/projectview.php?l=ro&idd=5805&fbclid=IwAR2yHBGujP-LOvm80OI4VmtL7ZSnAo2-J67qsDCT1RKRhH2HJOz3XAIEFZ8>

Toate aceste documente conturează mai accentuat ofertele universale ale bibliotecii, care au ca nucleu:

- Informarea;
- Lectura;
- Tehnologiile de informare și comunicare;
- Sănătatea;
- Învățarea;
- Cultura.

O privire de ansamblu asupra bibliotecilor inovative din întreaga lume reliefează următoarele preocupări magistrale ale anului 2019:

- Implicarea comunității;
- Centrarea cu toate grupele de utilizatori;
- Reinventarea serviciilor de bibliotecă;
- Cunoașterea mai bună a utilizatorilor și non-utilizatorilor;
- Crearea imaginii bibliotecii în comunitate;
- Centrarea pe tehnologii.

Reieșind din tendințele globale și specificul național, pentru anul 2019 au fost stabilite patru priorități:

- implementarea noului cadru de reglementare;
- dezvoltarea serviciilor inovative de

bibliotecă ca bază pentru dezvoltarea comunităților prin susținerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030;

- promovarea lecturii ca bază pentru cunoaștere și dezvoltare;

- evaluarea impactului bibliotecii, dezvoltarea instrumentelor de impact și utilizarea datelor în promovarea bibliotecii.

Aceste aspecte și priorități, adaptate la necesitățile și posibilitățile instituțiilor concrete, vor trebui să-și găsească oglindire în programele și strategiile bibliotecilor pentru anul 2019.

În ultimii ani, bibliotecile sunt într-o continuă luptă pentru a-și demonstra importanța și relevanța într-o lume în continuă schimbare. Îngrijorarea privind viitorul bibliotecii este una internațională și a fost expusă foarte exact de Gerald Leitner, secretarul general IFLA, în nota de inițiere în lucrarea „Actualizările 2018 ale Raportului IFLA privind Tendințele”. Secretarul general IFLA, care cunoaște ca nimeni altul problemele domeniului, consideră că:

„Într-o lume a schimbărilor rapide unica certitudine este incertitudinea;

Viziunea Globală IFLA privind viitorul bibliotecilor nu este despre prezicerea viitorului, dar despre pregătirea pentru viitor;

Nu putem spune unde vom ajunge în următorii 10 ani, dar cunoaștem că prin concentrarea inteligenței, forțelor și vocilor noastre vom fi poziționați mai bine pentru a răspunde;

Lipsa certitudinii nu trebuie să însemne lipsa încrederii;

Colecțiile, serviciile, misiunea trebuie adaptate în corespundere cu necesitățile și așteptările utilizatorilor pe căi inovative despre care nici nu ne imaginăm cu câțiva ani în urmă;

Schimbarea timpurilor nu trebuie să însemne neapărat și schimbarea valorilor, mai ales când aceste valori constau în servicii publice, dezvoltare individuală și comunitară, promovarea inovațiilor, prezerwarea moștenirii;

Nu putem fi siguri ce surprize oferă viitorul, dar trebuie să fim pregătiți;

Bibliotecile au ceea ce este nevoie pentru a supraviețui și pentru a prospera;

Datorăm aceasta nouă înșine, comunităților noastre, acum și în viitor, pentru

a reuși”.

Comunitatea bibliotecară internațională face eforturi enorme pentru a putea menține biblioteca relevantă într-o perioadă când inteligența artificială ocupă tot mai mult teren în toate sferile de activitate. În zilele de 5-6 decembrie 2018, Biblioteca Națională a Norvegiei și Biblioteca Universitară Stanford, organizează la Oslo **Conferința Fantastic Futures**. Lideri ai domeniului, ingineri, tehnologi, cercetători, bibliotecari și utilizatori din bibliotecile universitare și naționale din întreaga lume s-au întrunit la această primă conferință majoră privind Inteligența Artificială în bibliotecă pentru a discuta despre modul în care tehnologiile schimbă lumea bibliotecilor.

Fără îndoială, Inteligența Artificială (IA) schimbă modul în care accesăm, gestionăm și procesăm informațiile, și are un impact enorm asupra producției de cunoștințe. Bibliotecile vor trebui să joace un rol central în păstrarea și diseminarea cunoștințelor în acest nou mediu. Inteligența Artificială reprezintă un nou nivel în dezvoltarea bibliotecii.

Lumea bibliotecară va trebui să stea cu ochii pe Norvegia. E posibil că acolo se naște un nou model biblioteconomic.

În fața bibliotecilor se deschid mai multe porți, decât se închid. Bibliotecile încă au un capital uriaș de imagine pozitivă, se bucură de susținerea intelectualilor și a cercurilor largi de utilizatori reali sau potențiali. Important este să învățăm cum să multiplicăm acest capital și să-l utilizăm pentru a asigura prosperarea bibliotecilor în viitor.

În vara acestui an, revista „Forbes” a publicat un articol semnat de un economist, care susține că în era Amazon bibliotecile nu mai servesc scopului de altădată și nu merită suportul public. Autorul sugera foarte clar că Amazon poate înlocui bibliotecile. Articolul a trezit un protest uriaș, o avalanșă de comentarii, atât în interiorul domeniului, cât și în exterior cu argumente grele pro bibliotecă, și revista s-a văzut nevoită să radieze articolul de pe site.

La 16 noiembrie 2018 a fost publicat **Raportul special al ONU privind Marea Britanie**, raportor profesorul Philip Alston, expert special al Națiunilor Unite privind sărăcia extremă și drepturile omului. Philp

Alston este australian și provine, astfel, dintr-o țară cu un sistem bine finanțat și avansat de biblioteci publice. Raportul evidențiază printre altele situația dificilă a bibliotecilor publice. Căutarea în raport, după cuvinte, menționează de 15 ori cuvântul bibliotecă, iar unele mențiuni sunt foarte directe și profunde. Acestea evidențiază importanța bibliotecilor publice și daunele provocate de reduceri, acum și în viitor. Philip Alston subliniază, de asemenea, decizia imperativă de a finanța programul **Citizens Advice/Consilierea Cetățenilor**, ca unic furnizor de asistență digitală pentru a face un lucru pe care bibliotecile îl fac deja. Se consideră că Citizens Advice va distra finanțarea de la bibliotecile publice și alte organizații, care au creat programe improvizate de sprijin digital.

Indiferent de mărime, bibliotecile sunt spații pentru membrii comunității în care aceștia învață, comunică și participă. Evident, calitatea serviciilor trebuie să fie aceeași. Recent, a fost prezentat un nou sistem de ierarhizare a bibliotecilor publice din Europa, Library Ranking Europe (LRE), creat de Maija Berndtson, fosta directoare a Bibliotecii Orașenești Helsinki și Mats Öström, care a lucrat ca director de bibliotecă și director cultură în municipalitățile din Suedia. Sistemul se fundamentează pe abilitățile diferitelor biblioteci europene de a oferi servicii de calitate utilizatorilor. Criteriile de evaluare se bazează pe necesitățile și perspectiva cetățenilor și utilizatorilor. LRE face posibilă compararea bibliotecilor de diferite mărimi și cu resurse și potențial diferit.

Valorile evaluării vin din ideologia și tradițiile bibliotecilor nordice, unde bibliotecile publice sunt importante pentru: democrație, libertatea de exprimare, oferta informațională, cultură, educație, cercetare și dezvoltare socială.

Evaluarea se face în baza metodei vizitelor anonime. Sistemul de clasificare (poate fi acesat pe site-ul proiectului www.library-ranking.com) constă din categorii principale cum ar fi informații despre bibliotecă și site-ul ei, vizibilitate, acces, servicii și oferte, facilități, diversitatea colecțiilor, libertatea de exprimare și a posibilităților. De exemplu, în subcategorii se atrage atenție la informațiile existente despre bibliotecă, cât

de ușor poate fi găsită biblioteca, orele în care este deschisă pentru public, cât de accesibile sunt facilitățile pentru persoane cu dizabilități.

Categoria principală „servicii și oferte” include subiecte precum media, taxe, amenzi, programe, servicii speciale, tehnologii informaționale, cafea etc. În categoria „facilități” este evaluată iluminarea, gustul estetic, spațiile, posibilitatea de a studia în liniște sau de a socializa.

Scala de evaluare are șase stele (după modelul hotelurilor) de la „slab” până la „exceptional”.

Diferența de alte sisteme de clasificare constă în faptul că este evaluată abilitatea bibliotecii de a oferi utilizatorilor servicii. În acest sistem nu se lucrează cu statistici, resurse sau management.

Testarea proiectului a început cu 4 ani în urmă. Până acum au fost evaluate 60 de biblioteci din 14 țări europene, iar concluzia este că sistemul funcționează.

Ambiția inițiatorilor proiectului este de a lucra cu toate tipurile de biblioteci orașenești din Europa. Mărimea bibliotecii sau a localității nu este de importanță crucială când este vorba de calitatea serviciilor. Chiar și bibliotecile din orașe mici au primit cinci stele sau „excelent”, în timp ce bibliotecile mari au primit o stea, adică bibliotecă slabă.

Autorii proiectului au fost surprinși să descopere că, deși există atât de multe biblioteci minunate în Europa, foarte rare sunt cele care figurează pe hărți și încă mai puține figurează în ghiduri pentru turiști.

Ca spații gratuite și instituții culturale semnificative, bibliotecile publice, cel puțin în orașele mari, trebuie să-și promoveze facilitățile și serviciile pentru turiști și oaspeți. Sistemul reprezintă o cale ușoară de a compara bibliotecile publice din Europa. Acesta este un instrument de dezvoltare pentru fiecare bibliotecă. Deși biblioteca este vizitată anonim fără a fi contactată în avans, după vizită, LRE poate oferi detalii, veni cu feedback despre cum biblioteca își poate îmbunătăți serviciile. Câteodată, schimbările care nu sunt costisitoare pot însemna enorm pentru utilizatori/clienti.

LRE consideră că toate bibliotecile publice din Europa merită un simbol sau logotip comun, ca în sfera turismului. Bibliotecile

publice din Europa au mult de câștigat dacă vor demonstra că ele colaborează într-o rețea eficientă. Un simbol comun conectat cu un sistem de stele va fi mai prietenos pentru utilizatori și va încuraja bibliotecile să-și îmbunătățească serviciile, făcându-le mai vizibile. Dar cea mai importantă este dezvoltarea calității și utilității pentru cetățeni.

Un document de mare valoare pentru programarea activității bibliotecilor în anul 2019 și, mai ales, pentru diversificarea serviciilor este lucrarea „Actualizările 2018 ale Raportului IFLA privind tendințele”.

Varianta originală a „Raportului IFLA privind Tendințele”, publicată în anul 2013, este periodic actualizată. De menționat, în special, actualizările 2016, 2017, 2018. Actualizările 2018 ale raportului oferă o șansă nu numai pentru a identifica noi tendințe, ci și pentru a vedea cum acestea interacționează și explorează implicațiile bibliotecilor.

Bazate pe cunoștințele experților externi, ele reprezintă materia primă pentru reflecția asupra modului în care bibliotecile pot acționa pentru a-și menține și consolida relevanța și impactul în lumea de astăzi.

În raportul original au fost selectate cinci sfere unde evoluțiile au modelat mediul informațional global, respectiv:

- niveluri de acces la informații;
- educație online;
- confidențialitate/viața privată;
- oportunități pentru voci noi;
- impactul tehnologiilor noi.

Care sunt accentele în actualizările 2018 ale Raportului IFLA privind tendințele?

O temă discutată pe larg este fenomenul reducerii numărului de biblioteci. Ca exemplu negativ este invocată situația din Regatul Unit, unde începând cu anul 2010 au fost închise peste 478 de biblioteci, au fost pierdute peste 8 000 locuri de muncă, iar peste 570 de biblioteci sunt administrate de voluntari. În octombrie 2018, Guvernului Britanic i-a fost adresată o petiție cu peste 26 000 de semnături pro bibliotecă, printre semnatori Neil Gaiman și J.K. Rowling în care acesta este rugat să resusciteze bibliotecile și să protejeze resursele publice. Răspunsul oficialilor a fost că totul este în regulă, că guvernul investește foarte mulți bani și că finanțarea este, oricum,

o chestiune locală. Organizatorii petiției ținesc acum un alt organ de decizie. Sunt necesare încă 74 000 de semnături până în martie 2019 pentru ca problema să fie dezbătută în Parlamentul Britanic. Este foarte clar că viitorul bibliotecilor depinde, în mare parte, de viitorul finanțelor.

Printre temele-cheie acoperite de actualizările 2018 un loc aparte ocupă și specificul activității bibliotecii în era digitală, numită acum și post-adevăr. În întreaga lume, Internetul se confruntă cu o criză de încredere, din cauza lipsei de înțelegere, și de neliniște totală generată de puterea uriașă deținută de gigantul internetului. Contracararea știrilor false este un argument puternic pro bibliotecă. „Știrile false” și proliferarea lor prin internet sunt percepute de experți ca fenomenul „antilibRARY/antibibliotecă”. *Antibiblioteca* se caracterizează prin viteză, dematerializare și egalitate – însemnând că toate informațiile sunt tratate la fel, și nu există nicio modalitate de a stabili autenticitatea sau autoritatea. Problema constă în faptul că informațiile false nu conțin cunoștințe.

Contracararea știrilor false este un argument puternic pro bibliotecă. În acest context poate fi invocat Neil Gaiman, care scria că Internetul poate oferi la o întrebare 100 000 de răspunsuri, iar bibliotecarul unul, dar cel corect. Acum, mai recent cunoștințele în general, împreună cu expertiza, sunt văzute din ce în ce mai mult nu ca ceva opțional, dar ca un semn de elitism. Această viziune reprezintă o provocare pentru biblioteci, care au meritat pe bună dreptate ele însele să ofere atât expertiză proprie, cât și expertiza altora.

În loc să cadă victimă web-ului, bibliotecile trebuie să conștientizeze că au potențialul de a face Internetul mai util, echitabil, responsabil, inclusiv și să acționeze în consecință. Bibliotecile ar trebui să folosească această ocazie pentru redefinirea ofertelor, accentuarea valorilor, misiunii și pentru ca să joace un rol central în responsabilizarea internetului prin conținuturile plasate în spațiul virtual. Bibliotecile pot juca un rol-cheie, prin conexiunile internet de care dispun, ca porți între infrastructura locală și infrastructura globală, ca surse de materiale relevante la nivel local, și ca loc fizic pentru discuții,

instruire etc.

În sfera digitală **supravegherea vieții private** este o permanență. Companiile online urmăresc să adune cât mai multe informații despre activitățile digitale pentru a vinde publicitatea, care este orientată spre interesele speciale ale persoanelor. Cât de periculoasă este această abordare a devenit evident recent, în lumina Scandalului Cambridge Analytica, în care se presupune că profilurile utilizatorilor Facebook au fost folosite pentru a influența rezultatele voturilor în SUA, Regatul Unit și în întreaga lume.

Deși, trebuie de remarcat și faptul că Harari în *Homo Deus* scrie că „În secolul al XXI-lea datele personale reprezintă probabil cea mai valoroasă resursă pe care o mai au de oferit majoritatea oamenilor și le punem la dispoziția gigantilor din domeniul tehnologiei pentru niște servicii de e-mail și clipuri amuzante cu pisici”.

Cum pot răspunde bibliotecile? Lista provocărilor grave pentru biblioteci și valorile pe care le reprezintă este lungă. Dar situația nu este fără speranță. Într-adevăr, bibliotecile sunt bine plasate pentru a juca un rol important și a răspunde acestor provocări. De exemplu, deși viața privată în spațiul virtual este supravegheată masiv, acolo sunt de asemenea soluții tehnice eficiente cu care informațiile personale pot fi protejate. Problema constă în faptul, că utilizatorii nu cunosc despre existența lor sau cred că acestea sunt prea complexe și, prin urmare, renunță la beneficiile lor. Bibliotecile ar putea începe să folosească aceste realizări tehnologice, dând exemple pozitive de utilizare.

Deși provocările cu care se confruntă bibliotecarii de astăzi sunt probabil mai mari, decât au fost pe tot parcursul existenței, la fel de mari sunt și oportunitățile de abordare a acestora. Internetul poate avea o putere înspăimântătoare de distrugere, dar ea poate deveni, de asemenea, un mod de a lucra cu alții pentru a construi. Abilitățile de bază ale bibliotecarilor de a aduna, conserva și disemina cunoștințele rămân la fel de vitale și astăzi, cum au fost cu o mie de ani în urmă. Bibliotecile trebuie să trâmbețeze că există și apoi, prin porțile deschise, să atragă cât mai mulți oameni posibil.

Abilitățile digitale versus înțelegerea

digitală. Studiile demonstrează, că publicul are o înțelegere limitată asupra modului în care companiile din sfera TIC funcționează atât din punctul de vedere al utilizării datelor personale, cât și a modelelor de finanțare. De exemplu, un studiu recent demonstrează că numai 17% dintre respondenți au realizat că informațiile pe care le distribuie sunt colectate. Mai puțin de o treime au înțeles că întreprinderile câștigă bani din vânzarea datelor. Oamenii vor să cunoască mai mult despre modul în care sunt utilizate datele lor, dar, de asemenea, mai larg despre valorile, guvernarea și respectarea legilor de către aceste companii. Bibliotecile pot ajuta oamenii să înțeleagă esența acestor probleme.

Dacă până acum se vorbea mai mult despre dezvoltarea abilităților digitale, acum se pune un accent mai aprofundat pe înțelegerea digitală, care reflectă abilitatea de a folosi tehnologia și de a înțelege, în termeni reali, impactul pe care îl are asupra vieții persoanelor. De exemplu, oameni cu abilități digitale pot utiliza Facebook-ul, cei care posedă înțelegerea digitală cunosc cum Facebook-ul colectează date despre ei și evident le utilizează. Persoanele cu abilități digitale pot cumpăra pe Amazon; cei cu înțelegere digitală își pot exercita drepturile de consum pe internet. Aceasta este o oportunitate excelentă în care bibliotecile se pot angaja și ajuta persoanele. Unele biblioteci deja au elaborat ghiduri sau modele de înțelegere digitală.

Argumente pro bibliotecă. O idee importantă care se desprinde din „Actualizările 2018 ale Raportului IFLA privind Tendințele” este că argumentele cu greutate pro bibliotecă, în lupta de salvare a acestora, invocă influența negativă pe care o poate avea lipsa cărților asupra dezvoltării persoanelor.

Cărțile și bibliotecarul sunt invocate și de intelectualii englezi, printre care și Neil Gaiman, în campania de protejare a bibliotecilor școlare din Anglia, care, de rând cu bibliotecile publice, au cunoscut în ultimii ani furia reducerilor.

Aceasta nu înseamnă că argumentele nu mai pot include și faptul că biblioteca este locul (în Anglia, de exemplu) unde pensionarii își reinnoiesc permisul pentru autobuz, elevii își fac temele, solicitanții de

locuri de muncă folosesc computerele, internetul și asistența bibliotecarilor, părinții tineri își aduc copiii, iar vârstnicii își găsesc o companie pentru socializare. Toate serviciile sunt importante, ... dar biblioteca este locul care pregătește persoanele pentru viitor, iar aceasta implică cunoașterea, informația și lectura.

Nu poți deschide o bibliotecă fără cărți, iar, dacă ai investit în cărți, trebuie să știi ce să faci cu ele. Lectura însoțește persoanele la fiecare etapă a dezvoltării și mărimea bogăției acumulate din lectură depinde, în mare parte, de implicarea familiei, sistemului de învățământ și a instituțiilor info-documentare.

Fără biblioteci și resursele deținute incluziunea vârstnicilor nu mai este posibilă, iar copiii și adolescenții vor fi în stradă.

Raportul IFLA privind Viziunea Globală a Bibliotecii. În martie 2018 a fost publicat „Rezumatul Raportului IFLA privind Viziunea Globală a Bibliotecii”, așteptat cu nerăbdare de comunitatea profesională. Raportul dezvăluie perspective incredibile asupra viziunilor a peste 31.000 de participanți din 213 de țări și teritorii de pe toate cele șapte continente.

Cea mai importantă constatare din discuția despre viziunea globală este descoperirea că, la nivel global, bibliotecile au aceleași obiective. Pe întreg spectrul de regiuni, tipuri de biblioteci, generații, profesioniștii domeniului împărtășesc un angajament profund pentru valoarea și rolul durabil al bibliotecilor. Aceasta ne oferă o bază solidă pentru a explora modul în care un domeniu biblioteconomic unit poate răspunde provocărilor viitorului.

Discuțiile privind Viziunea Globală sistematizate în „Top 10 Repere și Oportunități” scot în relief faptul că bibliotecile sunt:

Dedicate să ofere acces egal și liber la informații și cunoștințe;

Profund angajate în rolurile principale de susținere a alfabetizării, învățării și lecturii;

Concentrate pe comunități; Orientate spre îmbunătățirea inovării digitale;

Avocați pentru biblioteci la nivel național și regional;

Conștiente că finanțarea este cea mai mare provocare;

Dispuse să lucreze mai mult în colabo-

rare și să dezvolte parteneriate puternice; Dispuse să fie mai puțin birocratice și mai rezistente la schimbare;

Mândre să fie gardienii memoriei lumii;

Orientate spre atragerea tinerilor profesioniști profund angajați și dornici să conducă.

Pentru fiecare reper există și zece oportunități de acțiune.

În faza a doua de elaborare a viziunii globale, IFLA a inițiat o platformă de colectare a ideilor pentru activitățile de edificare a unui domeniu biblioteconomic global mai puternic. Termenul-limită de colectare a ideilor a fost 31 octombrie 2019. În perioada septembrie 2018 - martie 2019 se va realiza analiza ideilor și conceptualizarea acțiunilor viziunii globale, iar în august 2019 va fi lansată strategia IFLA 2019-2024.

Cum văd prioritățile pentru Finlanda și pentru Europa bibliotecarii finlandezi? Prioritățile de țară (Finlanda):

- Trebuie să fim campioni ai libertății intelectuale;

- Trebuie să dezvoltăm spiritul colaborării;

- Trebuie să ne asigurăm că decidenții înțeleg valoarea și impactul bibliotecii.

Priorități pentru Europa:

- Trebuie să fim campioni ai libertății intelectuale;

- Trebuie să maximizăm accesul la moștenirea documentară mondială;

- Trebuie să dezvoltăm spiritul de colaborare;

- Trebuie să înțelegem mai bine nevoile comunității și să conceptualizăm servicii de impact;

- Trebuie să ajustăm rolurile tradiționale erei digitale.

De menționat că viziunile diferitor instituții, privind întrebarea cum ar putea un câmp unificat de bibliotecă să răspundă provocărilor identificate (Q11), sunt variate, dar majoritatea arată spre: Colaborare, Advocacy, Vizibilitate, Leadership puternic.

În acest context, liderii și formatori de opinie ai domeniului au niște responsabilități uriașe. În aceste timpuri de incertitudine, mesajul liderilor și formatorilor de opinie trebuie să fie unul foarte bine calculat și echilibrat. Mesaje de felul: scopul bibliotecilor nu mai sunt cărțile nu prevestesc nimic bun bibliotecii. Entitatea fără cărți va fi ceva, dar nu bibliotecă.

Trebuie să avem mare grijă ce ne dorim. S-ar putea întâmpla să se realizeze și nu în beneficiul bibliotecii și al profesiei. Și mare atenție la servicii și activități! Unii colegi bibliotecari au ajuns să facă în bibliotecă unghii!? Trebuie să recunoaștem că sunt frumoase, dar de scurtă durată. Bibliotecile dintotdeauna au lucrat pe termen lung, au pregătit oamenii pentru viitor. Și așa va rămâne.

Un alt document care trebuie să reprezinte un reper pentru procesul de planificare, mai ales pentru bibliotecile universitare, este „**10 tendințe de top în bibliotecile universitare**”. Documentul este publicat o dată la doi ani de către ACRL Research Planning and Review Committee. Temele accentuate în mod deosebit în ediția 2018 a documentului sunt impactul forței de muncă, al tehnologiilor și al mediului politic asupra bibliotecilor.

Documentul de bază, care trebuie să stea la baza programării serviciilor pentru anul 2019, precum și la baza planificării este Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, aprobată la 8 noiembrie 2018 de Guvernul Republicii Moldova.

Strategia stabilește prioritățile sectoriale de dezvoltare pe termen lung, fiind orientată spre sporirea calității vieții cetățenilor. Aceasta urmărește centrarea politicilor publice din Republica Moldova pe proble-

mele, interesele și aspirațiile oamenilor. De asemenea, documentul va contribui la distribuirea strategică a resurselor bugetare și instituționale, în funcție de obiectivele stabilite pentru cei patru piloni de bază:

1. Economia durabilă și incluzivă;
2. Capital uman și social robust;
3. Instituții oneste și eficiente;
4. Mediu ambiant sănătos.

Pentru dezvoltarea domeniilor menționate, până în anul 2030, au fost stabilite 10 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), la nivel național, printre care garantarea educației de calitate, asigurarea unei guvernări eficiente, creșterea accesului oamenilor la infrastructură și ameliorarea condițiilor de muncă.

În loc de epilog

„Dacă avem vreo șansă de a reconstrui o societate mai bună, o infrastructură socială cum este biblioteca, este exact ceea ce avem nevoie”. (Eric Klinenberg, profesor de sociologie, directorul institutului pentru cunoștințe publice la Universitatea New York).

De ce o persoană din exteriorul domeniului, un sociolog crede că acum avem nevoie de bibliotecă mai mult decât oricând? O temă de dezbateri extrem de importantă! În anul 2019 – Anul promovării imaginii bibliotecii în comunitate trebuie să căutăm și să găsim răspunsuri!

Referințe bibliografice:

1. 26 PEOPLE Told Us How Public Libraries Make Their Lives Better [online] [Accesat 22.11.2018]. Disponibil: <https://www.buzzfeednews.com/article/ariannarebolini/how-public-libraries-make-your-life-better>.
2. ABOLISHING fines [online] [Accesat 22.11.2018]. Disponibil: <http://www.publiclibrariesnews.com/practitioners/abolishing-fines>.
3. GLOBAL Vizion Report Summary [online] [Accesat 19.11.2018]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary.pdf/>.
4. LEGEA cu privire la biblioteci [online] [Accesat 27.11.2018]. Disponibil: <https://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>.
5. REPORT of the Finnish meeting How a united library field can tackle the challenges of the future – Ideas for actions [online] [Accesat 22.11.2018]. Disponibil: http://kirjastoletti.fi/files/julkaisut/Global_Vision_Finland_2018.pdf.
6. STATEMENT on Visit to the United Kingdom, by Professor Philip Alston, United Nations Special Rapporteur on extreme poverty and human rights [online] [Accesat 19.11.2018]. Disponibil: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23881&LangID=E>.
7. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” [online] [Accesat 22.11.2018]. Disponibil: <https://gov.md/ro/content/strategia-nationala-de-dezvoltare-moldova-2030-aprobata-de-guvern>
8. Viziune globală Rezumatul raportului Top 10 aspecte cheie și oportunități. [online] [Accesat 21.11.2018]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-ro.pdf>

Evaluarea impactului bibliotecilor: prevederi standardizate

Margareta CEBOTARI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: Pornind de la considerentele importanței pentru comunitatea bibliotecară din Republica Moldova de a avea la îndemână documente normative de evaluare a impactului bibliotecii, la propunerea Comitetului Tehnic nr.1 „Biblioteconomie. Informare. Documentare”, Institutul de Standardizare din Moldova (ISM) a adoptat la 31.07.2018 un nou standard: SM ISO 16439: 2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”. Articolul reflectă succint cuprinsul acestui standard, foarte necesar și util pentru a demonstra părților interesate (administrației publice locale, instituțiilor de finanțare, politicienilor, utilizatorilor, populației servite, personalului) valoarea bibliotecilor și beneficiile aduse la nivel de persoană, comunitate și societate.

Cuvinte-cheie: biblioteci, impact, promovare, standard de bibliotecă, impact asupra persoanei, impact asupra bibliotecii ca instituție, impact social, valoare economică, Comitetul Tehnic nr.1 „Biblioteconomie. Informare. Documentare”.

Abstract: Taking into account the importance for the librarian community in the Republic of Moldova to have at its disposal normative documents for valuation of impact of the library, at the proposal of the Technical Committee no.1 „Biblioteconomie. Information. Documentation”, on 31.07.2018 the Moldovan Standards Institute (ISM) adopted a new standard: SM ISO 16439: 2018 „Information and Documentation. Methods and procedures for assessing the impact of libraries”. The article in brief reflects the content of this standard, being necessary and useful to reckon value of libraries and benefits brought by them, at the level of person, community and society, to stakeholders (local public administration, funding institutions, politicians, users, general public, staff).

Keywords: libraries, impact, promotion, library standard, impact on the person, impact on the library as an institution, social impact, economic value, proposal of the Technical Committee no.1 "Library. Information. Documentation".

Conform cercetătorilor în biblioteconomie, „fundamentarea valorii bibliotecilor în lumea tehnocrată a noilor forme, stiluri și sensuri ale existenței sociale este o sarcină extrem de importantă, de a cărei soluționare depinde nu numai viitorul lor, dar și dezvoltarea culturii mondiale” [6].

Valoarea bibliotecilor poate fi demonstrată prin organizarea evaluărilor în baza unor standarde specifice, fundamentate

științific pe rezultatele cercetărilor și sintetizărilor unei experiențe colective în domeniul dat. Standardizarea este o activitate prin care se pot stabili anumite prevederi destinate unei utilizări comune și repetate, pentru probleme care sunt reale sau potențiale. Principiile de standardizare se referă la transparență, disponibilitate, consens, eficiență și relevanță, cererea pieței, aplicarea voluntară. Activitatea de standardizare națională se realizează numai în

cadrul comitetelor tehnice naționale (CT). Activitatea Comitetului Tehnic nr. 1 din cadrul Institutului de Standardizare din Moldova contribuie la armonizarea standardelor europene cu cele naționale, deoarece documentele de standardizare sunt un suport esențial în funcționarea eficientă a bibliotecilor și adaptarea la cerințele actuale de dezvoltare și modernizare [1].

Impactul activității bibliotecilor moderne de azi influențează schimbarea în societățile aflate în aria lor de servire. Pentru demonstrarea/evaluarea valorii bibliotecilor, a influenței serviciilor și produselor de bibliotecă asupra utilizatorilor, comunității și societății, la nivel internațional a fost elaborat standardul ISO 16439: 2014 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”.

Pornind de la considerentele importanței pentru comunitatea bibliotecară din Republica Moldova de a avea la îndemână documente normative de evaluare a valorii bibliotecii, la începutul anului 2018, în cadrul ședinței Comitetului Tehnic nr.1 „Biblioteconomie. Informare. Documentare”, a fost aprobată cu unanimitate de voturi a celor prezenți, adoptarea, prin metoda traducerii, a acestui standard. Au urmat mai multe ședințe de discuții și armonizare a traducerii textului standardului în concordanță cu rigorile terminologiei profesionale biblioteconomice, adoptarea documentului la nivel de CT și înaintarea spre aprobare la ISM. În consecință, Institutul de Standardizare din Moldova a adoptat la 31.07.2018 un nou standard în domeniul biblioteconomic: SM ISO 16439: 2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” [2].

Am așteptat cu nerăbdare aprobarea acestui standard deoarece „demonstrarea importanței bibliotecii și a impactului ei asupra membrilor comunității este mai actuală acum decât în oricare altă etapă de dezvoltare. Provocarea constă în faptul că biblioteca trebuie să-și măsoare succesul, să demonstreze necesitatea și impactul în timpuri când însăși existența bibliotecii, ca entitate, este pusă sub semn de întrebare” [5, p. 23].

Conform standardului dat, rezultatul

activității bibliotecii nu este sinonim cu impactul bibliotecii. Doar influența bibliotecii și a contactului cu serviciile oferite de bibliotecă asupra schimbărilor la nivel de utilizatori, schimbărilor la nivel de comunitate și a schimbărilor sociale reprezintă impactul lor. Indicatorii de impact se bazează pe consecințele ulterioare ale rezultatelor activității bibliotecii. Deci sursele, produsele, serviciile de calitate ale bibliotecii conduc la obținerea unor rezultate care influențează schimbări la nivel de persoană, comunitate și societate și pot contribui la determinarea impactului, implicit a valorii bibliotecii.

Standardul SM ISO 16439: 2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” este structurat în 10 capitole și subcapitole, în care sunt argumentate și demonstrate metode diverse de evaluare a valorii bibliotecilor, prin estimarea/deducerea impactului activității lor. Urmează trei anexe cu scop informativ, din care bibliotecarii vor cunoaște și vor putea aplica practici utile, cele mai des utilizate în evaluarea impactului:

- *Anexa A.* Exemple de anchete pentru studiul impactului;
- *Anexa B.* Alegerea unei metode;
- *Anexa C.* Evaluarea impactului bibliotecii în cadrul unei evaluări instituționale și organizaționale mai largi.

Amplerea și valoarea fundamentală a acestui Standard se bazează pe studiul practicilor internaționale în acest domeniu, fapt confirmat de compartimentul *Referințe bibliografice*, care include 43 de titluri.

Standardul SM ISO 16439: 2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” reunește în cuprinsul său informații teoretice și practice, conținutul cărora îl vom elucida succint, după cum sunt prezentate în documentul sus menționat.

În *Preambul* sunt prezentate organismele responsabile de elaborarea standardelor și procedurile utilizate, drepturile și obligațiile lor în aplicarea acestor documente. Suntem informați că ISO (Organizația Internațională de Standardizare) reprezintă o federație mondială de organisme

naționale de standardizare, care sunt comitete membre ale ISO, și încredințează acestor comitete elaborarea standardelor. Standardul internațional ISO 16439: 2014 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” a fost elaborat de structura ISO/Comitetul Tehnic nr. 46 „Informare și documentare”, Subcomitetul SC 8 „Calitate. Statistici și evaluarea performanțelor”.

În **Introducere** se specifică că acest standard oferă îndrumări privind metodele cele mai utilizate și eficiente pentru evaluarea impactului bibliotecilor, de diferite tipuri, cu diferite sarcini și categorii de utilizatori. Totuși, standardul nu își propune să excludă utilizarea altor metode de evaluare, care nu sunt specificate în acesta. Bazându-se pe tipul și funcțiile specifice, fiecare bibliotecă poate să aleagă din metodele descrise în standard pe cele mai utile și corespunzătoare necesităților lor.

Standardul propriu-zis se deschide cu capitolul **Domeniu de aplicare**, din care aflăm că scopul acestui standard vizează evaluarea impactului activității bibliotecilor asupra persoanelor, bibliotecii ca instituție și a societății.

Referințele normative reflectă fundamentarea acestui document pe standardul internațional ISO 2789: 2013 „Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă”, adoptat în Republica Moldova ca SM ISO 2789:2015 „Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă”.

Termenii și definițiile aplicate în acest standard sunt armonizați în corespundere cu ISO 11620: 2014 / respectiv SM ISO 11620:2016 „Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci” și ISO 2789: 2013 / respectiv SM ISO 2789:2015 „Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă”. În capitolul trei **Termeni și definiții** se regăsesc 77 astfel de termeni și definiții, printre care nominalizăm: acces deschis, analiză cost-beneficiu, cultura informației, date calitative, date informative, evaluare, eveniment, impact social, impact economic, nonutilizator, populația servită, populație-țintă, serviciu electronic, Sesiune Internet,

studiu privind satisfacția utilizatorilor, utilizator activ, utilizator potențial ș. a.

În standard „impactul este definit ca influență a bibliotecilor și a serviciilor acestora asupra persoanelor și/sau asupra societății” [2, p. 11]. În capitolul patru **Definiția și descrierea impactului bibliotecilor** (4.1-4.8) sunt elucidate aspectele și efectele impactului bibliotecii, planificarea, implementarea proiectelor de evaluare a impactului, cât și utilizarea rezultatelor obținute în urma acestor evaluări.

Rolul important al bibliotecilor, asociate cu stocarea patrimoniului, pe de o parte, și importanța crescândă a lor în sistemul de management al cunoașterii, pe de altă parte, fac bibliotecile un element-cheie în structura formării și dezvoltării durabile a capitalului cultural și uman. Rezultatele unei analize generalizate a cercetărilor, efectuate în acest sens în diferite țări, vorbesc deseori despre subestimarea rolului bibliotecilor în viața socială. Compararea datelor obținute cu ajutorul unor instrumente și indicatori tradiționali, utilizați din an în an, sugerează necesitatea elaborării unor indicatori integrativi specifici pentru evaluarea impactului bibliotecilor asupra capitalului cultural și uman, inclusiv și pentru a demonstra performanța bibliotecilor” [7].

După cum am mai menționat, standardul propune divizarea impactului bibliotecii în trei direcții principale, după cum urmează [2, p. 12]:

- *impactul asupra persoanelor;*
- *impactul asupra bibliotecii ca instituție și asupra comunității;*
- *impactul social.*

Prezentarea fiecărui tip de impact include în sine detalierea definițiilor. Astfel aflăm că *impactul asupra persoanelor* se referă la: schimbări în abilități și competențe, schimbări în atitudini și comportament, obținerea succeselor în studii și carieră, contribuirea la bunăstarea individuală a persoanelor care utilizează serviciile bibliotecii.

Impactul asupra bibliotecii și comunității presupune creșterea vizibilității și prestigiului instituțional, atragerea de finanțări adăugătoare, atragerea unui segment mai mare a populației ca utilizatori ai bibliotecii

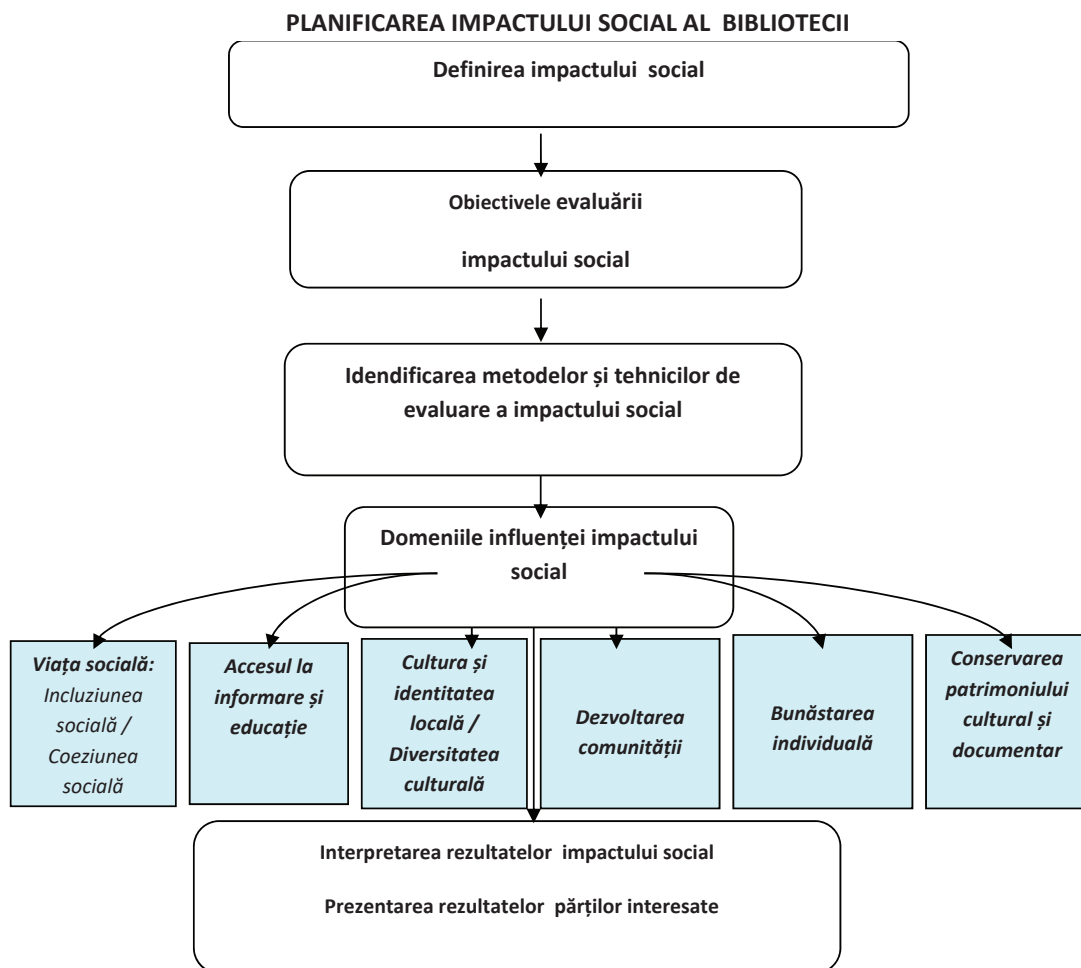
etc.

Importanța cunoașterii acestui tip de impact este în vizorul atenției specialiștilor în biblioteconomie din Republica Moldova, care specifică că „orice bibliotecă trebuie să identifice un set de indicatori cu ajutorul cărora să evalueze eficiența activității, să demonstreze decidenților și comunității importanța bibliotecii ca instituție plasată ideal între necesitățile urgente ale membrilor comunității și impactul de durată. Pentru a măsura impactul pe care biblioteca îl are asupra comunității și a înțelege cum se poate adapta mai bine necesităților în conti-

nuă schimbare ale membrilor comunității, biblioteca trebuie să cunoască cum sunt apreciate de către utilizatori eforturile depuse de bibliotecă”. [5, p. 25]

Se specifică în standard că evaluarea *impactului social*, conform aspectelor multiple care îl definesc, poate demonstra valoarea funcției educative a bibliotecilor ca promotori cheie ai educației, informației, cercetării, implicării sociale și culturale. Etapele de planificare și domeniile influenței impactului social sunt prezentate schematic în Figura nr. 1: *Planificarea impactului social al bibliotecii*.

Figura nr. 1

Însuși statutul funcțional al bibliotecilor implică/determină impactul lor social. În articolul cinci al Legii cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017) sunt specificate funcțiile esențiale exercitate de bibliotecă, după cum urmează:

- a) promovează dezvoltarea unei societăți deschise și incluzive;
- b) oferă acces la informație, la tehnologii informaționale și la alte resurse;
- c) valorifică patrimoniul cultural și sprijină pluralitatea culturilor;
- d) promovează alfabetizarea și cultura informației, lectura și educația nonformală;
- e) oferă un forum pentru dezbateri și comunicare privind activitățile civice;
- f) prestează servicii conform necesităților membrilor comunității, în corespundență cu propriul regulament de organizare și funcționare;
- g) oferă acces egal și nediscriminatoriu la serviciile de bibliotecă tuturor membrilor comunității, indiferent de gen, vârstă, apartenență etnică, dezabilitate;
- h) contribuie, prin mijloace specifice, la procesul de instruire, formare și cercetare;
- i) colecționează, prelucrează, păstrează, gestionează și diseminează documente de bibliotecă. [3]

Rezultatele evaluărilor trebuie raportate într-un mod transparent, care să demonstreze metodele prin care biblioteca își îndeplinește misiunea. Pentru a-și crea o imagine despre întreaga valoare a rezultatelor, metodelor adecvate de reprezentare a datelor obișnuite vor fi esențiale, aliniate la interesele diferitor grupuri și părți interesate. Va fi utilă ilustrarea constatărilor cu texte narative despre ceea ce s-a schimbat, datorită impactului bibliotecii (impresii și istorii de succes). Rezultatele evaluării impactului social pot fi utilizate pentru:

- promovarea rolului și importanței bibliotecii pentru fiecare persoană în parte;
- promovarea rolului și importanței bibliotecii pentru comunitate;
- pentru educația civică a membrilor societății.

De asemenea în capitolul patru sunt prezentate dificultățile pe care le pot întâlni bibliotecile în evaluarea impactului, deoarece în general, impactul este intangibil și greu

de cuantificat, la fel este posibil ca impactul unuia și aceluiași serviciu de bibliotecă să fie diferit în cadrul evaluării diferitor categorii de utilizatori etc.

Importanța cunoașterii impactului activității bibliotecii se rezumă la obiectivele care pot fi atinse utilizând rezultatele evaluării, cum ar fi: justificarea resurselor utilizate pentru serviciile bibliotecii, confirmarea rolului și importanței bibliotecii pentru beneficiul utilizatorilor și dezvoltarea societății etc. [2, p. 17].

Există numeroase modalități de măsurare a impactului sau a succesului bibliotecii. Când planifică să analizeze performanțele, să evalueze eficiența, bibliotecile trebuie să analizeze activitatea în întregime, luând în considerare toate elementele care creează o bibliotecă. [5, p. 26] În acest scop bibliotecile pot aplica realizarea unui studiu privind impactul general [2, anexa A, pp. 57-61].

Cum pot fi colectate dovezile impactului? Răspuns la această întrebare găsim în capitolul cinci *Metode de evaluare a impactului bibliotecii* (5.1-5.6). Palmaresul metodelor propuse în standard este complex și divers, ele pot fi utilizate fiecare în parte sau combinate mai multe metode într-o singură cercetare.

În standard sunt recomandate următoarele metode:

- **DEDUCȚIE:** rezultate ale evaluării impactului obținut în baza analizei datelor statistice și indicatorilor de performanță ai bibliotecii, indicatorilor de calitate a serviciilor, satisfacția utilizatorilor ca impact dedus în baza sondajelor etc. Aceste metode sunt expuse detaliat în capitolul șase *Dovezi deduse*, subcapitole 6.1-6.4 [2, pp. 21-24].

- **SOLICITARE:** presupune utilizarea chestionarelor, interviurilor, focus-grupurilor sau a altor metode de solicitare a informațiilor sau a opiniei utilizatorilor. Aceste metode sunt prezentate în capitolul șapte *Dovezile solicitate*, subcapitole 7.1-7.5 [2, pp. 25-40].

- **OBSERVARE:** o metodă de colectare a datelor, care constă în urmărirea anumitor situații de interes pentru evaluarea impactului și înregistrarea faptelor, acțiunilor sau comportamentelor relevante. Sunt mai multe tipuri de observare: structurată sau nestructurată, deschisă sau ascunsă, parti-

cipativă sau non-participativă. Prezentarea detaliată a acestor metode, cum ar fi analiza citărilor în lucrările utilizatorilor (în cazul bibliotecilor universitare), teste pentru a determina impactul bibliotecii asupra cunoștințelor și competențelor utilizatorilor se regăsesc în capitolul opt *Dovezi observate*, subcapitole 8.1-8.6 [2, pp. 40-46].

În capitolul nouă al standardului este reflectată *Combinarea metodelor de evaluare a impactului bibliotecii* (9.1-9.3), prezentând mai multe exemple concrete de combinare a datelor cantitative și calitative, avantajele și dezavantajele combinării metodelor.

Metode de calculare a valorii beneficiilor pentru utilizatori, aplicarea analizei cost-beneficiu, metode de analiză a impactului economic sunt prezentate în capitolul zece *Evaluarea valorii economice a bibliotecii*, care include subcapitolele 10.1-10.4 [2, pp. 50-56]. Astfel valoarea bibliotecii poate fi argumentată prin demonstrarea impactului bibliotecii asupra vieții economice în comunitate, calcularea valorii beneficiilor serviciilor bibliotecii pentru utilizatori etc.

Recomandăm și încurajăm bibliotecile de toate tipurile să achiziționeze pentru colecția de specialitate standardul SM ISO 16439: 2018 „Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” pentru studiere intensă și utilizare corectă a metodelor de evaluare a valorii bibliotecilor. Documentul poate fi procurat la Institutul de Standardizare din Moldova, care este

abilitat de ISO cu drepturi de autor asupra documentelor de reglementare în domeniul standardizării. Pentru a afla detalii ale modurilor de achiziționare (on-line sau direct) accesați: <http://www.standard.md/cerere.php?l=ro&idc=221&t=/Servicii/Cerere-de-procurare-standarde>.

Sub egida Consiliului Biblioteconomic Național, un grup de specialiști de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și ai Grupului IMPACT – *Inovații și practici de succes în statistica de bibliotecă*, în scopul diseminării și înlesnirii utilizării acestui standard, a alcătuit un *Ghid în sprijinul implementării SM ISO 16439: 2018 „Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”*, care în viitorul apropiat va fi disponibil pentru comunitatea profesională biblioteconomică din Republica Moldova.

În concluzie, putem afirma că SM ISO 16439: 2018 „Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” va deveni necesar și util personalului din bibliotecă pentru a demonstra și promova valoarea bibliotecilor în societate, bazându-se și pe considerentele că astfel „crizele economice și financiare, cu care se confruntă societatea modernă în ultimii ani, pun tot mai frecvent bibliotecile în fața situației de a-și justifica existența în fața fondatorilor, a decidenților politici și financiari, a membrilor comunității și câteodată chiar în ochii proprii” [4, p. 185].

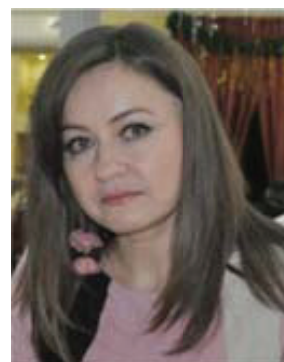
Referințe bibliografice:

1. BORDIAN, Elena. Standardizarea în domeniul Biblioteconomiei, Informării și Documentării: avantaje, probleme și perspective. În: Magazin bibliologic. 2017, nr.1/2, pp. 43-48. ISSN 1857-1476.
2. INFORMATIZARE și documentare. Metode și proceduri de evaluare a impactului bibliotecilor : SM ISO 16439: 2018. Adoptat 31-07-2018. Chișinău: ISM, 2018. 70 p.: tab. Document xeroxat.
3. LEGE cu privire la bibliotecă, nr. 160 din 20.07.2017. Data intrării în vigoare: 18.02.2019. [Accesat 16 ianuarie 2019]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219/>
4. OSOIANU, Vera. Valoarea bibliotecii publice ca resursă comunitară. În: Osoianu, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 355 p. ISBN 978-9975-62-340-7.
5. PINTILEI, Elena, OSOIANU, Vera. Datele statistice ca dovadă a impactului bibliotecii asupra comunității. În: Magazin bibliologic. 2018, nr.1/2, pp. 22-27. [Accesat 16 ianuarie 2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/22-27_0.pdf
6. КУЗНЕЦОВА, Т. Я. Современная библиотека и будущее: точки роста. В: *Современная библиотека*. 2017, nr. 7, pp. 8-13. [Accesat 11 ianuarie 2019]. Disponibil: http://sb.litera-ml.ru/assets/files/Fulltext/7-2017/Kuznetsova_07_2017.pdf
7. НИКОНОРОВА, Е. В. Устойчивое развитие культурного и человеческого капитала: роль библиотек и ее оценка. В: Библиотековедение. 2017, Т. 66, № 1, pp. 19-27. [цитат 15.01.2018]. Disponibil: <https://bibliotekovedenie.rsl.ru/jour/article/view/439/397>

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică, parte integrantă a sistemului național de informație tehnico-științifică

**Elena BORDIAN,
Tamara ZASMENCO**
**Biblioteca Republicană
Tehnico-Științifică a
Institutului Național de
Cercetări Economice**

Abstract: Sistemul Național de Informație Tehnico-Științifică a fost creat din instituții de informație tehnico-științifică, care aveau scopul de a acoperi informațional toate domeniile de dezvoltare socio-economică și de a exclude paralelismul în activitatea de cercetare. Măsurile de îmbunătățire a Sistemului au contribuit la dezvoltarea Rețelei de biblioteci tehnice și la crearea Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice. Articolul reflectă etapele de dezvoltare a bibliotecii și este dedicat jubileului de 50 de ani de la fondare.

Cuvinte-cheie: sistem de informație tehnico-științific; rețea de biblioteci tehnice; Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică.

Abstract: The National Technical and Scientific Information System was created by technical and scientific information institutions, from the aim to cover all fields of socio-economic development from the informational point of view and to exclude parallelism in the research activity. Measures to improve this System have contributed to the development, 50 years ago, of the Technical Libraries Network and to the creation of the Republican Technical and Scientific Library. The article reflects the stages of this library development and is dedicated to the 50th anniversary of the institution.

Keywords: technical-scientific information system; network of technical libraries; Technical and Scientific Republican Library.

Sistemul de informație tehnico-științific: Spre istorie

În toate timpurile progresul tehnologic a fost impulsionat de munca creativă a oamenilor de știință, de instituțiile infodocumentare, care asigură conservarea, diseminarea și accesibilitatea la rezultatele cercetărilor și de eficiența sistemelor de comunicare tehnico-științifice.

Istoria Sistemului Informație Tehnico-Științifică din Republica Moldova își are rădăcinile în perioada Uniunii Sovietice, când în 1952 a fost înființat Institutul de In-

formare Științifică al Academiei de Științe a URSS. La nivel unional, structura organizatorică a Sistemului de Stat de Informație Tehnico-Științifică (SSITȘ URSS) a inclus patru niveluri: 10 organe unionale de informație tehnico-științifică; 87 organe centrale de ramură de informație tehnico-științifică; 15 organe republicane de informație tehnico-științifică; 111 centre teritoriale și 12 mii de departamente ale organizațiilor, întreprinderilor și asociațiilor de informație tehnico-științifică. În cadrul SSITȘ URSS, la nivelul organelor republicane de

informație tehnico-științifică, Moldova a fost reprezentată de Institutul Național de Economie și Informație (fondat în 1965 de către Ministerul Economiei și Comerțului al RSSM).

Ulterior, în anii 1966 -1970 se remarcă acțiuni radicale de dezvoltare a sistemului național de informație tehnico-științifică din țară. Prin Hotărârea Sovietului de Miniștri al RSSM nr.33 din 01.02.1967 „Privind măsurile de îmbunătățire a sistemului de informație tehnico-științific” au fost obligate ministerele și departamentele de resort să elaboreze un plan de dezvoltare a sistemului național de informație tehnico-științifică. Acest sistem a inclus: bibliotecile științifice și tehnice specializate, birouri de informație tehnico-științifică în cadrul instituțiilor de cercetare științifică și al institutelor de proiectare în construcții, bibliotecă în cadrul întreprinderilor industriale. Sarcina de bază a acestor organisme info-documentare consta în: crearea unui mediu favorabil diseminării, absorbției și valorificării informațiilor științifico-tehnologice, producție și învățământ; accesul liber și la resursele de informații științifico-tehnologice, furnizarea informației în timp util și completă despre realizările științei și tehnicii în țară și peste hotare.

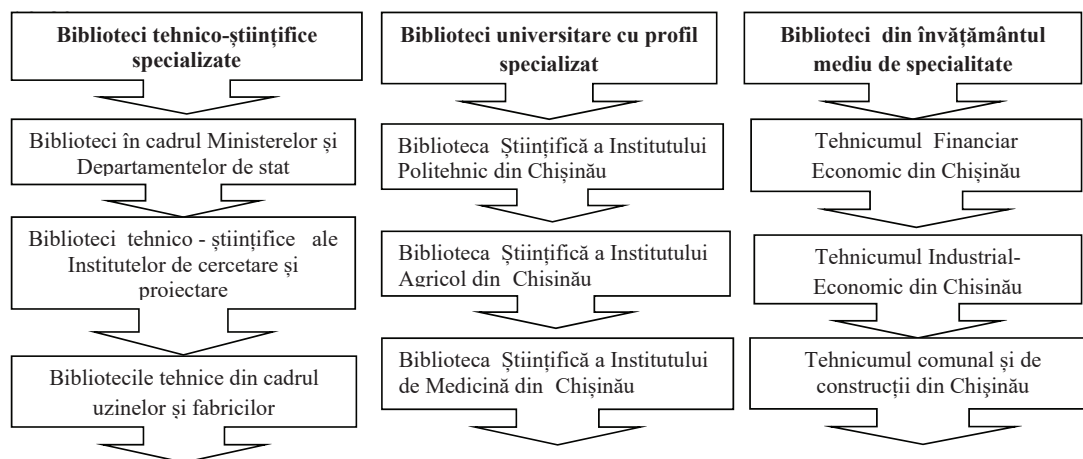
Pentru a elimina paralelismul în activitatea organelor de informare tehnico-științifică și a fi o repartizare clară a sarcinilor, responsabilitățile au fost împărțite între Ministere, Departamente și Academia de Științe a RSSM. Prin Hotărârea Sovietului de Miniștri al RSSM nr. 384 din an.1967 s-au delegat atribuțiile specifice pentru bibliotecile departamentale. Astfel Biblioteca Centrală a Academiei de Științe a RSSM a fost desemnată ca principalul deținător de fonduri în domeniul științelor naturale și sociale, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică – responsabilă de domeniul științelor tehnice și agricole, iar de domeniul științelor medicale – Biblioteca Republicană Științifică Medicală. Această decizie

a avut scopul de a acoperi informațional toate domeniile de dezvoltare socio-economică, de a exclude paralelismul în activitatea de cercetare și a spori calitatea materialelor publicate.

Sunt elaborate un șir de documente normative, care reglementau diferite segmente în activitatea bibliotecilor. De exemplu: Serviciul de Imprumut Interbibliotecar, reglementat prin *Regulamentul sistemului unic de schimb interbibliotecar* (1974), *Regulamentul privind bibliotecile care beneficiază de depozitul legal* și alte documente cu impact pentru întreg sistemul de bibliotecă din țară.

Rețeaua de biblioteci tehnice specializate din Republica Moldova

Sistemul de stat de informație tehnico-științifică, creat în anii 1967-1970, a avut un impact important în dezvoltarea rețelei de bibliotecă tehnice specializate. Hotărârea Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești din 1 februarie 1967, „Privind măsurile pentru îmbunătățirea sistemului de informație tehnico-științifică din republică” a accelerat organizarea fondurilor informaționale de referință și a colecțiilor de documente brevetate și tehnice în toate întreprinderile și organizațiile mari din sectorul real al economiei naționale. Conform raportului Institutului de Cercetări Economice și Informație Tehnico-Științifică din anul 1971, în acest sistem erau incluse 118 biblioteci tehnico-științifice care asigurau informațional Ministerele și Departamentele de Stat, Institutele Științifice de Cercetare, fabricile și uzinele din toate ramurile industriei naționale. De asemenea, o contribuție substanțială în asigurarea informațională a domeniilor de dezvoltare profesională o aveau bibliotecile din învățământul superior și mediu de specialitate care erau instituții-cheie în Sistemul de stat de informație tehnico-științifică. Tabelul de mai jos reflectă structura instituțională a bibliotecilor specializate din RM în perioada anilor '70-80.

Tabelul 1. Rețeaua de biblioteci tehnico-științifice specializate din RSS Moldova. Anul 1971.
Sursa: Научные и научно-технические библиотеки Молдавии. Справочник. МолдНИИТИ, 1971

Sistemul de stat de informație tehnico-științifică includea trei biblioteci universitare: Biblioteca Științifică a Institutului Politehnic din Chișinău, Biblioteca Științifică a Institutului Agricol din Chișinău, Biblioteca Științifică a Institutului de Medicină din Chișinău și 9 biblioteci din învățământul mediu de specialitate (tehnicumuri), care în prezent sunt reorganizate în Centre de Excelență. De exemplu: Centrul de Excelență în Economie și Finanțe (*Tehnicumul Financiar- Economic*), Centrul de Excelență în Energetică și Electronică (*Tehnicumul Industrial-Economic din Chișinău*), Centrul de excelență în Construcții (*Tehnicumul comunal și de construcții din Chișinău*) ș. a.

Cu statut de bibliotecă republicană era Biblioteca Centrală a Academiei de Științe a RSSM, care coordona activitatea bibliotecilor științifice din cadrul Institutelor de cercetare unionale și naționale (9 biblioteci cu fonduri mai mari de 20.000 documente). De exemplu: Biblioteca tehnico-științifică a Institutului național de proiectare („Moldghiprostroï”), Biblioteca tehnico-științifică a Institutului unional de cercetări biologice și protecția plantelor, Biblioteca tehnico-științifică a Institutului Moldovenesc de cercetări științifice în domeniul zootehnic și veterinăriei ș. a.

Funcția de bază a Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice a Institutului de Cercetări Științifice în domeniul Informației Tehnico-Economice era asi-

gurarea informațională și asistența metodică a bibliotecilor tehnice specializate de la întreprinderi și organizații din sectorul real al economiei. În anul 1971 erau înregistrate 75 de biblioteci tehnice cu colecții de peste 252 mii de documente, care deserveau specialiști din domeniile telecomunicațiilor, energeticii, industriei constructoare de mașini, industriei de prelucrare a lemnului, industriei ușoare și alimentare, etc.

Tendența de dezvoltare și susținere a bibliotecilor tehnice specializate și a birourilor de informare și documentare din cadrul întreprinderilor mari a continuat până în anul 1993, atingând cifra de 82 de instituții de informare tehnico-științifică (Chișinău - 71, Tiraspol -10, Cahul -1) conform ghidului „Organele de informare din RM”, elaborat de către Institutul de Cercetări Științifice în domeniul Informației Tehnico-Economice.

Odată cu procesul de destrămarea Uniunii Sovietice și obținerii autonomiei politico-economice a Republicii Moldova (după declararea Independenței RM din 27 august 1991) și tranziția de la economia centralizată și planificată la economia de piață, s-au produs dezechilibre structurale, ce au provocat un proces continuu de declin economic, care a afectat toate domeniile socio-economice. În urma reformelor efectuate, 60% din întreprinderile industriale și-au redus volumul de producție și tot atâtea au generat pierderi, fiecare a treia în-

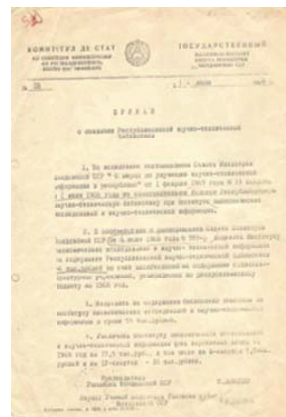
treprindere s-a pomenit insolvabilă, iar mai mult de jumătate din angajați au rămas fără un loc de muncă.

În aceste condiții s-a destrămat și sistemul de informație tehnico-științifică. În urma restructurărilor și reorganizărilor, conform noilor condiții economice, activitatea bibliotecilor din cadrul întreprinderilor era sistată, iar colecțiile erau lichidate. Doar în puține cazuri, colecțiile de carte și documente tehnice au fost preluate de alte biblioteci sau centre de informare. De exemplu, dacă în anul 1994 BRTȘ presta servicii informaționale și asistență metodologică pentru 162 de biblioteci tehnice (în baza contractelor de prestare a serviciilor informaționale pentru unitățile economice), atunci în 2004 activau doar 29 de biblioteci în 26 de întreprinderi și organizații, iar în anul 2007 - 21 de biblioteci tehnice cu un fond de peste 14 mln. de documente și un personal de 66 bibliotecari. Conform datelor statistice recente, în anul 2017 se înregistrează 13 biblioteci tehnice specializate în care activează 42 de bibliotecari. Fondul total constituie peste 13,8 mln. de documente. În perioada respectivă (an. 2017) au fost înregistrați peste 4000 de utilizatori, care au împrumutat 60095 documente.

În ultimii 4 ani se resimte o învioreare a activității bibliotecilor din rețea. Majoritatea au fost dotate cu echipament tehnic, calculatoare conectate la internet, imprimante, aparate de xeroxare. Cercetătorii, specialiștii și bibliotecarii beneficiază de condiții favorabile pentru activitatea intelectuală. A sporit numărul de resurse informaționale și documente împrumutate prin schimbul Interbibliotecar, s-au diversificat serviciile prestate utilizatorilor. Administrația instituțiilor fondatoare susține bibliotecarii în inițiativele de modernizare a spațiilor și serviciilor și este interesată de activitățile de instruire și formare profesională, organizate de BRTȘ. Menționăm aceste biblioteci și aducem mulțumiri și aprecieri bibliotecarilor, care au rezistat în timp și au demonstrat necesitatea și utilitatea lor atât pentru organizație, cât și pentru întreaga societate: 1) Biblioteca Î. S. „Calea Ferată din Moldova” (șef

bibliotecă Covaș Eugenia); 2) Biblioteca S. A. Termoelectrică (șef bibliotecă Melniciuc Larisa); 3) Biblioteca Institutului municipal de proiectări „Chișinăuproiect” (șef bibliotecă Maria Nicolenco); 4) Biblioteca Î. S. „Expediția Hidro-Geologică din RM” (bibliotecar Ludmila Glotova); 5) Biblioteca Institutului de Cercetare, Proiectare și Tehnologie „Energoproiect” (specialist, Rotari Galina); 6) Biblioteca S. A. „Moldavhidromaș” (bibliotecar Garbarenco Eudochia); 7) Biblioteca întreprinderii mixte „Topaz” (bibliotecar Sizova Ludmila); 8) Biblioteca Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice (șef bibliotecă Neculce Raisa); 9) Biblioteca Fabricii de Confecții „Ionel” (șef bibliotecă Onica Olga); 10) Biblioteca INPC „Urbanproiect” (șef bibliotecă Duplova Ludmila); 11) Biblioteca Centrului Tehnico-Științific „Hidrotehnică”, S. A. „Moldovahidromaș” (șef bibliotecă Ghirfanova Ludmila); 12) Biblioteca Institutului de Cercetări Științifice „Eliri” S. A. (șef bibliotecă Șeluşenco Iadviga).

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică – centrul biblioteconomic departamental al rețelei de biblioteci tehnice.

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a Institutului Național de Cercetări Economice (BRTȘ INCE) este o instituție info-documentară specializată, relevantă și pertinentă pentru procesele de cercetare, expertizare, cunoaștere și educație. Este deținătoare a unui patrimoniu unicat de documente din Republica Moldova și are un rol prioritar în prelucrarea, conservarea,

digitizarea și facilitarea accesului la colecțiile de documente de toate tipurile, la bazele de date naționale și internaționale.

În conformitate cu Hotărârea Sovietului de Miniștri al RSSM nr. 33 din 01.02.1967 „Privind măsurile de îmbunătățire a sistemului de informație tehnico-științific” a fost emis Ordinul nr.18 al Comitetului de Stat pentru Planificare al RSSM din 03 iulie 1968 „Privind crearea Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice, în cadrul Institutului de Cercetări Economice și Informație Tehnico-Științifică”. Decizia istorică a pus temelia unui mare proiect de bibliotecă specializată și a obligat Comitetul de Stat pentru Planificare de a crea noi fonduri de brevete de invenții, cataloage industriale și documente normativ-tehnice prin achiziții centralizate din toate republicile URSS și alte 20 de state ale lumii. Scopul principal fiind organizarea serviciilor informaționale și de referință la întreprinderi și organizații pentru a oferi acces la cele mai avansate tehnologii și invenții din acele timpuri, pentru a sprijini și stimula dezvoltarea economică a țării.

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a trecut prin mai multe etape de dezvoltare. Anii 1968-1971 a fost perioada de constituire. Prin decizia Sovietului orașenesc în Chișinău a fost oferit localul pentru Institutul de Cercetări Economice și Bibliotecă pe strada Jucovschi 5, orașul Chișinău. S-au stabilit funcțiile separate ale ambelor instituții, s-au organizat colecțiile de carte, manuscrise și publicații periodice, documente brevetate, documente normativ-tehnice. A fost creat aparatul informațional-bibliografic pentru toate tipurile de documente (cataloage, fișiere).

Completarea centralizată a fondurilor în perioada respectivă era un avantaj pentru dezvoltarea bibliotecii. Conform programului de stat, completarea colecțiilor se asigura în mod constant cu brevete de invenții și documente normativ-tehnice, care ulterior erau distribuite bibliotecilor și birourilor tehnico-științifice de la întreprinderi și organizații pentru promovarea și experimentarea inovațiilor în sectorul real al economiei naționale.

Următorii cinci ani (1971-1975) se ca-

racterizează prin îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a bibliotecii și transferarea colecțiilor de carte și seriale în edificiul nou pe str. Ion Creangă 45, în care biblioteca se află și în prezent. În această perioadă s-a format contingentul de utilizatori ai bibliotecii, s-au creat noi servicii și oportunități pentru informare și documentare.

Anii '80, Biblioteca cunoaște un curs ascendent. Dimensiunii tradiționale i s-a adăugat dimensiunea inovatoare determinată de impactul produs de noile tehnologii informaționale. A început procesul de automatizare a bibliotecii. În anul 1983 s-au achiziționat primele rafturi electronice pentru păstrarea documentelor pe micropurtători. Au fost instalate aparatele „Pentakta” și „Microfot”, pentru citirea microfșelor și microfilmelor. S-au elaborat primele documente tehnologice de utilizare a echipamentului, astfel asigurând compatibilitatea tehnică și metodologică între unitățile materiale pentru citirea documentelor microformat. S-au stabilit, funcțiile de bază, structura de personal, serviciile și produsele informaționale pentru satisfacția tuturor categoriilor de utilizatori.

Consolidarea și tehnologizarea proceselor în BRTȘ s-a resimțit în perioada anilor 1990-1999. Guvernul RM, Ministerul Economiei Naționale al RM aprobă un șir de acte prin care biblioteca trece la noile condiții de finanțare. În an. 1994 a fost aprobat de către Ministerul Economiei al Republicii Moldova un nou statut al Bibliotecii Republicane de Informație Tehnico-Științifică a Institutului de Cercetări Științifice în domeniul Informației Tehnico-Economice (BRIT a ICȘITE), păstrând statul de personalitate juridică. Prin Legea RM „Cu privire la bibliotecă” (1994) și Hotărârea Guvernului RM nr. 610 din 02.07.1997, BRIT este recunoscută Centru Biblioteconomic Departamental pentru rețeaua bibliotecilor tehnice din Sistemul Național de Bibliotecă. De suport metodologic și informațional beneficiau peste 80 de biblioteci de la întreprinderi și organizații. De asemenea acești ani sunt remarcați prin:

- Semnarea acordurilor de colaborare și schimb de documente cu instituții din România (în special cu Institutul Național de

Informare și Documentare), Bulgaria, Germania, Italia;

- Instalarea primelor computere în bibliotecă, este achiziționat primul sistem automatizat de bibliotecă „MARC” (1991);

- Inițierea Catalogului Electronic(1991), care este implementat în prima versiune a sistemului automatizat IRBIS (1992);

- Are loc întregirea fondului BRIT (1995). Colecțiile de brevete și documente tehnico-normative, fiind amplasate în diferite localuri ale municipiului Chișinău, au fost transferate în blocul central din str. I. Creangă 45, unde se află și astăzi;

- Este publicată și lansată în anul 1993 prima ediție a Indexului bibliografic „Invenții create în Republica Moldova (1963-1992)”.

Secolul al XXI-lea vine cu noi viziuni și reorganizări pentru BRIT. În anul 2000, conform ordinului nr. 44 al Ministerului Economiei și Reformelor al RM, biblioteca este lipsită de statutul de persoană juridică și trece în gestiunea economică a Institutului Național de Economie și Informație (INEI). Au urmat ani mai dificili pentru bibliotecă. S-au efectuat modificări și restructurări în statutul, structura și statele de personal ale BRIT. A fost aprobat un nou Regulament de organizare și funcționare a Bibliotecii Republicane Tehnologic-Științifice în cadrul Institutului Național de Economie și Informație (BRTȘ a INEI) de către viceprim ministrul economiei și reformelor, A. Cucu. Optimizarea cheltuielilor la nivel de stat a redus alocațiile pentru achiziții, echipament, reparații etc. Dar, cu toate acestea, bibliotecarii BRTȘ au demonstrat valoarea colecțiilor, rolul și importanța acestora pentru dezvoltarea economiei naționale și cu susținerea Ministerului Culturii în persoana Dlui ministru Artur Cozma s-a păstrat titlu de „instituție cu o deosebită valoare pentru societate” cu funcția Centru biblioteconomic republican pentru rețeaua de biblioteci tehnice, aprobate de Ministerul Culturii al RM, prin Ordinul nr.157 din 11.07.2006.

Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, extinderea internetului, dezvoltarea competențelor digitale ale utilizatorilor și orientarea acestora

spre diverse surse de informare, a sporit necesitatea de a crea noi servicii și produse, de a completa colecțiile de documente tradiționale cu cele digitale, de a instrui bibliotecarii pentru a obține noi abilități în gestionarea tehnologiilor și orientarea în mediul informațional virtual. S-a depus mult efort pentru a răspunde la provocărilor timpului prin aplicarea și implementarea de noi proiecte de dezvoltare. Grație Grantului oferit de Fundația SOROS, biblioteca a obținut 10 calculatoare, 2 servere și un aparat de xeroxare performant. Prin proiectul internațional *The East Central Europe Journal Donation Project*, s-a oferit acces la publicații periodice electronice în limba engleză din domeniul tehnicii (2004,2005), iar acordul de colaborare cu AGEPI a permis accesul la baza de date a documentelor brevetate în RM.

În anul 2006, în urma reorganizării Institutului de Cercetări Economice al AȘM și Institutului Național de Economie și Informație, conform Hotărârii Guvernului RM nr.1326 din 14.12. 2005 „Cu privire la măsurile de optimizare a infrastructurii sferei științei și inovării”, BRTȘ trece în gestiunea Institutului de Economie, Finanțe și Statistică, creat în urma fuzionării acestor două instituții de cercetare. Conform noilor priorități și direcțiilor de cercetare instituționale, BRTȘ elaborează o nouă viziune asupra activității informațional-bibliotecare, păstrând misiunea primordială în conservarea și dezvoltarea patrimoniului de documente speciale, dar și crearea de noi colecții și conținuturi, pentru asigurarea informațională a comunității academice și mediului de afaceri. Astfel, în anul 2008, Consiliul Științific al IEFS a aprobat „Strategia de dezvoltare și modernizare a BRTȘ pentru anii 2008-2012”, care avea scopul de a diversifica formele și metodele de comunicare a resurselor și serviciilor și de a oferi acces liber la colecțiile de documente speciale. A urmat implementarea obiectivelor strategice ca:

- Susținerea campaniei de promovarea a publicării rezultatelor științifice în Acces Deschis (an. 2009 – lansarea apelului);

- Aprobarea Politicii editoriale privind „Accesul Deschis și înregistrarea revistei

instituționale „Economie și Sociologie” în Directoriul Revistelor cu Acces Deschis DOAJ” (an. 2013);

- Crearea Arhivei Digitale instituționale „Publicații științifice INCE” (an. 2012);

- Achiziționarea softului de bibliotecă WEB IBIS-64 (an.2011);

- Lansarea paginii WEB www.brts.md. Extinderea accesului la colecțiile bibliotecii prin conexiunea Catalogului electronic cu pagina bibliotecii <http://e-catalog.brts.md/> (2014);

- Lansarea Repozitoriului Științific instituțional (*Repository of National Institute For Economic Research*) <http://dspace.ince.md/jspui/> (an. 2016);

- Diversificarea serviciilor prestate (Servicii bibliometrice, *Ghișeul informațional* „Accesul deschis pentru cercetători”, „Cursuri de instruire gratuite în utilizarea computerului și serviciilor on-line”, destinate pensionarilor și persoanelor cu nevoi speciale ș. a.

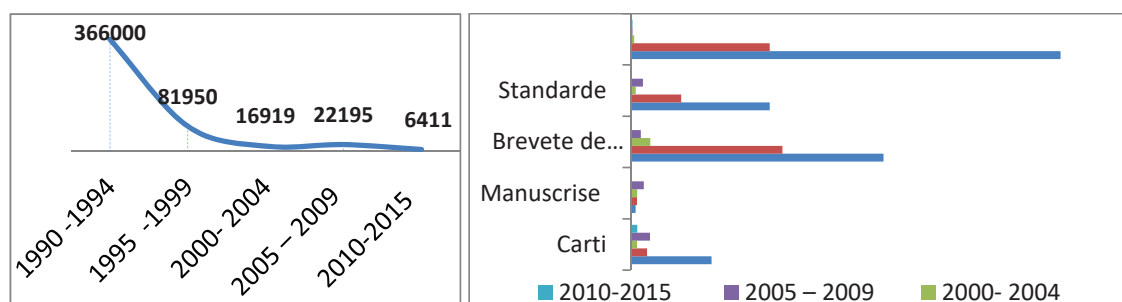
Direcțiile de dezvoltare pentru următorii ani rămân a fi concentrate pe spații și colecții accesibile și incluzive, informații relevante, servicii, ajutor și consiliere pentru toți.

Dezvoltarea colecțiilor BRTȘ reprezintă una din cele mai importante și complexe

activității, care pune la dispoziția utilizatorilor un patrimoniu unicat de documente, constituit din: brevete de invenție, cataloage industriale și documente normativ-tehnice, standarde moldovenești și internaționale, manuscrise științifice nepublicate, colecția de carte și publicații periodice.

La 1 ianuarie 2018, colecția bibliotecii constituie 12 201 128 de titluri în 13 583 983 de volume. Valoarea totală a colecției estimează peste 9 mil. de lei. După tipul de documente din colecții, quantumul maxim îl ocupă documentele brevetare – 91,70%, urmat de cataloage industriale – 3,35%, documentele normativ-tehnice – 2,81%, cărți și broșuri – 1,31%, publicații periodice – 0,76%, documente nepublicate – 0,03% și documentele electronice cu 0,01%.

În retrospectivă, din primii ani de activitate și până în anii 90, Colecțiile BRTȘ s-au completat centralizat. În perioada anilor 1975-1980 erau achiziționate 700-800 mii de documente anual, comparativ cu anii 90, achizițiile constituiau circa 25 mii de documente. Anii 2000 atesta o continuă scădere a achizițiilor. În diagrama de mai jos este reflectată situația privind completarea colecțiilor BRTȘ în ultimii 25 de ani (1990-2015), pe principalele tipuri de documente:

Tabelul 2. Completarea colecțiilor BRTȘ în anii 1990-2015.

Efectele crizelor economice din țară s-au resimțit în bibliotecă în special în perioada anilor 2000-2004, când achizițiile erau minime. Situația se ameliorează din anul 2006, iar în ultimii doi ani, alocațiile bugetare pentru achiziții au crescut, fapt ce a dus la o mică majorare a ratei de înnoire a fondului de carte și publicații periodice.

O sursă suplimentară în actualizarea

colecțiilor și asigurarea informațională a utilizatorilor BRTȘ este schimbul interbibliotecar național și internațional. În ultimii 5 ani, 50% din achiziții au fost prin schimb de publicații, datorită relațiilor de parteneriat cu Biblioteca Națională a RM, Biblioteca Științifică ASEM, Biblioteca Științifică a UTM, Biblioteca Centrală a AȘM, Biblioteca Științifică a Academiei de

Administrare Publică, Biblioteca Științifică UCCM, AGEPI, IDSI, Biblioteca Institutului de Cercetări Economice din București, Fondul Monetar Internațional ș. a.

Resursele documentare (90% din fondul de carte al bibliotecii și 60% din documentele normativ-tehnice) ale bibliotecii se regăsesc în Catalogul Electronic, care se accesează de pe pagina web: <http://e-catalog.brts.md>. Brevetele de invenții în format electronic sunt disponibile în mare parte pe pagina web AGEPI, la care biblioteca oferă consultanță și acces gratis.

Annual de aceste resurse beneficiază peste 2500 de utilizatori unici. Pe parcursul anului se înregistrează circa 8000 frecvențe și peste 500 000 de documente consultate.

BRTȘ oferă acces la valoroase surse de informare (proprii și externe) și prestează o gamă variată de servicii info-documentare pentru mai multe categorii de utilizatori. Iar misiunea BRTȘ este de a asigura accesul nelimitat la resursele documentare și serviciile informaționale, de a genera conținuturi deschise pentru diseminarea rezultatelor științifice și eficientizarea proceselor de studiu, cercetare și inovare în domeniile economiei, tehnicii și industriei conexe.

În scopul de a susține creativitatea și cercetarea în domeniul socio-economic și tehnic, BRTȘ se orientează către o politică de prestare a unor servicii moderne și accesibile utilizatorilor, ce răspund provocărilor, schimbărilor mediului informațional-tehnologic. Astfel, *Comunicarea științifică* este un obiectiv realizat prin înregistrarea și menținerea publicațiilor științifice ale INCE în baze de date cu acces deschis. Astfel revista „Economie și Sociologie” se regăsește în: DOAJ, SOCIONET, EconPapers, OAJI, INDEX COPERNICUS care evaluează revista cu

Indexul de Valoare a Calității (ICV). Pentru anul 2016 **ICV = 75.68**.

- În anul 2017 s-a depus portofoliul revistei în bazele de date: **Clarivate Analytics; CiteFactor; Global Impact Factor**.

- S-a obținut citările per/revistă conform: <http://citec.repec.org/s/2016/nosycriat.html>

- **BD SCOPUS** * în proces de evaluare. <http://suggestor.step.scopus.com/progressTracker/>
- În IBN Revista este prezentă cu 32 de volume și 656 articole.

Promovarea rezultatelor științifice de către bibliotecari și crearea serviciilor bibliometrice au contribuit la creșterea vizibilității instituției și a autorilor pe plan internațional, la îmbunătățirea calității publicației, creșterea numărului de citări și altor indicatori bibliometrici.

Activitatea de cercetare a fost și continuă a fi un instrument esențial al bibliotecarilor în evaluarea problemelor emergente și de descoperire a celor mai eficiente modalități de activitate. Ambiția științifică a Bibliotecii oferă personalului oportunități de cercetare cu un impact pozitiv asupra dezvoltării instituției, calificării angajaților, evoluției domeniului biblioteconomic instituțional și național.

Rezultatele și experiențele obținute de specialiștii BRTȘ în 50 de ani sunt consemnate în 9 bibliografii și biobibliografii, 12 indici bibliografici, 9 ghiduri, peste 20 de articole publicate în reviste naționale și internaționale, circa 400 semnalări bibliografice pentru întreprinderi și organizații, 6 documente metodologice, îndrumare, buletine informative etc. Alte rezultate au fost prezentate la numeroase conferințe, seminare, mese rotunde, ateliere profesionale.

Bibliotecarul – sufletul inteligent al Bibliotecii

Succesul unei biblioteci depinde de competența, intelectul și dăruirea profesională a angajaților ei. Anume Bibliotecarii sunt acei care o însuflețesc, care depun

tot efortul și priceperea de a păstra, dar și a împărtăși din tezaurul cunoștințelor. Bibliotecarul ca și informația este în continuă schimbare. Retrospectiva anilor a demonstrat că personalul BRTȘ a dat dovadă de străduință și inteligență, de pasiune și profesionalism pentru a merge în pas cu timpul, indiferent de condițiile și crizele din societate. A învățat, a dezvoltat noi abilități de comunicare, a însușit tehnologii de operare, a diseminat informații și experiențe și a instruit la rândul lui mii de utilizatori.

Pe parcursul a 50 de ani în istoria BRTȘ s-au înscris multe nume de bibliotecari, care au contribuit la dezvoltarea acestei instituții, care și-au petrecut cei mai frumoși ani printre rafturile pline de cunoștințe și amintiri. Datele statistice din arhiva instituției ne îndreaptă către cele peste 500 de persoane, care, mai mult sau mai puțin și-au adus aportul propriu în această bibliotecă.

Cu deosebită plăcere vreau să menționez pe cel mai fidel Bibliotecar al BRTȘ, care activează de la înființarea bibliotecii până astăzi și care timp de cinci decenii a dat dovadă de curaj și perseverență să constituie, să dezvolte, să salveze și să promoveze o colecție unică de documente brevetate. Este dna Maria Vîrlan (din 1969), șef secție Colecții speciale, specialist principal, care s-a dedicat cu pasiune și responsabilitate profesiei, împărtășind zi de zi cunoștințele și experiența acumulată cu colegii, cu tinerii savanți, cu utilizatorii bibliotecii. Nu pot să nu-i menționez pe colegii care activează la bibliotecă de 30 de ani: Macrii Natalia, Iacob Nina, Dalinițchi Nionila, Ivanova Maria, Iuriev Elena, Jarencov Maria, Bradulova Natalia, Capcanari Lilia, Moraru Silvia, Alexandrova Galina. Cu acest prilej ne exprimăm recunoștința și respectul față de aceste Doamne și le mulțumim că le avem alături.

Deosebite considerațiuni avem și pentru ex-managerii BRTȘ, care și-au adus aportul în mobilizarea colectivului și organizarea eficientă a activității de bibliotecă în cele mai dificile perioade ale existenței noastre: Petru Racu (director din 1986-2000), Vera Sobiețchi (director din 2000-2007), Lilia Ghițiu (director din 2007-2009), Svetlana

Alerguș (director adjunct din 1992-1996) Iulia Tătărescu, (director adjunct din 1996-2000). Și amintim astăzi de acei colegi care nu mai sunt printre noi, dar numele lor este înscris pentru totdeauna în istoria BRTȘ: Nadejda Iancovskaia (director, 1968-1970), Zinaida Maciulina (director, 1970-1972), Anatolie Dnestreanschi (director BRIT, 1972-1986), care au avut misiunea de constituire, dotare și organizare a bibliotecii.

Sentimente de recunoștință și apreciere exprimăm ex-colegilor noștri: Ghinculov Silvia, Goian Natalia, Carauș Elena Pavlovna, Liudmila Cerniș, Maria Rotaru, Liuba Coman, Ina Ivanov, Cebotari Margareta, Baltag Ala, Gnidaș Natalia, Zabica Valentina, Lupan Lilia, Lobco Nely, Svetlana Perju, Ogurțova Tamara, Bodrug Nadejda, Torono Lidmila și mulți alții... O mare parte dintre personalitățile evocate și-au legat destinul de alte biblioteci, dar amintirile ne readuc de fiecare dată la locul de unde am pornit pe tărâmul cărții.

Marcarea unei aniversări presupune și o totalizare a reușitelor și eșecurilor, a experienței acumulate, a proiectelor realizate în acești ani. Dar toate succesele se datorează echipei BRTȘ, buni profesioniști, prietenoși, flexibili, deschiși pentru colaborare și învățare. Activitatea prodigioasă și profesionalismul este apreciat prin numeroase titluri, mențiuni și diplome de merit la concursuri și expoziții. Participând de-a lungul anilor la concursurile anuale organizate de Asociația Bibliotecarilor din RM, 3 colaboratori ai BRTȘ au obținut înaltul titlu de Laureat al Concursului Național *Cel mai bun bibliotecar al anului*, în perioada 2009-2016. Au fost premiate 2 lucrări bibliografice cu Premiul mare în cadrul Concursului Național *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei*. BRTȘ a deținut titlu de Laureat al Concursului Republican „Biblioteca partener în promovarea proprietății intelectuale” (ed. IV-2013, ed.V-2015). Numeroase diplome au obținut colaboratorii bibliotecii la expozițiile specializate „Infoinvent”; „Fabricat în Moldova”; „Food and Drinks”, organizate de Centrul de Expoziții MOLDEXPO.

Profesionalismul personalului BRTȘ se manifestă prin inițiativele creative în ca-

drul bibliotecii și în comisii, grupuri de lucru în afara instituției noastre. Din anul 2015 deținem președinția Comitetului Tehnic nr.1 „Biblioteconomie, Informare și documentare”, membru al Consiliului Biblioteconomic Național, (CBN); reprezentanți în colegiul de redacție a revistei științifice „Economie și Sociologie”, Analele INCE; membri în comisiile specializate ale Asociației Bibliotecarilor din RM, membri în grupuri de lucru pentru elaborarea documentelor de politici în domeniul biblioteconomic.

În palmaresul instituției sunt înregistrate peste 1500 de publicații semnate de bibliotecari (bibliografii și biobibliografii, articole, ghiduri, indici ai documentelor brevetate, documente de reglementare, materiale de sinteză). În aceste lucrări, bibliotecarii adună realizările științifice ale prezentului și completează trecutul impresionant al instituției.

Actualmente funcționalitatea Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice este asigurată de 26 de bibliotecari. Din totalul de angajați 22 persoane au studii superioare în domeniul biblioteconomic, iar 4 persoane au obținut studii de masterat. Din anul 2014, 19 bibliotecari dețin grade de calificare. Structura BRTȘ este constituită din 5 secții și 6 oficii specializate.

Pentru comparație, în primul an de

activitate (1968), Comitetul de Stat pentru planificare al RSSM a dispus un fond de salarizare de 35 de mii ruble pentru personalul din bibliotecă. Inițial au fost angajate aproximativ 20 de persoane, în anii 80 acest număr a ajuns la 120 de persoane, iar în anii 90 erau angajați 80 de bibliotecari, care activau în 8 secții și 15 oficii specializate. Mulți dintre ei se numără și astăzi printre colegii noștri și le mulțumim pentru fidelitate și experiență transmisă generației tinere de bibliotecari.

Cu multă pietate și respect ne adresăm astăzi celor 26 de bibliotecari, care își aduc aportul la păstrarea și dezvoltarea Bibliotecii prin cunoștințe profunde, ingeniozitate, creativitate, hărnicie și dedicație. Numele lor va rămâne pentru totdeauna în istoria acestei instituții.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Regulament de organizare și funcționare a Repozitoriului Instituțional Digital al Institutului Național de Cercetări Economice. Aprobata la Consiliul Științific al INCE, 4 februarie 2016. Chișinău, 2016. 5 p.
2. CODUL cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova: nr. 259 din 15.07.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2004, nr. 125-129, pp. 12-70.
3. INSTITUTUL Național de Cercetări Economice. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică. Anul 2018 - 50 de ani de activitate a BRTȘ: „Biblioteca în era digitală: noi paradigme pentru educație și cercetare”: raport de activitate, aprobat la Consiliul Științific al INCE, 21 dec. 2018. Chișinău: Complexul Editorial al INCE, 2018. 40 p.
4. INSTITUTUL Național de Cercetări Economice. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică anul 2017: raport de activitate, aprobat la Consiliul Științific al INCE, 22 decembrie 2017. Chișinău: Complexul Editorial al INCE, 2017. 40 p.
5. INSTITUTUL Național de Cercetări Economice. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică. Politica Instituțională a Institutului Național de Cercetări Economice privind Accesul Deschis la informație. Aprobata la Consiliul Științific al INCE, 27 februarie 2017. 2 p.

6. REPUBLICA MOLDOVA. Ministerul Culturii. Regulament privind activitatea metodologică în cadrul sistemului național de bibliotecă din Republica Moldova: ordin nr. 2 din 13 ianuarie 2016: anexa nr. 1. 2016. 10 p. [Accesat 10 ianuarie 2019]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_activitatea_metodologica_SNB_aprobat_MC.pdf.
7. TĂȚĂRESCU, Iulia. Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică la 30 ani. În: Magazin Bibliologic. 1999, nr. 2/3, pp. 19-20.
8. ȚURCAN, Nelly. Probleme privind dezvoltarea sistemului de comunicare științifică din Republica Moldova și accesul deschis la informație. În: Studia Universitatis. Seria Științe sociale. 2013, nr. 3, pp. 13-27. ISSN 1814-3199.
9. МОЛДАВСКИЙ Научно-Исследовательский Институт Научно-Технической Информации и Техничко-Экономических Исследований ГОСПЛАНА МССР. МолдНИИНТИ. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1977. 19 с.
10. МОЛДАВСКИЙ Научно-Исследовательский Институт Научно-Технической Информации и Техничко-Экономических Исследований Госплана МССР. Республиканская Научно-Техническая библиотека. Научно-технические библиотеки Молдавии: справочник. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1978. 77 с.
11. МОЛДАВСКИЙ Научно-Исследовательский Институт Научно-Технической Информации и Техничко-Экономических Исследований Госплана МССР. Научные и научно-технические библиотеки Молдавии. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1971. 47 с.

Centrul biblioteconomic teritorial - furnizor de programe de formare profesională continuă pentru personalul bibliotecilor

**Ludmila CORGHENCI,
Victoria POPA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Abstract: Cadrul legal, strategic și de reglementare nou amplifică rolul centrelor biblioteconomice teritoriale ca furnizori de educație și servicii educaționale profesionale. Articolul reflectă responsabilitățile și implicațiile acestora în formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci, axându-se pe rezultatele studiului „Centrul Biblioteconomic – furnizor de programe de formare profesională continuă pentru personalul bibliotecilor” (decembrie 2017 – februarie 2018). Scopul studiului este sintetizarea, analiza și estimarea activității centrelor biblioteconomice naționale, teritoriale și departamentale.
Cuvinte-cheie: centru biblioteconomic teritorial; formare profesională continuă; personal de specialitate.

Abstract: The new legal, strategic and regulatory framework strengthens the role of territorial librarians' centers as providers of education and professional training services. The article reflects responsibilities and implications in the continuing professional training of library specialists, focusing on the results of the study: „Biblioteconomic Center Provider of Continuous Vocational Training Programs for Library Staff” (December 2017 - February 2018). Aim of the study was synthesis, analysis and valuation of activity of the national, territorial and departmental librarians.

Keywords: territorial libraries; continuous training; specialized staff.

Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecă este considerată, prin prisma cadrului de reglementare, o prioritate națională. Această poziție este promovată de Legea cu privire la biblioteci, nr. 160 din 27.07. 2017, care pentru prima dată integrează capitolul „Managementul și personalul bibliotecilor publice”, incluzând prevederi importante referitoare la categoriile de personal, angajarea personalului și conducerea bibliotecilor, salarizarea acestora (1, capitolul 4).

O componentă total nouă a Legii - articolele 26 și 27, ce se referă la formarea profesională de bază și formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. Astfel, articolul 27 conține următoarele prevederi:

1) Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci se asigură în cadrul centrelor de formare profesională din contul alocațiilor bugetare, precum și din veniturile colectate;

(2) Formarea profesională continuă a

personalului de specialitate din biblioteci se asigură și prin educația non-formală și in-formală;

(3) Autoritatea, instituția publică și conducerea bibliotecii publice asigură formarea profesională continuă a personalului de specialitate, alocând anual în acest scop mijloace financiare la cotele prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003 (1).

Sunt prevederi care trebuie făcute auzite, conștientizate, respectate și implementate de către factorii responsabili.

„Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale. 2017-2020”, aprobată prin ordinul Ministerului Culturii nr. 187 din 26.06.2017, conține drept coordonată principală următoarele: „Cunoștințele și competențele profesionale ale personalului determină reușitele în prestarea serviciilor informațional-documentare, diversificarea parteneriatelor pentru informarea comunității, în transmiterea de informație și cunoaștere pentru educație, dezvoltare și cercetare. Structura eficientă a sistemului de formare profesională continuă și dezvoltarea ofertelor educaționale asigură implicarea creativă și inovațională a personalului, funcționalitatea conceptului de bibliotecă modernă” (3, p. 16).

În contextul celor menționate se amplifică rolul centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale ca furnizori de educație și servicii educaționale profesionale.

În continuare în prezentul articol ne vom referi la rolul, responsabilitățile, implicațiile Centrelor biblioteconomice teritoriale (CBT) – biblioteci raionale, orașenești, municipale – în formarea continuă a personalului de specialitate, drept una dintre funcțiile de bază a acestora (1, art. 19, alin. 2).

„Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Bibliotecă din Republica Moldova”, aprobat prin ordinul nr. 2 din 13 ianuarie 2016, reliefează drept atribuție de bază a CBT : „organizează la nivel teritorial formarea profesională continuă a personalului profesional de bibliotecă din teritoriu” (2, punct 9).

În contextul noului cadru legislativ și de

reglementare CBT-urile dețin următoarele atribuții privind formarea profesională continuă:

- participarea la elaborarea strategiilor, politicilor biblioteconomice, documentelor de reglementare și normative naționale privind formarea continuă a personalului de specialitate din biblioteci;

- elaborarea strategiilor, politicilor, documentelor de reglementare privind formarea profesională continuă pentru rețeaua concretă de biblioteci;

- identificarea necesităților de formare continuă prin studii, chestionare, realizate la nivel teritorial;

- analiza, cel puțin de două ori pe an, a situației în domeniul formării continue a personalului de bibliotecă;

- susținerea învățământului biblioteconomic formal, fiind un liant profesional între acesta și rețeaua de biblioteci, comunitate;

- colaborarea cu centrele biblioteconomice naționale privind implementarea programelor de formare profesională continuă pentru rețea;

- încurajarea participării bibliotecarilor la activități de formare continuă la distanță;

- instruirea formatorilor pentru programe de dezvoltare inovatoare;

- oferirea de servicii de formare profesională pentru personalul bibliotecii;

- contribuții la dezvoltarea/implementarea culturii educației profesionale și creativității;

- dezvoltarea parteneriatelor cu instituții, alți furnizori, în scopul îmbunătățirii calității formării profesionale continue;

- dezvoltarea și sprijinirea cercetării în domeniul formării continue a bibliotecarilor prin realizare de publicații, studii, aplicări, testări;

- dezvoltarea suportului documentar și informațional pentru formarea continuă a bibliotecarilor;

- promovarea produselor educaționale, documentare prin asigurarea prezenței conținutului educațional pe pagina WEB a bibliotecii, în rețelele informaționale, materiale promoționale, intervenții în cadrul reuniunilor profesionale etc.

Ținând cont de importanța subiectului,

dar și implementând prevederile obiectivului nr. 1 din „Strategia de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale. 2017-2020”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (în calitate sa de centru biblioteconomic național) a realizat studiul „Centrul Biblioteconomic – furnizor de programe de formare profesională continuă pentru personalul bibliotecilor” (decembrie 2017 – februarie 2018). Scopul studiului este sintetizarea, analiza și estimarea activității centrelor biblioteconomice naționale, teritoriale și departamentale. Dintre metodele și instrumentele utilizate specificăm: indicatori statistici și de performanță (relaționali), de ex., număr activități educaționale și formabili, număr ore per bibliotecar și altele; chestionar, analiza rapoartelor anuale (pentru anul 2017) ale centrelor biblioteconomice teritoriale, discuții cu manageri și formatori. Sondajul a fost realizat în baza a 18 CBT; cu părere de rău, unele biblioteci raionale/orășenești și municipale nu au dat curs acestuia.

În 10 CBT centrele de formare continuă sunt instituționalizate prin deciziile fondatorilor, fiind integrate în organigrame cu statut de servicii sau oficii, iar în celelalte 8 – serviciile educaționale sunt oferite sub egida serviciului Asistență de specialitate ori de alte structuri ale CBT. Responsabilitatea prestării acestor servicii de către biblioteca orășenească este clar prevăzută în articolul 10, alineatul 6, al Legii cu privire la bibliotecii (1).

Răspunsurile la întrebarea „Descrieți succint procesul de identificare a nevoilor profesionale ale bibliotecarilor în scopul organizării programelor de formare profesională (periodicitatea și formele organizării)” pot fi sintetizate după cum urmează: este considerată drept o atribuție importantă a prestatorilor de servicii educaționale, fiind realizată periodic (o dată pe an, actualizate trimestrial sau chiar lunar); pentru identificarea nevoilor de formare profesională sunt utilizate chestionare, evaluări orale, propunerile parvenite în rezultatul vizitelor metodologice în bibliotecile din rețea.

Serviciile educaționale, oferite de CBT, sunt reflectate și diseminate preponderent prin planuri trimestriale. Pentru di-

seminarea acestora sunt utilizate diverse modalități: informare în cadrul reuniunilor profesionale, mesaje la adresele electronice, rețele de socializare.

În anul 2017, în medie per personal din bibliotecile publice teritoriale au fost realizate 14 ore academice (indicatori de performanță similari pentru bibliotecile naționale – 2 ore, pentru bibliotecile din învățământ și cele specializate – câte 1 oră; total în medie pe țară – 7ore). Câteva exemple concrete pentru acest indicator: Anenii Noi – 5 ore, Criuleni - 3 ore, Florești – 4 ore, Bălți – 13 ore, Cahul – 13 ore, Căușeni – 27 ore.

Participarea personalului din bibliotecile publice teritoriale la acțiuni de formare, organizate de alte biblioteci sau centre de formare, este caracterizată în anul 2017 prin următorii indicatori. Per personal participările constituie 77 de ore academice de formare (indicatori de performanță similari pentru bibliotecile naționale – 7 ore, pentru bibliotecile din învățământ – 19 ore și cele specializate – 4 ore, total în medie pe țară – 46 ore). Acest indicator variază în diverse rețele: de exemplu, Anenii Noi – 19 ore, Criuleni - 81 ore, Florești – 53 ore, Bălți – 42 ore, Cahul – 109 ore, Căușeni – 18 ore.

Dintre subiectele cele mai des incluse în formarea continuă în anul 2017 de către CBT specificăm: servicii moderne de bibliotecă, sistemul de raportare ORT, advocacy, e-guvernare, promovarea bibliotecii prin rețelele de socializare, leadership, ICAN – pentru o carieră de succes, securitatea pe Internet etc.

Pentru evaluarea activităților de formare profesională continuă CBT-uri aplică cel mai des chestionarele, testele, evaluările orale, urmând implicarea formabililor în îndeplinirea temelor pentru acasă/angajamentelor, susținerea colocviilor publice. Mai puțin sunt utilizate astfel de metode, ca elaborare de proiect, prezentarea eseului/conceptului, acestea din urmă augmentând și implicând efortul creativ al personalului de specialitate.

Impactul activităților de formare profesională în cadrul CBT este analizat într-un context bidimensional: impactul la

nivelul schimbărilor comportamentale în profesie (implementarea recomandărilor, practicilor, metodelor promovate în cadrul activităților de formare profesională); impact la nivelul performanței (atractivitatea bibliotecii, augmentarea numărului de bibliotecari cu grade de calificare, desemnări ale bibliotecarilor).

Suportul educațional documentar, creat de CBT-uri, contribuind la optimizarea impactului și dezvoltarea continuă, în timp, a cunoștințelor și deprinderilor profesionale, este prezentat prin ghiduri, tutoriale, e-portofolii.

La compartimentul „Promovarea produselor educaționale, documentare” CBT-urile au reliefat drept cele mai utilizate:

- asigurarea prezenței conținutului educațional, în rețelele informaționale (blog, pagina Facebook), pe pagina WEB a bibliotecii;
- diseminarea pe adresele electronice profesionale ale personalului de specialitate din rețea;
- multiplicarea materialelor promoționale;
- intervenții în cadrul reuniunilor profesionale.

În contextul „Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale. 2017-2020”, CBT-urile sunt orientate pentru a se implica în susținerea învățământului biblioteconomic de bază, fiecare rețea de bibliotecă confruntându-se cu fluctuația cadrelor, lipsa tinerilor specialiști etc. Menționăm că în cadrul studiului, reprezentanții CBT au reliefat lipsa atractivității față de profesie, determinată de quantumul salariului, condiții de muncă și altele. Doar 5 CBT au specificat încadrarea în învățământul universitar de profil a personalului de specialitate din rețea (Ane-

nii Noi, Drochia, Căușeni, Strășeni, Ștefan Vodă). La Călărași, în cadrul serviciului modern „Computerul – sprijin pentru viitoarea profesie”, a fost scos în evidență și domeniul de activitate bibliotecară. Implicațiile CBT se reduc la diseminarea informației privind condițiile și termenii de admitere la studii universitare în domeniul de formare profesională în biblioteconomie, informare și studii arhivistice. Este evident că în acest sens se impune o implicare mai pronunțată, mai insistentă a CBT. Ar fi interesant să urmărim și cum funcționează continuitatea între învățământul mediu de specialitate și cel universitar.

Studiul realizat ne permite să conchidem asupra rolului important al CBT-urilor ca furnizori de programe educaționale. În mare parte progresele se datorează programului Novateca, altor proiecte ce țin de organizarea formării continue. Or, atragerea partenerilor și a donatorilor pentru acest proces rămâne o prioritate pentru CBT.

Se poate afirma că în Republica Moldova a fost constituită baza politică și de drept pentru asigurarea formării continue a personalului din bibliotecă, sarcina CBT-urilor fiind de a informa, a insista, a obține implementarea prevederilor. Cunoașterea politicilor biblioteconomice, a documentelor legislative și de reglementare referitoare la formarea continuă este o obligație a tuturor bibliotecarilor, nu numai a responsabililor de proces.

A sosit timpul când este necesară evaluarea activității CBT-urilor privind formarea profesională continuă, în acest sens apelând nu doar la date statistice, ci și la cele de impact asupra bibliotecarului, bibliotecii, comunității.

Referințe bibliografice:

1. LEGE cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20 iulie 2017. [Accesat 31 iulie 2018]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371219>.
2. REGULAMENT privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Bibliotecă din Republica Moldova: aprob. prin ordinul nr. 2 din 13 ianuarie 2016 al Ministerului Culturii. [Accesat 31 iulie 2018]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_activitatea_metodologica_SNB_aprobat_MC.pdf.
3. STRATEGIA de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale. 2017-2020: aprob. prin ordinul Ministerului Culturii nr. 187 din 26.06.2017. [Accesat 31 iulie 2018]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Strategie-bpt-2017-2020.pdf>.

Programul instituțional de conservare: modele, priorități, posibilități. Cazul BCU „Mihai Eminescu” Iași

Elena ȘTEFĂNESCU,
Biblioteca Centrală Universitară
„Mihai Eminescu”, Iași

Abstract: *Unul din principalele aspecte ale evoluției conservării, în ultimele două decenii, este trecerea de la conservarea curativă și restaurare, la conservarea preventivă. Ca rezultat, conservarea a devenit componenta gestionării unei colecții și implică efortul întregului personal pentru a preveni sau, cel puțin, a încetini deteriorarea materialului de bibliotecă.*

Cuvinte-cheie: *conservare preventivă; politici de conservare; formare continuă; reguli de conservare; Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, Iași.*

Abstract: *One of the principal aspects of evolution in book conservation during the last two decades was the transition from curative conservation and restoration to preventive conservation. As a result, conservation became a component of the collection management and involves the whole staff efforts to prevent or, at least, slow down the damage to library documents.*

Keywords: *preventive conservation; politics of conservation; continuing education; conservation rules; „Mihai Eminescu” Central University Library, Iași.*

Bibliotecile, prin natura lor, sunt păstrătoare de colecții. Uneori se uită că omul este utilizatorul. De aceea, omul trebuie să acumuleze cunoștințe cum să păstreze cartea.

Strategia de conservare este o planificare efectivă a acestei activități și poate fi făcută în contextul resurselor de care dispun bibliotecile. În fiecare etapă a proceselor de achiziție, prelucrare, depozitare, consultare, întreținere și, eventual, eliminare a unor materiale de bibliotecă, tot personalul trebuie să fie conștient de implicațiile deciziilor și acțiunilor sale asupra stării de conservare a întregului fond. În aceste vremuri de declin vertiginos al bugetelor destinate

bibliotecilor, conservatorii colecțiilor trebuie să vegheze la buna păstrare și consultare, la buna pregătire a personalului prin programe de instruire periodică, dar și la buna informare și educare a utilizatorilor bibliotecii.

Conservarea este disciplina care se ocupă cu studierea cauzelor și simptomelor deteriorării, a factorilor care influențează deteriorările, modalitățile de prevenire și stopare a acestora. Scopul conservării este de a studia, înregistra, reține și reda calitățile culturale principale a obiectelor cu o intervenție cât mai mică.

Unul dintre principalele aspecte ale

evoluției conservării în ultimele două decenii, este trecerea de la conservare curativă (activă) și restaurare la conservare preventivă. Ca rezultat, conservarea a devenit o componentă a gestionării unei colecții și implică efortul întregului personal pentru a preveni sau, cel puțin, a încetini deteriorarea materialului de bibliotecă.

Majoritatea activităților care pot fi grupate sub denumirea de Conservare preventivă fac parte dintre cele care se desfășoară în mod curent într-o bibliotecă: achiziții, legătorie, așezarea la raft, circulația cărții, curățenia colecțiilor și a spațiilor de lucru și depozitare, fotocopiere, reformatare, valorificare prin expoziții, ș.a.

Aspectul cel mai important al muncii bibliotecar-conservator este considerată conservarea preventivă (prezervarea). Bibliotecarii trebuie să cunoască care sunt practicile dăunătoare pentru colecțiile lor, pentru a le putea remedia. Cheia conservării colecțiilor este un program de instruire a personalului prin care toți membrii săi să învețe să acorde toată atenția îngrijirii materialelor de bibliotecă.

Trebuie formată o sferă culturală unde conservarea să devină o datorie de onoare pentru fiecare membru al comunității. Trebuie să ajutăm la găsirea soluției de securitate a fondurilor de bibliotecă. Trebuie să începem cu iluminarea spirituală a tinerilor și să le urmărim dezvoltarea.

Cui ne adresăm?

Personalului din bibliotecă;

Beneficiarilor;

Viitorilor beneficiari.

Personalul din bibliotecă

În baza dreptului la formare profesională, BCU „Mihai Eminescu” Iași organizează programe de pregătire, formare și perfecționare profesională, întâlniri ce se adresează tuturor angajaților bibliotecii. Anual se elaborează și se aplică planuri de formare profesională, iar salariații participă la programele de formare cel puțin o dată la doi ani. Conform legislației în vigoare (Legea Bibliotecilor, Codul Muncii, Legea Educației Naționale) formarea profesională a salariaților este o obligație a angajatorului.

Foto: Cursul de conservare în cadrul programului de perfecționare a personalului din bibliotecă

După obținerea atestatului de restaurator în 1997, pe lângă activitățile de conservare derulate în cadrul serviciului Colecții speciale, am contribuit la perfecționarea personalului din bibliotecă prin susținerea cursului de Conservare, prezervare (pentru bibliotecarii din toate serviciile, cu studii medii și superioare).

Foto: Cursul de conservare în cadrul programului de perfecționare a personalului din bibliotecă

Obiectivele cursului: să cunoască conceptele de bază ale conservării, să cunoască toate tipurile de factori de care depinde conservarea documentelor, să diferențieze tipurile de deteriorări de îmbătrânire naturală a documentelor, să se familiarizeze cu tehnicile de curățire a documentelor, să cunoască regulile generale și specifice de manipulare a documentelor, să identifice rolul bibliotecarului în activitatea de conservare.

Programa cursului de conservare:

1. Istoric. Conservarea de-a lungul timpului.
2. Definiții și concepte de bază.

3. Factori de deteriorare a materialului de bibliotecă.
4. Corectarea factorilor de deteriorare a materialului de bibliotecă.
5. Organizarea unui depozit de bibliotecă. Executarea curățeniei în depozit.
6. Exemple practice.
7. Noile tendințe în conservarea materialului de bibliotecă.

Beneficiarii

Expoziții de carte ce prezintă deteriorări cauzate de om;

Sensibilizarea beneficiarilor și familiarizarea lor cu bunele practici de consultare și manipulare a documentelor;

Pliante și semne de carte.

Campania 2010 – Ieri, Azi și Măine?

- ✓ Nu răsfăți cartea cu mâinile murdare!
- ✓ Nu faciți notații pe text!
- ✓ Nu aștețați volumele deschise undă pe undă!
- ✓ Nu amestecați fișele pliante!
- ✓ Nu vă sprijiniți pe materialul de bibliotecă!
- ✓ Nu beți și nu mănâcați în timp ce consultați colecțiile!
- ✓ Folosiți suportul pentru volumele mari!
- ✓ Cereți asistență custodială!
- ✓ Informați custodele de eventuale deteriorări constatate!
- ✓ Urmăriți ca serigrafarea să se realizeze cu grijă!
- ✓ Folosiți gândețul!
- ✓ Păstrezi limpină în sălile de lectură!
- ✓ În cazul încheierii rechi consultați copia microfilmată sau electronică!
- ✓ Respectați regulamentul bibliotecii!

Expoziția Ieri, Azi și Măine? care se încheie în Campania **Protejează cartea** trage un semnal de alarmă în privința rolului pe care îl joacă factorul uman în protejarea colecțiilor de bibliotecă

Prezervarea celor 2,4 milioane de volume ale colecțiilor este una dintre principalele obiective ale politicii bibliotecii.

Mănușile corectă a documentelor, atât de către cititorii cărți și de către bibliotecari, creează dăună de viață a colecțiilor de bibliotecă și reduce costurile de reparații și restaurare ale acestora.

Este important ca utilizatorii să înțeleagă că au o mare responsabilitate în prezervarea colecțiilor de bibliotecă și transmiterea lor în bună stare de conservare generațiilor viitoare.

Scopul acestui pliant este să sublinieze importanța unui manuscris corect a materialului de bibliotecă și să încurajeze cititorii să aplice aceste bune practici.

**Ieri
Azi
și
Măine?**

Foto: Pliantul campaniei *Ieri, Azi și Măine?* (2010)

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Ieri, Azi și Măine?* (2010)

Foto: Expoziția de carte din cadrul campaniei *Ieri, Azi și Măine?* (2010)

Foto: Expoziția de carte din cadrul campaniei *Ieri, Azi și Măine?* (2010)

Foto: Expoziția de carte din cadrul campaniei *Ieri, Azi și Măine?* (2010)

Campania 2016 – Protejează cartea

Foto: Pliantul campaniei *Protejează cartea* (2016)

Foto: Pliantul campaniei *Protejează cartea* (2016)

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

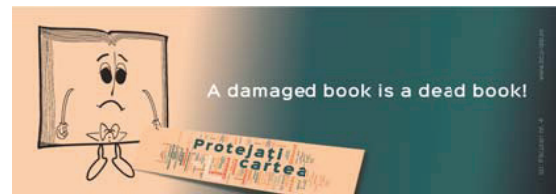

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Expoziția de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Expoziția de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Semn de carte din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Afiș în sala de lectură din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Foto: Afiș în sala de lectură din cadrul campaniei *Protejați cartea (2016)*

Am obținut un feed-back bun din partea beneficiarilor. Multe dintre deteriorările cauzate de om se produc datorită necunoașterii bunelor practici de consultare și manipulare (foarte puține ca urmare a unui act intenționat de vandalizare).

Viitorii beneficiari

În colaborare cu câteva licee din Iași am derulat un proiect educativ: „Hoinari în lumea cărților”, în cadrul căruia am împărtășit elevilor cunoștințe despre istoria cărții și a tiparului, dar și despre regulile de bază în consultarea materialelor de bibliotecă.

Foto: Proiectul educativ *Hoinari în lumea cărților*

Foto: Proiectul educativ *Hoinari în lumea cărților*

Ce ne propunem pentru viitor?

Accreditarea unui program de formare în domeniul conservării (bibliotecari cu atribuții de conservator);

Continuarea perfecționării personalului de bibliotecă;

Continuarea campaniilor de informare și sensibilizare a beneficiarilor;

Elaborarea unui Ghid de evaluare a necesităților de conservare ale unei biblioteci;

Elaborarea unui Plan în caz de dezastru.

Toate aceste activități implică costuri mici. O finanțare sporită este necesară pentru opțiuni ca: înlocuirea mobilierului de depozitare, cutii, mape și tuburi de protecție, îmbunătățirea condițiilor de depozitare prin renovarea clădirii, instalarea unui nou sistem de control al climatului, implementarea unui program sistematic de reformatare, restaurarea pieselor valoroase în cadrul unui laborator propriu sau într-un laborator specializat pe bază de contract.

Liceul „Mihai Eminescu” și directorul lui... Alexandru Oatu

Iurie COLESNIC,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: Articolul reflectă date importante pentru biografia lui Alexandru Oatu (1878-1940), reprezentant de referință al pedagogiei basarabene. Autorul scoate în evidență și date puțin cunoscute privind rolul lui Alexandru Oatu în activitatea Pământeniei din Dorpat, el fiind trezorierul ei.

Cuvinte-cheie: Alexandru Oatu; pedagog; Liceul „Mihai Eminescu”.

Abstract: The article reflects some important data from significant the biography of Alexandru Oatu (1878-1940), a representative of Basarabian pedagogy. The author also highlights little-known facts about Alexandru Oatu's role in the activity of the Estonian Dorpat Nativehood, while being its treasurer.

Keywords: Alexandru Oatu; educator; „Mihai Eminescu” High School.

Numele lui Alexandru Oatu în istoria pedagogiei basarabene este unul de referință. Dar puțini știu despre alte merite nu mai puțin importante pentru biografia unei personalități.

Alexandru Oatu a fost una dintre figurile principale ale pământeniei din Dorpat, fiind trezorierul ei. Era fratele mai mic al lui Vasile Oatu. El s-a născut la 31 martie în 1878 în satul Cuhnești, jud. Bălți, în familia preotului Ioan Oatul. A făcut studii la Școala Duhovnicească, la Seminarul Teologic din Chișinău, promoția anului 1899, înscriindu-se apoi la Facultatea de Filologie a Universității din Dorpat, unde a studiat istoria.

„Amintiri despre «Pământenia Basarabeană» din Dorpat 1899-1902” scrise de Alexandru Oatu au fost publicate postum în revista *Viața Basarabiei* (1943, nr., pag. 29-35) cu o prefață scrisă de Pan Halippa. Constatăm cu regret că la noi despre aceas-

tă organizație s-a scris prea puțin, pe când în analele științifice ale Universității din Tartu au fost publicate în câteva rânduri, materiale la această temă, ea fiind extrem de importantă pentru datarea începutului luptei de eliberare națională din Basarabia.

În unul din materiale Alexandru I. Oatu scrie:

„Această pământenie s-a înființat în toamna anului 1899, din inițiativa unui grup de studenți basarabeni în frunte cu I. Pelivan și V. Oatul, care urmau la Dorpat studiile universitare.

La prima ședință, care a avut loc în locuința studentului Vasile Oatul, s-a hotărât organizarea acestei pământenie, iar la a doua ședință s-a discutat și s-a votat statutul ei.

Organizația avea următoarele scopuri:

1. Propaganda politică în vederea distrugerii regimului țarist și a introducerii unui nou regim, pe baze politice și sociale schimbate;

2. Propaganda națională pentru redoptarea conștiinței naționale a poporului moldovenesc din Basarabia;

3. Solidaritatea morală a membrilor ei;

4. Ajutorul mutual moral și material.

Ca mijloace de propagandă, au fost preconizate: conferințe, cărți, broșuri, reviste, manifeste („letucie listki”), ziare ruse și române”.

Un rol și un loc aparte în activitatea *Pământeniei* din Dorpat l-a ocupat trezorierul ei, Alexandru Oatul. Alegerea lui în funcție de casier a fost îndreptățită, lucru devenit evident în seara lui 24 februarie 1902, când membrii *Pământeniei* se aflau la o serată – o ordinară ședință conspirativă în spiritul vremii – în casa doamnei Elena Teppan, unde, de fapt, se discuta politică, iar pentru cei neinițiați un prilej de a bea ceai și mânca blinele, de a cânta și dansa. Toți membrii, cu excepția lui Nicolae Florov, care lipsea sub motiv că-l doare capul, au fost arestați. Alexandru Grișkov, care ieșise cu o căldare și o perie să lipească foi volante, a fost prins asupra faptei de către jandarmi. Alexandru Oatu, lovit în timpul seratei cu un cocoloș de pâine în ochi, a plecat mai devreme și a fost arestat pe drum, jandarmii însoțindu-l la gazdă, ca să-i facă percheziție. În timpul percheziției, Alexandru a avut ingeniozitatea să-și ceară voie ca să fumeze. Lângă pachetul de țigări se afla cartea în care se păstrau listele cu membrii *Pământeniei* și evidența achitării cotizațiilor. A reușit să le extragă pe neobservate și, cerându-și voie la viceu, le-a distrus pe toate, nimicind astfel principalele capete de acuzare. Din acest motiv și ancheta a mers greu și, în final, deciziile tribunalului n-au fost înțat de dure. Nu existau dovezi că basarabienii ar fi format o organizație clandestină. Au fost anchetați în stare de arest, ținuti mai întâi în pușcăria din Dorpat, apoi transferați în cea din Veden. Au fost eliberați după o perioadă de timp, permițându-li-se să susțină examenele de licență.

În revista *Viața Basarabiei*, Alexandru Oatul mărturisește următoarele: „Subsemnatul am stat la închisoare numai 5 zile. După ce mi s-a luat de două ori interogatoriul, rotmistrul de jandarmi, Pokroșinski, și procurorul Kartașov m-au pus în libertate, pentru că:

a) nu s-a găsit nimic compromițător la locuința mea, când mi s-a făcut percheziția;

b) pentru că n-am luat parte, după informația lor, la ospățul *Pământeniei*, care, după afirmația jandarmeriei, a fost o „întrunire politică deghizată”.

La interogatoriu, mi s-au pus o mulțime de întrebări, privitoare la organizația *Pământeniei*, la relațiile cu alte organizații studențești și cu emigranții basarabeni din România. La toate întrebările am răspuns că „nu știu nimic”.

În lunile aprilie, mai, iunie și septembrie subsemnatul din nou am fost chemat la jandarmerie, care mi-a făcut încă odată percheziție la locuință. De data aceasta mi s-au ridicat de la locuință toate cărțile românești, atât ale mele personale, cât și ale *Pământeniei*, pe care le transportasem la mine de la locuința d-lui Pelivan, ca să salvez biblioteca *Pământeniei*, ce se afla la d-sa.

Când am fost întrebat despre aceste cărți, am răspuns că le-am comandat, împreună cu Pelivan, din România și am adăogat, că mă interesează numai cărțile de știință și de literatură”.

În memoriile lui Gheorghe S. Chicu această personalitate este evocată în două planuri. Unul ține strict de perioada de la Dorpat, cel de-al doilea – de relațiile lor ulterioare. Ambele perioade, însă, sunt elocvente pentru portretizarea acestei destinsse personalități:

„Venind din Dolna la Chișinău, la începutul lui martie 1919, eu, pentru a mă orienta în noua situație am plecat la directorul liceului Alexandru Oatul. Era fiul preotului din satul Cuhnești de pe malul Prutului, mai pe urmă paroh la Iarova pe Nistru. A absolvit Seminarul Teologic cu doi ani mai târziu decât mine, a intrat la Universitatea din Iurievsc, la Facultatea Filologie, era trezorierul asociației noastre. În semestrul anului 1902, când ne-au arestat, locuiam împreună cu el, în aceeași odaie. La petrecerea de la doamna Teppan, el a fost, dar a plecat din motiv că cineva l-a lovit foarte tare la ochi cu un cocoloș de pâine. Când ne-au percheziționat la Teppan, concomitent au percheziționat și apartamentele noastre, adică și odaia noastră. La el ca la

casier, se păstra lista membrilor asociației noastre și, această listă el într-un mod șmecher a sustras-o dintre hârtiile pe care și le-a lăsat pentru sine jandarmul ce a făcut percheziție. În felul acesta, el ne-a facilitat situația în care ne aflam în timpul anchetei. A. Oatul a fost arestat, dar din lipsă de dovezi, peste două zile l-au eliberat. Lipsa lui printre întemnițați ne vorbea despre aceea că lista organizației în mâinile jandarmilor nu este.

O altă întorsătură ar fi luat ancheta, dacă A. Oatul nu s-ar fi aflat în timpul percheziției în odaia noastră, dacă nu l-ar fi lovit cineva cu cocoloșul în ochi și el ar fi rămas la petrecere. Se întâmplă și asemenea întâmplări fericite!

Așa că l-am cunoscut pe A. Oatul foarte bine. Dar pe lângă asta el era fratele lui V. Oatul, colegul meu de curs de la seminar, de la universitate, membrul și organizatorul asociației noastre, membrul *Sfatului Pământenilor*. Pe urmă, împreună cu mine a stat la închisoarea Vendenskaia, ulterior fiind deportat în or. Pinega.

Prietenia mea cu Vas. Oatul, apropo unul dintre cei mai buni cunoscători ai operei lui Marx, s-a cimentat îndeosebi în perioada celor cinci ani, când am predat împreună la gimnaziul pentru băieți din Stavropol, reg. Caucaz. În acel gimnaziu, am luptat împreună împotriva vechiului regim școlar, pentru care fapte ne-au despărțit – pe mine m-au trimis la Piatigorsk, iar pe el la Vladikavkaz. Dar noi continuam să ne întâlnim în vacanțele de iarnă, primăvară, vară, ducându-ne unul la altul în ospetie. În afară de asta, corespondența noastră, când intra în sfera problemelor ideologice, ajungea la 60 de pagini într-o scrisoare.

Deci A. Oatul era fratele acestui prieten al meu V. Oatul. La toate acestea aș mai adăuga următoarele: În 1908, vara, noi trei – eu, A. și V. Oatul – deja profesori de gimnaziu, ne aflam în ospetie la Iarova, în casa lor părintească. Desigur, timpul l-am petrecut minunat: tatăl lor era preot cu concepții contemporane, citea ziarul *Русские ведомости* – atunci considerându-se ziar progresist (în cele din urmă a devenit ziarul cadetilor).

În anturajul copiilor săi, el se simțea

tânăr și ștregărea la fel ca și ei – ba mai mult, pentru că băieții beau puțin, erau tot timpul treji, el deseori „greșea” și, din acest motiv, făcea câte o pățanie. Din această călătorie la amicii mei am reținut următoarele întâmplări nostime:

1. De una din călătoriile mele spre Iarova, mi-am anunțat amicii prin telegramă. Spre Iarova trebuia să ajung plutind cu vaporul din Moghiliov–Podolsk. Vaporul a întârziat cu câteva ore și bătrânul a fost nevoit să petreacă acest timp pe malul Nistrului, de tristețe bând bere. M-a întâlnit cu aceste cuvinte: „De atunci, de când vă aștept, am băut circa 20 sticle de bere”. Într-adevăr, lângă el era o movilă întregă de sticle.

2. Vizavi de Iarova, pe malul stâng al Nistrului se află satul Iaruga, care aparținea eparhiei din Podolsk condusă de un alt episcop. Preotul Ivan (Ion) Oatul trecea cu 2 cop. Nistrul și la Iaruga se încuia într-o odăiță curată a unei evreice cărciumărite și deseori bea acolo o mare cantitate de bere. De obicei, cineva pleca după el și-l chema la prânz, dar să-l convingi să părăsească locul iubit și îndeletnicire era foarte greu. Într-o zi, Varvara Nicolaevna – soția bătrânului – m-a rugat să intru eu după el: poate pe mine m-a asculta mai ușor. De fapt, eu am fost nevoit să-l conving, bând cu el bere, până seara târziu.

3. Alexandru Oatul avea o barcă. Toți ne plimbam cu această barcă pe Nistru, dar el ca proprietar întotdeauna era la cârmă, iar nouă ne încredința vâslele. Prin diferite șiretlicuri, încercam să-l convingem să ne dea nouă cârma; el, cu glume, scăpa foarte repede de noi. Eu și Vasea ne-am decis să-l pedepsim. Ne-am înțeles a doua zi să plecăm la pădure la vreo 6 km în jos după cursul râului. Coborând din barcă, eu și Vasea am intrat în adâncul pădurii. Stăpânul bărcii se străduia să n-o scape cumva din vedere. Atunci noi am plecat acasă pe jos. Alexandru a așteptat mult, pe urmă a înțeles care e șmecheria: trebuia să vâslească împotriva cursului vreo 6 km, pentru a ne ajunge cu barca din urmă. Flămând și obosit, a intrat în sufragerie și zâmbind a zis: „Șarlatanilor!” Nu putea pronunța litera „L”. Așa și-l numeam – „Жуик” ...”

După absolvirea Universității, Alexandru Oatu a lucrat un timp profesor la Riga, apoi a fost transferat în Crimeea. La Chișinău a activat, până la pensionare, în calitate de director al Liceului „M. Eminescu”. Guvernul României a remarcat munca lui și l-a decorat cu medalia *Răsplata Muncii*, cl. I și cu ordinul *Coroana României* în grad de cavalier.

Dar povestea lui nu este atât de ușoară. I-a fost dat să treacă prin mai multe și grele încercări în lungul drum de păstrare a acestui liceu, renumit în Chișinău de odinioară în primul rând, prin faptul că avea cel mai bun cabinet de fizică și chimie, dotat după ultimele modele ale vremii.

Tot necazul a început în 1926 când Liceul Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău a început să pretindă la clădirea Liceului „M. Eminescu” care se afla pe artera principală a orașului, avea un sediu impunător, teren sportiv și mai multe anexe. Desigur, militarii râvneau să pună mâna și pe cabinetul de fizică și chimie la momentul când ocupau clădirea. De fapt, ei au acționat militărește fără prea multe preveniri anticipate, au lansat un ultimatum de o jumătate de zi și au intrat în sediu.

Despre posibila ocupare a acestui spațiu de către Liceul Militar se mai discutase, profesorii erau vigilenți și au reușit să mobilizeze elevii pentru a evacua bunurile.

Lichidarea Liceului „M. Eminescu” nu era posibilă din cauză că în fruntea Comitetului părintesc se afla un om de mare prestigiu, doctorul Gheorghe Lașcu, membru al Partidului Liberal și Filip Conunov, vicepreședintele băncii municipale. Desigur Alexandru Oatu, cu trecutul lui revoluționar avea multe de spus și tot aici activa în calitate de profesor de fizică și matematică Gheorghe Savici Chicu, și el un fost activist al pământeniei de la Dorpart.

A fost găsită o clădire potrivită pe actuala str. București, 119, unde în prezent e sediul Mitropoliei Moldovei. Pe atunci casa aceasta, construită de medicul Iulia Kveatkovski pentru spitalul oftalmologic, era dificil de întreținut din cauza costurilor mari și spațiul a fost dat în chirie liceului „M. Eminescu”. Dar peste un an de la aceste evenimente, de problema lichidării liceului

a început să se ocupe personal Ion Inculeț, fost ministru al Basarabiei. El a motivat că spitalul oftalmologic trebuie readus în clădire și banii care nu ajung vor fi compensați de stat. Și ca soluție pentru liceu a propus divizarea lui în două părți, clasele mici să fie trecute în clădirea Liceului „Al. Donici” care avea spații libere, iar clasele mari să fie trecute în sediul Liceului Real, unde director era academicianul Ștefan Ciobanu. Directorul Alexandru Oatu a primit locuință de serviciu, așa cum era tradiția vremii, în incinta Liceului Real. Când Ștefan Ciobanu a trecut să activeze ca profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău, I. Inculeț i-a propus lui A. Oatu să fie el directorul Liceului Real și-n felul acesta să contopească cele două instituții. Dar spre surprinderea tuturor, doctorul Gheorghe Lașcu s-a împotrivit acestei idei, considerând că Liceul „M. Eminescu” trebuie să existe ca entitate separată.

Discuțiile despre soarta liceului au trecut în presa locală în care Alexandru Oatu era prezentat ca o persoană care nu vrea să lupte pentru salvarea liceului, ceea ce era de fapt o exagerare, era doar un moment de suspans din partea directorului...

Insistența doctorului Gheorghe Lașcu a dat roade, liceului i-a fost repartizată fosta clădire a contesei E. Veazemskaia, în care el a activat până în 1938, timp de zece ani, când în acest spațiu a fost organizată administrația Rezidentului Regal al Ținutului Nistru, Grigore Cazacliu.

Echipa de profesori cu experiență: Alexandru Oatu, Gheorghe S. Chicu, Gh. Zlatov, Gavrilan și Finchel, care erau profesori titulari, din care cauză liceul și-a pierdut statutul și a fost transformat în progimnaziu, al cărui director a fost numit N. N. Moroșan, celebrul savant-antropolog.

În perioada 18 aprilie 1931-5 iunie 1932 marele istoric Nicolae Iorga a fost prim-ministru și ministrul Instrucțiunii Publice și Cultelor. Fiind în vizită la liceele din Chișinău, a trecut pe la Liceul „Al. Donici” care se afla în fosta clădire a Sfatului Țării, și, trecând pe lângă frumoasa clădire construită de contesa E. Veazemskaia, el cu interesul lui pronunțat pentru tot ce prezintă un interes istoric a aflat că acolo e sediul

Liceului „M. Eminescu”, care intenționat fusese omis din lista obiectivelor ce urmau a fi vizitate. Moment care l-a revoltat pe ministru, care imediat a cerut să viziteze liceul. Pedagogii văzând delegația au ieșit în curte, iar copiii și-au continuat ocupațiile lor. Intrând în cabinetul de fizică care era unul dintre cele mai bune din România a întrebato elevii:

- Ce faceți voi aici?
- Dregem niște aparate!
- Da unde-i profesorul vostru ?

Elevii au arătat spre Gheorghe Chicu aflat în preajmă. N. Iorga a examinat atent cabinetul și a spus:

- Domnule profesor să știți, că cât voi putea, voi apăra liceul d-ră!

Și aceeași frază a repetat-o directorului Alexandru Oatu la terminarea vizitei.

Dar nici marele N. Iorga nu era atotputernic în acele vremuri zbuciumate...

În felul acesta a luat sfârșit epopeea unui liceu celebru în Basarabia, Liceul „M. Eminescu”.

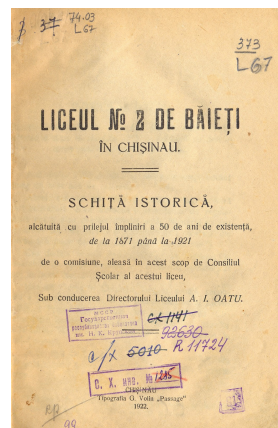
Despre rădăcinile istorice ale acestui li-

ceu sub conducerea lui Alexandru Oatu a fost redactată o carte „Liceul nr. 2 de băieți în Chișinău. Schiță istorică alcătuită cu prilejul împlinirii a 50 de ani de existență, de la 1871 până la 1921” (Chișinău, 1922). O carte care în mare parte prezenta materialele publicate în monografia protoiereului Gh. Zlatov „Cratkii istoriceskii ocerc Kișinevskoi II-i ghimnazii” (Chișinău, 1922).

Apusul vieții lui Alexandru Oatu a fost unul tragic. După 28 iunie 1940 a rămas în Basarabia, fiind convins că noile autorități vor ține cont de trecutul lui revoluționar, anti-țarist. Realitatea a fost alta: când au venit sovieticii, foștii lui colegi și prieteni erau arestați și dispăreau fără urmă, el, fiind chemat la NKVD să-i denunțe pe foștii lui camarazi, a înțeles că scăpare din acest infern nu există. La 12 iulie 1940 a luat revolverul unui ofițer NKVD, care locuia în gazdă la el, și, când acesta era la baie, s-a împușcat. Moartea lui a zguduit intelectualii Chișinăului, care au descifrat gestul lui disperat și au apreciat demnitatea care l-a caracterizat întotdeauna...

Alexandru Oatu

Cartea editată de Alexandru Oatu

Clădirea Liceului „M. Eminescu” până în 1926

Долгая жизнь одной книги

Elina BOLGARINA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: Autorul prezintă una dintre valorile colecției „Literaturile Lumii” din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Reprezentând un manual, editat în anul 1826, lucrarea prezintă interes și prin însemnele utilizatorilor, care au apelat la acesta.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova; colecția „Literaturile Lumii”; ediție bibliofilă.

Abstract: The author presents one of the values of the World Literatures collection of the National Library of the Republic of Moldova. A handbook published in 1826 is also interesting by personalities of students, who used it during the long period of time.

Keywords: National Library of the Republic of Moldova; the World Literatures collection; bibliophile edition.

„Systematische Sammlung prosaischer Aufsätze und Gedichte, herausgegeben von Jul. Ulrichs, Professor der Geschichte und Statistik bey der Kaiserischen Universität in Moskwa. Vierte Auflage. – Moskwa, Gedruckt in der Universitäts-Druckerey, 1826” – это библиографические данные учебника из репрезентативной коллекции «Литературы мира» Национальной Библиотеки Республики Молдова.

Внимание читателей этот учебник привлекает, в первую очередь, исписанностью внутренней поверхности обложек и ближайших страниц. Как часто бывает с учебниками (думалось с улыбкой) – ведь и мы тоже черкали в школьных пособиях что вздумается, и чаще всего – собственные имена. Но при более внимательном рассмотрении оказалось, что эти записи значительнее, интереснее и содержательнее.

Перевод названия книги звучит так:

„Систематический сборник прозаических сочинений и стихов” или, как написано на корешке книги, «Христоматія Немецкія Ульриха». Она была издана в Императорском Московском Университете в 1826 году, о чём свидетельствуют не только выходные данные и разрешение на печать, выданная Цензурным комитетом Москвы, но и особый оттиск черными чернилами с монограммой «ИМУТ» (Императорского Московского Университета Типография), проставленный на 4 странице издания.

Судя по первой записи на 1-ом форзаце книги каллиграфическим почерком, это учебное пособие в 1830 году получил учащийся из Кишинева Иосиф Богаевский. Запись гласит: «Выдана для употребления Казеннокоштному Воспитаннику К. Б. П. при Семинарии Состоящего – Иосифу Богаевскому. 1830 года. Jan. 23.» (надписано сверху тон-

ко чернилами «мне»). Где К. Б. П. – это Кишиневский Благородный Пансион. Глубокая благодарность нашей коллеге Ольге Сивак, подсказавшей ценный библиографический источник, из которого можно подробнее узнать о Благородном пансионе Кишинева:

«По указу императора Александра I в Кишиневской духовной семинарии могли «обучаться и светские юноши впредь до устройства гражданского училища». «В одном из флигелей 16 ноября 1816 года открыли Благородный Пансион, в который принимали детей в возрасте с 8 до 12 лет. Родители, отдавая своих детей на обучение, предполагали, что они получают только образование, но наместник Бессарабской области генерал-лейтенант Иван Никитич Инзов указал для пансиона определенную цель: «... подготовить образованных чиновников для края, в которых чувствовался значительный недостаток». Поэтому в пансионе за государственный счет обучались 10 учеников, которые по окончании полного курса обязаны были посвятить себя восьмилетней службе в Бессарабии. В нем преподавались следующие предметы: Закон божий, молдавский, русский, греческий, латинский, немецкий и французский языки» [и т.д.] (Владимир Тарнакин, Зинаида Матей. Учебные заведения Кишинева XIX-го - начала XX веков. – Ch., 2014).

Хрестоматия по немецкой литературе, согласно уставу учебного заведения, выдавалась пансионом в пользование казеннокоштному ученику, о чем и свидетельствует найденная нами запись в книге.

Благородный пансион в Кишинева просуществовал пятнадцать лет, до 1831 года, и был закрыт. А уже 12 сентября 1833 года здесь торжественно открылась 1-я мужская областная гимназия. При ней также существовала библиотека, а с 1834 года открылся и пансион. Это интересно потому, что на первом и последнем форзаце вышеуказанного издания есть надпись «№1» и рядом – [Июня] 1833 года. Это может свидетель-

ствовать о том, что книга в свое время была передана из Пансиона и вошла в корпус учебной литературы библиотеки Кишиневской первой мужской гимназии и также выдавалась ученикам на дом. Гимназия существовала до 10-х годов XX века, и на нашей книге сохранились имена учащихся вплоть до рубежа XIX–XX веков. Привожу расшифровку имен «пользователей», а также то, что эти школяры писали «от себя», в порядке расположения автографов на форзацах, от начала к концу книги:

«Ивана Спивакова. Уч. 5 класса. 1888 года. Февраля 18 дня. Роспись»

«Н. Вишневецкий»

«Рудский Александр». Есть боковая карандашная запись его имени-фамилии на стр. 49, 153, 211.

«Ковылин Петр»

Ярко синими чернилами: «Василия Махо. 1896 г. 1 марта»

«26 февраля 1898 года. Леонтий Александрович Яновский»

«Н. Вишневецкого»

«Григорий Попович. Servus servorum Dei. (Слуга слуг Божьих).

«Григория Поповича, Восп. 3-го пар. кл. 21 Апреля 1900 г.»

Карандашом: «Леонтий Александрович Яновский»

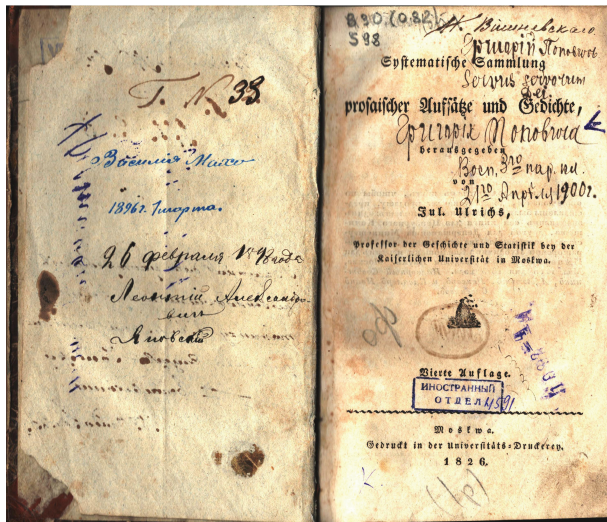
Рукой Григория Поповича, черными чернилами «Noc est porcellus» (Это поросенок), под записью Яновского. (Книга в этом месте закапана свечным воском и чернилами).

Согласно документам, из всех имён только два числятся в выпускниках 1-ой мужской гимназии: Леонтий Яновский, 1901 год, основной класс, 1 разряд, и Попович Григорий, 1903, основной класс, 1 разряд (сведения предоставлены Ольгой Сивак).

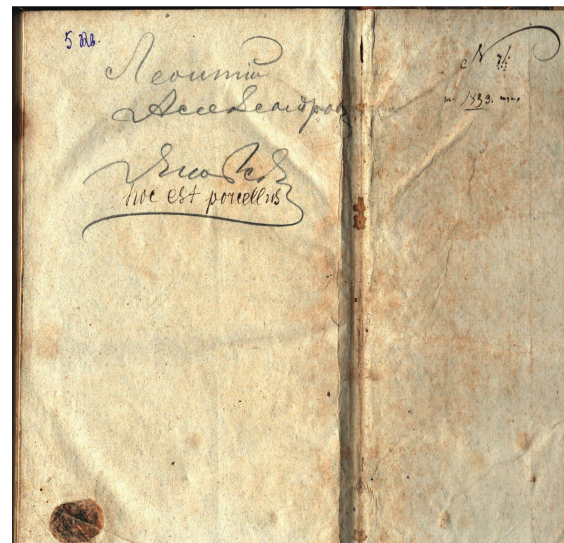
Подытоживая краткое представление библиографического издания, выражаем надежду, что впереди нас еще ждут открытия из книг, восходящих к коллекциям старых учебных заведений Кишинева и хранящихся ныне в Национальной библиотеке Республики Молдова. Надо искать!

Штамп „ИМУТ” („Императорского Московского Университета Типография”)

Титульный лист описываемой книги, с автографами

Первый и последний форзацы с автографами

Politici de management al resurselor umane

Lilia CARA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: Managementul strategic al resurselor umane este procesul prin care managementul resurselor umane se racordează la strategia generală a societății, în vederea realizării scopurilor și obiectivelor instituției.

Cuvinte-cheie: politici, strategii, resurse umane, cultura managementului, tradiții, domeniu.

Abstract: Strategic management of human resources is a process by which human resource management is connected to the general strategy of society, in order to achieve the goals and objectives of the institution.

Keywords: policy, strategies, human resources, management culture, traditions, field

Liderii excepționali fac tot posibilul și încă puțin pentru a crește încrederea de sine a angajaților lor. Dacă oamenii cred în ei înșiși, este uimitor ceea ce pot realiza.

Sam WALTON,
businessman și antreprenor american

Obținerea performanțelor dorite și atingerea obiectivelor instituției se datorează, în mare parte, uneia din componentele managementului instituțional, și anume Managementului resurselor umane, care se ocupă de dezvoltarea și dinamizarea resurselor umane.

Termenul de „Management” este preluat din limba engleză, desemnând conducerea științifică a organizațiilor. Specialiștii spun că la origine se află cuvântul latinesc „manus”, cu sensul de mână, din care provine termenul italian „mannegio”, utilizat în sensul de „prelucrare de mână”. În franceză, cuvântul a devenit „manège”, având de „loc în care sunt dresați caii”, iar în românește a devenit „manej”. Toate au aceeași rădăcină: cuvântul latin „manus”. Datorită recunoașterii internaționale, termenul de management a fost preluat și de către specialiștii din Republica Moldova, înce-

pând cu anii 90 ai secolului trecut.

Managementul resurselor umane este procesul în urma căruia angajații obțin nivelul dorit de satisfacție, iar organizațiile cărora le aparțin își ating scopurile propuse.

Resursele umane constituie elementul creator, activ și coordonator al activității din cadrul organizației, ele influențând decisiv eficacitatea utilizării resurselor materiale, financiare și informaționale. Resursele umane reprezintă una dintre cele mai importante și reușite investiții ale organizației. Numai cu oameni proactivi, inteligenți și organizați, instituția își atinge scopurile propuse.

Adică, orice individ, dacă i se creează condițiile necesare, poate crește și se poate dezvolta. Angajații nu sunt o investiție aidoma capitalului fix sau mobil ci, sunt o sursă de câștig pentru organizație, dacă li se oferă oportunitățile necesare. Exact acest

lucru este esența managementului resurselor umane: *să învețe managerii cum să creeze acele condiții care să permită angajaților să „producă” mai mult.* Cu alte cuvinte, *Managementul resurselor umane încearcă să creeze spațiul organizațional în care angajații să-și poată atinge maximul de potențial.* (3. p. 7)

La începutul secolului funcția de managementul resurselor umane, practic nu exista. Maistrul se ocupă de recrutarea resurselor umane, patronul se ocupă de plata acestora, ca, începând cu anii 1920, să fie demonstrată necesitatea organizării unui nou serviciu. Numai câteva mari întreprinderi au organizat câte un serviciu ce se ocupa de locuințe pentru angajați, altfel spus, embrionul serviciilor sociale.

Între cele două războaie mondiale au început să apară servicii de managementul resurselor umane în marile întreprinderi specializate în stabilirea raporturilor sindicat-patronat, în gestionarea noilor drepturi ale angajaților, în adaptarea salariaților la evoluțiile tehnologiilor și noilor modele de producție, în aplicarea noilor tehnici de organizare științifică a muncii, în probleme de calificare, de salarizare și în unele cazuri, în comunicarea internă.

După al Doilea Război Mondial până în 1975 a avut loc o „generalizare” a compartimentului de resurse umane în toate întreprinderile, pe de o parte și apariția asociațiilor profesionale de managementul resurselor umane, pe de altă parte. În același timp dreptul muncii cunoaște o deosebită extindere. În această perioadă, prioritate o aveau problemele de recrutare, de salarizare, de relații cu partenerii sociali. Dezvoltarea informatizării permite ușurarea calculului și plăților cu toate efectele ce decurg de aici. Varietatea de calificări și responsabilități conduc la o specializare strictă a meseriilor, ceea ce determină o expansiune a compartimentului de managementul resurselor umane. Perioada 1975-2005 a fost o perioadă de concentrare a afacerilor, în care tehnologia a determinat dezvoltarea piețelor globale. Managementul resurselor umane a cunoscut transformări majore și au început să apară diferențe de abordare a segmentelor de specialiști, a

capitalului uman în general.

Perioada actuală se confruntă cu apariția de probleme noi: creșterea productivității, descentralizarea, delegarea de autoritate, libertatea de inovare, etc. Acestea provoacă mutații și în domeniul funcției de managementul resurselor umane. (7. p. 10-11)

Managementul resurselor umane, prin angajații săi, are responsabilități clare în ceea ce privește asistența, consultarea și antrenarea categoriilor de resurse umane din organizație. Specialiștii în probleme de managementul resurselor umane definesc regulile de coordonare și antrenare a personalului, cu ajutorul cărora se dovedesc capacitățile profesionale ale fiecărui angajat. Adică, *pentru un manager de resurse umane, scopul formării profesionale nu este să învețe cum să conducă oamenii, ci cum să gestioneze procesul de creare a celor mai buni angajați, prin aplicarea celor mai noi descoperiri din domeniul științei managementului.*

De aceea, funcția de manager pentru resurse umane poate fi ocupată numai de un foarte bun specialist în acest domeniu, care are competența să aplice performant politicile și strategiile de resurse umane, care riguros recrutează și selectează personalul, căutând specialiști în domeniu de activitate, care să se dezvolte odată cu organizația.

Procesul complet și deosebit de complex al managementului resurselor umane este analizat de Michael Armstrong (unul dintre cei mai cunoscuți autori ai managementului britanic, care are o vastă experiență în domeniul managementului resurselor umane. A publicat o serie de cărți și publicații în domeniul managementului resurselor umane. Rezultatele experienței sale și activitățile de publicare în subiecte legate de managementul strategic al resurselor umane, remunerarea și evaluarea postului sunt utilizate de mai multe departamente de personal din întreaga lume) în una din lucrările sale de referință, în cadrul căreia sunt prezentate pe larg *domeniile de activitate specifice Managementul resurselor umane.* Activitățile de personal respective precum și gradul ridicat de independență a acestora sunt prezentate în Fig.1. Aspectul independenței activităților de personal este cu atât mai important, cu

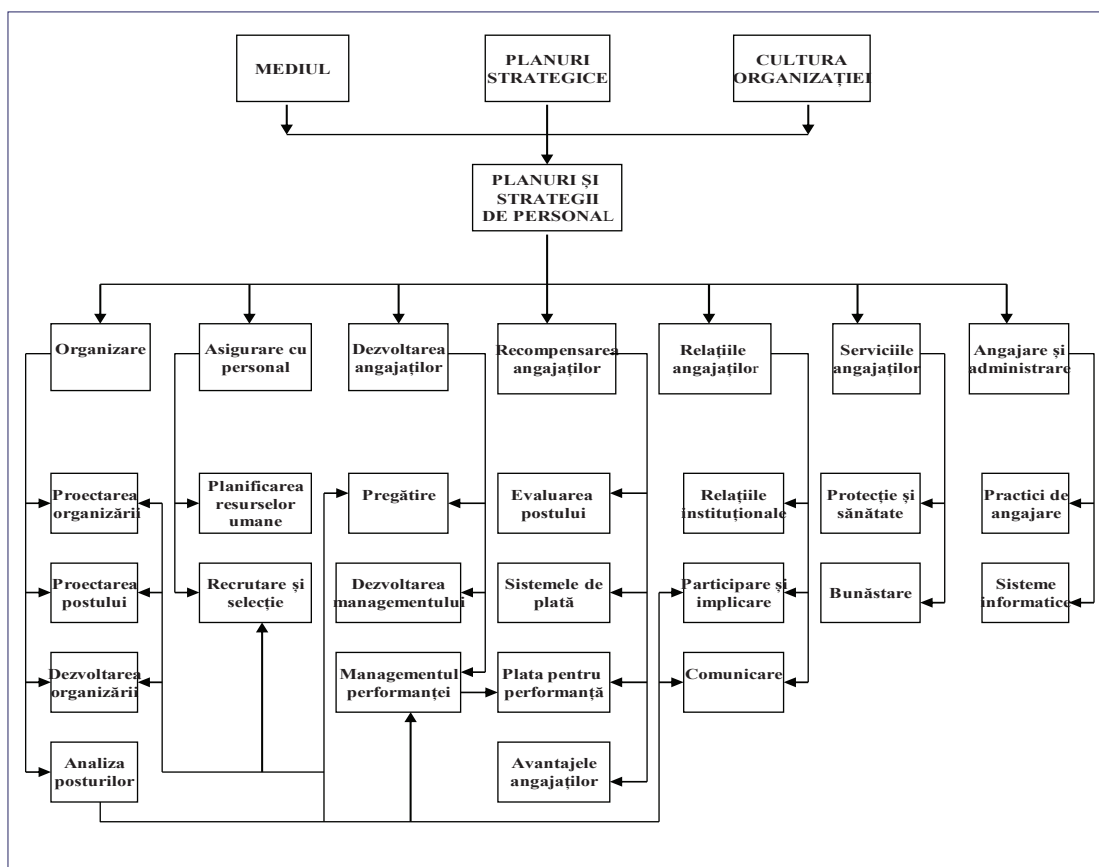

Fig.1 Interrelațiile activităților de personal (după Michael Armstrong, 1996)

cât unele schimbări în cadrul unor activități duc la schimbări inerente în alte activități de personal, ceea ce va influența, în cele din urmă, eficacitatea organizațională. Deși tratate, ca domenii distincte, interdependențele activităților de personal, ilustrate în Fig.1, traduc, totodată, *gradul de formalizare și integrare a funcțiunii resurselor umane*. (1, p.10)

Politicele în domeniul resurselor umane reprezintă o problemă-cheie deosebit de importantă și mereu actuală pentru asigurarea competitivității și succesului oricărei organizații.

Lipsa unor politici de personal cu obiective clare, concrete, cu o bază reală și legală sau promovarea unor politici false, neadecvate și fără acoperire în rezultatele obținute nu pot constitui premise pentru asigurarea competitivității sau succesului unei organizații.

Politicele adoptate de către o organizație reprezintă declarații generale sau înțelegeri care ghidează gândirea și acțiunea în luarea deciziilor specifice diferitelor domenii ale activității ei. Acest fapt pleacă de la preocuparea conducerii organizației privind

resursele umane care necesită precizarea unor reguli de bază, a unor atitudini față de resursele umane pe baza cărora se adoptă deciziile. Acest ansamblu de reguli și atitudini constituie politica organizației în domeniul resurselor umane.

Politicele limitează aria în care poate fi luată o decizie și asigură concordanța deciziei cu obiectivele organizației, dacă se ia la nivelul ansamblului acesteia, sau ale activității funcționale, dacă se ia la acest nivel. Politicile nu impun, deci, acțiunile care trebuie întreprinse pentru rezolvarea unei probleme, dar definesc limitele în cadrul cărora se urmăresc obiectivele rezolvării problemei prin deciziile care se iau.

O politică eficientă în domeniul resurselor umane trebuie să cuprindă:

- integrarea managementului resurselor umane în managementul general al organizației;
- obținerea adeziunii întregului personal;
- acțiuni eficiente la toate nivelurile;
- crearea unui climat de angajare și de valorificare a potențialului fiecărui angajat;
- recunoașterea și motivarea personalului care obține rezultate performante;

- stimularea dorinței fiecărui angajat de îmbunătățire permanentă a propriei activități;

- antrenarea în procesul decizional a angajaților care demonstrează competența profesională.

O politică în domeniul resurselor umane corect formulată trebuie să țină seama de importanța personalului în cadrul organizației, de răspunderea care revine conducerii și de obiectivele generale ce trebuie îndeplinite. (1. p. 195)

Politicile specifice acestui domeniu trebuie să satisfacă anumite condiții:

- să fie concordante cu obiectivele organizației;

- să reflecte și să susțină valorile acesteia;

- să respecte prevederile cadrului legal, atât de riguros reglementat în cazul instituțiilor publice;

- să fie clar formulate în scris și larg difuzate;

- să fie concepute cu participarea cât mai largă a angajaților organizației, astfel încât să constituie rezultatul unor negocieri temeinice;

- să fie corelate;

- să fie determinate de valorile de bază ale organizației, să corespundă culturii acesteia.

Elaborarea și implementarea politicii este responsabilitatea de bază a managerului de resurse umane. Specialiștii în resurse umane din instituție vor fi eficienți când activitatea lor va fi încurajată, când instituția are un nivel ridicat de adaptabilitate la schimbare, când legislația existentă este coerentă și aplicabilă și când managerii de resurse umane au puterea de a influența actul decizional.

În elaborarea, reformularea sau implementarea politicilor, inițiativa aparține managerului de resurse umane, dar aprobarea finală este dată de către echipa managerială. În vederea elaborării politicii, managerul de resurse umane, împreună cu colaboratorii săi, trebuie să culegă și să prelucreze următoarele informații privind:

- natura problemelor cu care se confruntă responsabilii ierarhici în cazul în care ei decid în domeniul angajării, alocării efectivelor, formării, promovării precum și a problemelor care apar în respectarea convenției colective și în aplicarea reglementărilor interne;

- natura plângerilor formulate de lucrători și funcționari cu privire la tratarea ine-

chitabilă a indivizilor;

- rezultatele anchetelor psihosociologice care evidențiază satisfacție sau insatisfacția în raport cu ansamblul condițiilor de muncă care predomină în organizație;

- evantaiul cererilor sau revendicărilor sindicale delimitând pe cele care pot face obiectul politicilor de cele care vor fi discutate la masa negocierilor;

- natura plângerilor (nemulțumirilor) care au parcurs deja diferite etape ale procedurii de recurs și fac obiectul unei audieri în fața unei comisii de arbitraj, dacă organizația este sindicalistă.

Disponând de aceste informații, managerul de resurse umane poate pregăti o primă redactare a politicilor, având grijă să precizeze pentru fiecare:

- obiectivul vizat;

- secvențele de activități ce trebuie efectuate pentru punerea în aplicare a politicii;

- proceduri și reglementări asociate aplicării politicii;

- categoria de personal vizată de această politică;

- condiții generale de aplicare (costuri implicate, momentul intrării în vigoare, durata etc.)

Acest prim-proiect redactat de către managerul de resurse umane este studiat, revizuit și în final aprobat de către echipa managerială. Aprobarea politicii de către echipa managerială nu este întâmplătoare. În acest fel, managementul organizației se angajează și sprijină politica din domeniul resurselor umane care, în aceste condiții, capătă o greutate mai mare.

Pentru a fi aplicată, o politică trebuie să fie comunicată, de preferat, în scris. Această modalitate va permite o mai mare uniformitate în planul interpretării conținutului și va oferi posibilitatea de a se recurge la textul scris atunci când anumite elemente se pierd din memorii.

De asemenea, politica trebuie să fie difuzată și explicată tuturor celor implicați în punerea sa în aplicare, fapt ce impune organizarea unor sesiuni de informare. Aplicarea unei politici implică, în egală măsură, un aspect de “control”, o supraveghere exercitată, o monitorizare de managerul de resurse umane și de colaboratorii serviciului.

Totodată, elaborarea și implementarea politicii managementului resurselor umane, este bazată pe utilizarea întregii legislații a muncii, având în vedere: Codul muncii și alte acte normative (Convenția colecti-

vă (nivel național și de ramură), Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, legea sindicatelor, hotărâri de Guvern, regulamente etc.. Paralel cu acestea, organizația poate să-și conceapă propria politică în domeniul resurselor umane și propriile instrumente de dezvoltare: regulamentul de organizare și funcționare; regulamentul de ordine internă; manualul de politici, etc. Fiind stabilite aceste reguli, în formă scrisă și executate, este posibilă dezvoltarea unor strategii în concordanță cu ele. Condiția esențială este ca acestea să fie respectate și de managerii organizației.

Exemple de politici de personal (expri- mate în termeni destul de generali):

- în chestiunile de angajare și de muncă, organizația va respecta spiritul și litera legii;
- toate posturile vacante vor fi afișate în cadrul organizației;
- toate posturile vor fi ocupate numai pe criterii de competențe și nimeni nu va fi discriminat pe motive de sex, origine, religie, vârstă, apartenență politică sau orice alt factor;
- nici o schimbare organizatorică nu va fi implementată fără consultări temeinice cu toți cei direct afectați;
- remunerarea va fi menținută la nivelurile necesare pentru a concura cu tot ceea ce există mai bun în cadrul ramurii de activitate;
- fiecare angajat va avea dreptul la tratament echitabil în chestiuni de disciplină;
- angajații vor fi direcționați în vederea realizării obiectivelor organizației;
- protecția angajaților față de amenințările potențiale ale mediului ambiant;
- formarea și menținerea unei capacități organizatorice ridicate, în măsură să asigu-

re feed-back-uri rapide și flexibile;

- obținerea unui personal calificat pe plan profesional care să ducă la creșterea capacităților de interacțiune socială.

Sintetizând putem spune că principalele zone asociate cu managementul resurselor umane sunt:

- *relațiile management* - sindicate și negociere;
 - *instruire-dezvoltare* - identificarea necesarului de instruire și propunerea de soluții de instruire;
 - *analiza posturilor* - sarcini, relații de subordonare, rezultate așteptate, criteriile de măsurare a performanței și standarde de performanță;
 - *managementul recompenselor* - evaluarea posturilor, proiectarea și implementarea sistemului de plată și a pachetului de beneficii, a schemei de bonificații și recompense;
 - *planificarea resurselor umane* și acoperirea nevoilor, prin recrutarea și selecția de personal;
 - *managementul carierei*, inclusiv evaluarea performanțelor individuale;
 - *activități de consultanță*: oferirea de sfaturi și opinii profesionale conducătorilor organizației referitoare la aspecte și incidente rezultate din activitatea zilnică;
 - *relații de muncă*: procedurile disciplinare și plus comunicare;
 - *politică*: definirea și implementarea politicilor cu ajutorul cărora activitățile menționate mai sus sunt puse în practică.
- În final concluzionăm că, numai având o cultură de management al resurselor umane, o politică bine gândită, e cu putință de a atinge obiectivele organizației și performanțele dorite.

Referințe bibliografice:

1. ARMSTRONG, Michael. Managementul resurselor umane. Manual de practică. București: Editura Codecs, 2003.P. 195
2. BAIEȘU, Marina. Prelegeri la disciplina „Managementul resurselor umane” [on-line]. [Accesat 1 iulie 2017]. Disponibil: www.ase.md/files/catedre/mgs/mru.doc.
3. COLE, G.A. Managementul personalului. București: Editura Codecs, 2000. 558 p. ISBN 973-8060-23-0.
4. NICA, Panaite. Managementul performanțelor resurselor umane. Iași: Editura Sedcom Libris, 2010. ISBN 978-973-670-393-5.
5. PETRESCU, Ion. Contribuții la conturarea unui model românesc de management. București: Editura Expert, 2014. 673 p. ISBN 978-973-618-402-4.
6. POPA, Vitalie [et al.]. Managementul resurselor umane. Chișinău, 2015. 172 p. ISBN 978-9975-87-024-5.
7. PRODAN, Adriana. Managementul resurselor umane. Material de studiu. Iași: Univ. „Alexandru Ioan Cuza”, 2014. 87 p.
8. TOGAN, Bianca. Strategii și politici în Managementul resurselor umane. București, 2016. 31 p.

Bibliotecile în spațiul virtual: credibilitatea este totul. De ce avem nevoie?¹

Libraries in virtual space – it's all about trust

Janne ANDRESOO,
National Library of Estonia

Abstract: O bibliotecă și, în special, o bibliotecă națională este o instituție, căreia societatea i-a acordat multă încredere. În lumea de astăzi a post-adevărului și a mediului digital, este nevoie de o treaptă mai superioară a acestei noțiuni. Nevoia de a regândi atribuțiile încrederii vine de la schimbările rapide, care au loc în tehnologie. Bibliotecarii estonieni au ales dezvoltarea pe calea digitală datorită unor factori determinanți precum: dezvoltarea tehnologiei informaționale și a comunicațiilor, utilizarea în creștere a dispozitivelor inteligente, schimbarea obiceiurilor de citire și deplasarea preferințelor spre textele electronice, situația demografică, reforma administrativă, care aduce schimbări bibliotecilor publice, precum și o aprofundare a rolului Bibliotecii Naționale în calitate de centru de dezvoltare a lor; precum și situația economică în care nu se așteaptă resurse suplimentare. Toți acești factori au pus în fața bibliotecilor sarcina de a-și transforma activitățile în așa fel, ca să fie menținute funcțiile de bază. În același timp, modernizarea bibliotecilor include, de asemenea, și riscuri – de ex., sarcina de asigurare a confidențialității și securității și, în același timp, de a menține transparența și deschiderea. Cooperarea este cheia succesului pentru a construi încrederea în parteneriate. Biblioteca Națională a Estoniei și-a propus mai multe sarcini: să fie un loc sigur de stocare pentru editori și autori, să participe activ la elaborarea legilor, să colaboreze cu alte instituții de memorie și să răspândească experiență la tema riscurilor tehnologice în domeniul de conservare a patrimoniului cultural. Un instrument național important care sprijină aceste sarcini este noua Lege a Depozitului Legal, care face posibilă arhivarea site-urilor-ului și colectarea fișierelor gata de publicare. Creșterea constantă a materialului digital deschide și noi posibilități – explorarea textului și a datelor oferă o oportunitate de a oferi noi servicii de cercetare. Pe plan internațional, a fost discutat pe scară largă proiectul de propunere pentru Directiva Comisiei Europene privind drepturile de autor, care urmărește să sprijine instituțiile de memorie în digitizarea materialelor și asigurarea unui acces mai bun la patrimoniul cultural. Către finele anului 2018 Biblioteca Națională a Estoniei va celebra cea de-a 100-a aniversare. Ea va fi marcată de servicii care se adresează generațiilor noi, celor „născuți digitali”, fără a neglija misiunea noastră de bază de a fi una dintre instituțiile care stochează și pune la dispoziție memoria națională.
Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Estoniei; Depozit Legal; spațiu virtual.

Abstract: A library and especially a National Library is an institution that has enjoyed deep trust in the society. In today's world of post-truth, of digital environment, need in trust towards libraries is raising to a totally new level. The need to rethink the issues of trust lies in the rapidly changing technology. A number of influencing factors have been driving the Estonian librarianship to take the digital way among its decisive factors for: development of information and communication technology, increasing use of smart devices, changing of reading habits which shift preference towards electronic texts, demographic situation, administrative reform that brings changes for public libraries and assign the role of their development centre to the National Library of Estonia, Meamuhile, the economic situation where no additional resources are to be expected and libraries are thus facing the need to transform activities in order to keep the services going. However, the modernisation of libraries also includes risks in that how to ensure privacy and security while staying open and transparent. To build trust in partnerships, cooperation is the key. The National Library of Estonia has set as its aim to be a trustworthy storage for publishers and authors, to participate actively in lawmaking, to cooperate with other memory institutions and to spread the technological risks in cultural heritage preservation. An important national tool enabling these developments is the new Estonian Legal Deposit Copy Act that provides possibility for web archiving and collecting of the output-ready files. The constantly growing amount of the digital material also opens up new possibilities. Text and data study give an opportunity to offer new services for research. At the international level, for draft of Copyright Directive the European Commission has been widely discussed. It aims to support memory institutions in digiti and providing better access to cultural heritage. The National Library of Estonia is approaching to 100th anniversary at the end of 2018, having services that address to new generations - the „digital natives”, without neglecting our mission to be one of the institutions that stores and makes available the national memory.
Keywords: National Library of Estonia; Legal Deposit; virtual space.

¹ Comunicare prezentată în cadrul Conferinței internaționale cu genericul „Dezvoltarea cooperării bibliotecilor europene în spațiul virtual”, 1 noiembrie 2017, Chișinău.

Stimați colegi!
Cred că ve-ți fi de acord cu mine, dacă voi spune că serviciile oferite de bibliotecile naționale și cele publice pot fi considerate servicii publice oferite societății. Aceste servicii publice, precum și formele lor, au suferit și vor suferi transformări în urma proceselor de inovare și de schimbare digitală.

În prezentarea mea, mă voi axa asupra aspectelor de modernizare a biblioteconomiei estoniene. Voi vorbi despre importanța încrederii în activitatea bibliotecilor în era digitală. Voi introduce noua Lege estoniană cu privire la Depozitul Legal, voi vorbi despre arhivarea digitală, explorarea textului și extragerea datelor. Aș dori să mă opresc asupra contextului, adică în ce condiții activează bibliotecile estoniene și de ce noi dezvoltăm soluții digitale.

Biblioteconomia estoniană este ghidată de două documente cadru: *Principiile Politicii Culturale 2020, care proiectează reperele de dezvoltare a culturii pe anii 2014-2020* și *Biblioteca Secolului 21*. Cel din urmă este un plan detaliat de dezvoltare, elaborat de Asociația Bibliotecarilor din Estonia, care are la bază *Principiile Politicii Culturale 2020*. În ambele documente se reflectă rolul Bibliotecii Naționale a Estoniei - instituția care digitizează, salvgardează și face accesibil patrimoniul cultural.

Pentru societatea estoniană soluțiile digitale nu sunt lucru în sine (dacă îl parafrazăm pe Immanuel Kant). Alegerea soluțiilor digitale e rezultatul din anumite motive. Sunt șase factori, care au determinat calea digitizării în biblioteconomia estoniană:

1. Ideile uniei societăți informaționale au căpătat o răspândire foarte largă, iar tehnologiile de informare și comunicare au evoluat. Cei mai importanți factori sunt, în primul rând, tehnologiile care deja există sau care vor fi create în viitorul cel mai apropiat, iar, în al doilea rând, sunt membrii societății, care au o atitudine pozitivă față de tehnologia modernă, precum și liderii novatori din sectoarele publice, private și ONG-uri. Un exemplu simplu și eficient care statornicește legătura dintre toate părțile societății estoniene și procesele de digitizare este semnătura digitală. (Apro-

po, utilizarea ei a permis o economie de 2% a PIB). Împreună cu buletinul de identificare și semnătura digitală, cel de-al treilea pilon al societății digitale este principiul de o singură dată de solicitare a datelor. Aceasta înseamnă, că nici o instituție publică nu poate să ceară de la o persoană datele personale care deja există în formă electronică (statul nu ne întrebă de două ori data de naștere, locul de trai ori alte informații de rutină). O altă realizare este platforma estoniană X-road. Acest sistem de schimb de date național este compatibil cu toate bazele de date estoniene. X-road-ul estonian permite de a accesa datele în condiții sigure, cu promptitudine; în același timp, se economisește timpul de procesare și se asigură corectitudinea datelor.

2. Utilizarea timpului a suferit schimbări. Cercetările efectuate de Oficiul Național de Statistici - Statistics Estonia, arată că oamenii folosesc resursele sale de timp într-un mod cu totul diferit de cel pe care îl aveau 10, 20 sau 30 de ani în urmă. Și cauza principală a acestei schimbări este apariția noilor soluții digitale. De ex., în 2010 oamenii din Estonia aveau un surplus de 40 min. timp liber în fiecare 24 de ore, și ei cheltuiau mai puțin timp pentru serviciu și gospodărie casnică. Acum acest timp liber este folosit pentru a utiliza calculatorul sau alt dispozitiv inteligent.

3. Obiceiurile de a citi s-au schimbat. Schimbările în utilizarea mijloacelor au fost cauzate de răspândirea telefoanelor inteligente (smartphon-urilor) și a altor dispozitive inteligente. Oamenii tot mai mult utilizează publicațiile electronice. Necătând la acest fapt, publicațiile electronice și cele pe hârtie sunt folosite în paralel - oamenii preferă să citească anumite texte pe suport de hârtie, pe când altele - în format electronic. Textele scurte sunt lecturate mai des, de exemplu textele pentru smartphone-uri, iar textele lungi sunt lecturate mai puțin. Oamenii apelează mai des la documente video și audio. Studiul agenției internaționale Zenith Media din 2015 a arătat, că în fiecare 24 de ore oamenii din toată lumea au folosit canalele mass-media cu 26 min. mai puțin decât în 2010, pe când utilizarea Internet-ului a crescut cu 50 min.

4. Situația demografică. Populația estoniană este în proces de scădere și îmbătrânire, iar numărul celor care trăiesc în oraș crește, pe când numărul populației la sate descrește. Astăzi locuitorii din 14 orașe mari din Estonia alcătuiesc 59% din populație; în anii viitori această cifră se va mări până la 61%. Conform tendințelor demografice, numărul locuitorilor din cele două mai mari orașe va fi într-o creștere mai mare. Există mai multe cauze pentru sporierea solicitărilor de publicații electronice estoniene și internaționale. De ex., obiceiurile generației tinere, creșterea diasporei estoniene, creșterea mobilității oamenilor (aici intră navetele între diferite localități din Estonia, precum dintre Estonia și Finlanda), la fel și necesitățile de învățare a oamenilor. În același timp trebuie să admitem că cererea pentru carte și alte publicații pe hârtie va rămâne, pentru că bibliotecile publice au cititori fideli. O mare parte din ei sunt cei din generația în vârstă. Ei sunt destul de mulți la număr și au obiceiuri de citire statornice.

5. Reforma administrativă a municipalităților. Acest proces este la etapa de finalizare. Alegerile locale au avut loc la 15 octombrie 2017. În 2002, în Estonia erau 241 de municipalități, iar după alegerile recente numărul lor se va micșora până la 79. Problema-cheie a reformei a fost legătura dintre mărimea municipiului și eficiența lui economică. Pe scurt, a fost efectuată în prealabil o analiză a cheltuielilor administrative în Estonia, care a arătat o descreștere a cheltuielilor administrative în relație cu costurile pe unitate. La scară largă acest fapt ar da o economie considerabilă. Din punct de vedere oficial toate contopirile necesare au fost efectuate, municipalitățile noi create sunt la momentul începerii lucrului propriu-zis pentru asigurarea funcționării reușite și durabilității municipiului. Aceste contopiri au dus la apariția necesității de rearanjare a lucrului bibliotecilor publice. O tendință probabilă este includerea municipalităților rurale în zona de deservire a bibliotecilor centrale. Pentru utilizatori aceasta înseamnă că drumul către bibliotecă din punct de vedere fizic va fi mai lung din cauza că unitățile teritoriale noi sunt

mai mari și distanța dintre suburbii și centru este mai mare. Biblioteca Națională a Estoniei în aceste condiții va juca un rol mai mare în calitate de centru a serviciilor de bibliotecă, precum și în calitate de E-biblioteca exhaustivă a publicațiilor estoniene. E-biblioteca trebuie să ofere accesul la toate publicațiile din Estonia în format electronic (care au fost create de la bun început în format electronic – „nativ digitale”) sau digitalizat în orice colț al țării. Aceasta se face cu scopul sprijinirii provinciilor pentru a nu permite discriminarea lor din punct de vedere informațional.

6. Dezvoltarea economică. Dacă bugetul statului și a municipalităților locale va rămâne neschimbat în viitorul apropiat, cel mai probabil că și cheltuielile pentru serviciile de bibliotecă vor rămâne la același nivel. Pentru a-și menține serviciile, Biblioteca Națională a Estoniei și bibliotecile publice au în fața lor sarcina de a analiza și de a transforma activitatea sa curentă.

Factorii menționați mai sus au influențat cel mai mult dezvoltarea digitală a bibliotecilor estoniene. Utilizarea soluțiilor digitale este un instrument pentru elaborarea serviciilor publice oferite de biblioteci, și în acest fel, deși într-o măsură mai mică, se ajunge la îmbunătățirea administrației publice.

Dar... modernizarea bibliotecilor implică și riscuri

Credibilitatea reprezintă o situație, când o persoană sau un grup de persoane se bazează pe activitățile orientate spre viitor ale altei persoane. Pe lângă faptul, că se bazează pe altcineva, persoana care crede o altă persoană nu exercită un control asupra persoanei în care se încrede. Desigur, că persoana care se încrede nu este sigură de rezultatul final a activităților și nu îi rămâne decât să speră, că totul va fi bine. În 1986 sociologul german Ulrich Beck a introdus termenul *societatea de risc* pentru a caracteriza societatea modernă. După Beck, aceasta se caracterizează ziua de astăzi și societatea viitoare a țărilor de vest, care devin tot mai mult dependente de cunoștințele științifice și tehnologiile moderne. Aceste cunoștințe și tehnologii vin totodată cu riscuri și obstacole, din cauza cărora este mai

greu, uneori chiar imposibil, de obținut ca-reva rezultate. După Beck, *societatea de risc* este, în același timp, gata de a se reorganiza pentru a da răspuns la pericolele reale, precum și cele imaginare ori exagerate. În astfel de societate va trebui să ne încredem în experți și specialiști. Aceasta se referă și la biblioteconomia estoniană, în special la biblioteconomia în era digitală - acesta este un domeniu, care, deocamdată, este în afara ariei de percepție a ființei umane. Întrebările de bază, care vin împreună cu implementarea tehnologiei noi sunt: - 1) asigurarea confidențialității, 2) a accesului deschis și a transparenței, precum și 3) a securității. Pentru dezvoltarea credibilității în acest domeniu, Biblioteca Națională a Estoniei s-a bazat pe implementarea următoarelor principii de lucru:

- Am construit încrederea în editori/autori prin asigurarea lor, că toate materialele, care au fost livrate Bibliotecii Naționale a Estoniei prin depozitul legal vor fi în siguranță, care este la fel de bună ca și într-un safeu bancar;

- Când este vorba de pregătirea unor legi și convenții, noi informăm toate părțile implicate cât mai exhaustiv posibil; la fel, luăm în considerație și critica constructivă;

- Comunicăm cu alte instituții de patrimoniu pentru a fi mai bine informați din punct de vedere profesional;

- Împărtășim experiența noastră în domeniul prezervării digitale cu alte instituții care salvgardează patrimoniul cultural estonian;

- Vorbim despre riscurile tehnologice legate de prezervarea patrimoniului cultural Estonian în baza standardelor internaționale.

Legea Depozitului legal (Legal Deposit Act) are un nou început

La 1 ianuarie 2017 au intrat în vigoare schimbările cu privire la Depozitul legal. În opinia mea, această revizuire a Legii permite o abordare modernă a misiunii instituțiilor patrimoniale: a colecta și a salvarda publicațiile importante pentru istoria culturală, și de a asigura accesul la ele pentru generațiile viitoare. Prin votarea Legii cu

privire la Depozitul legal, Parlamentul Estonian a actualizat obligațiile de colectare a copiilor pentru depozitul legal și a dat o importanță egală publicațiilor electronice, înregistrărilor audio, DVD-urilor și publicațiilor tipărite. Noua Lege reglementează arhivarea web-ului și colectarea de filme finisate. La momentul actual, peste tot în lume colectarea fișierelor publicațiilor electronice în baza Legii se întâlnește foarte rar. Publicațiile estoniene din ziua de azi sunt pregătite sub formă electronică, pentru că noua lege permite colectarea publicațiilor în astfel de format. Aceasta înseamnă că în viitor nu vom avea de digitizat publicațiile estoniene.

Noua Lege a Depozitului legal reduce cheltuielile editorilor. Noua Lege a venit cu o serie de schimbări pentru editorii, tipografii și producătorii muzicali. Numărul de exemplare, care trebuie să fie transmise bibliotecilor pentru salvardarea pe un termen lung s-a redus de la 8 la 4; toate exemplarele sunt trimise la Biblioteca Națională a Estoniei. Biblioteca Națională are obligațiunea de a trimite în decursul a 5 zile de lucru 3 exemplare de publicații la alte biblioteci care colectează exemplarele depozitului legal: Biblioteca Arhivei a Muzeului de Literatură Estoniană din Tartu, Biblioteca Academică a Universității din Tallin și Biblioteca Universității din Tartu. Noua ordine a simplificat comunicarea pe această temă între Biblioteca Națională și editorii sau tipografii, și au redus cheltuielile autorilor și producătorilor.

Accesul la fișierele arhivate s-a schimbat

Biblioteca Națională a Estoniei colectează fișierele pregătite pentru lecturare a publicațiilor tradiționale, publicațiile electronice și cărțile electronice. Fișierele primite de la editori pentru prezervarea pe termeni lungi sunt stocate pentru păstrare în arhiva digitală DIGAR, iar editorii sau proprietarul fișierului decid asupra drepturilor de acces: dacă accesul la ele se face prin terminalele calculatoarelor fără opțiuni de a copia sau de a salva, ori se oferă acces liber prin Internet.

Editorii au fost asigurați cu o ambianță nouă a serviciilor electronice

La 1 decembrie 2016 Biblioteca Națională a Estoniei a pus în funcțiune Portalul Editorilor, care cuprinde toate E-serviciile pe care le oferă Biblioteca Națională a Estoniei pentru editori. Prin intermediul acestui Portal, editorii pot informa Biblioteca Națională a Estoniei despre cărțile noi, aplică la numerele de standard internaționale ISBN, ISSN și ISMN. Portalul permite editorilor să trimită cărțile electronice și fișierele pregătite pentru lectură a cărților pentru o arhivare a lor, să gestioneze drepturile publicațiilor și să vadă statistica utilizării publicațiilor trimise. În planurile de viitor intră dezvoltarea posibilităților adăugătoare care va face mai comodă trimiterea fișierelor de către editori. Aceste posibilități vor servi în același timp și scopului de obținere a unei colecții exhaustive. Eu consider că Legea Depozitului legal este un sprijin de valoare pentru salvagardarea patrimoniului cultural.

Biblioteca Națională a Estoniei arhivează web-urile

World Wide Web se utilizează din 1993. Primul dezavantaj a fost descoperit aproape imediat: materialul publicat pe site este ușor de schimbat, iar după ce toate schimbările sunt produse, varianta precedentă nu se mai păstrează. Ba mai mult: dacă website-ul dispăre, este imposibil de a reconstitui conținutul lui. În cazul dispariției unei cărți, datorită faptului că a fost editată în mai multe exemplare, există șansa de a o procura de la un magazin de cărți uzate sau de la un colector de carte, pe când un website este mai degrabă un material într-un singur exemplar. Nu putem să acceptăm că foarte multă informație să dispară în fiecare zi, pentru că o parte din ea poate fi foarte valoroasă. Website-urile sunt parte a patrimoniului nostru cultural. Cea mai recomandabilă soluție pentru situația creată este considerat procesul de arhivare a website-urilor. Când website-ul este arhivat, roboții arhivatori descarcă de pe adresa indicată website-ul cu toate elementele necesare pentru expunerea lui (fotografii, text, fișierele de stil, fișierele flash ș.a.m.d.)

și caută printre ele link-uri care duc la alte pagini și le încarcă. În timpul lucrului său roboții activează în baza unor setări predefinite. Google folosește o tehnologie similară prin crearea unui index de căutare care se constituie la crearea site-ului. Materialul colectat este salvat în format de fișier arhiva web; software-ul de afișare redirectionează către browser-ul ecranului utilizatorului toate elementele necesare pentru afișarea site-ului în forma în care el arăta în momentul arhivării. Tehnologiile web devin tot mai complicate, se implementează noi soluții tehnice. Din această cauză, producătorii de soft-uri pentru arhivare întâlnesc dificultăți, pentru că e greu să fie la curent, iar website-urile nu pot fi arhivate în totalitate. Mai apar și probleme în cazul când se utilizează scripturi extinse, routing-ul și streaming-ul. Site-urile naționale fac parte din patrimoniul cultural al fiecărei țări și, în majoritatea cazurilor, ele sunt arhivate de bibliotecile naționale. Tema arhivării publicațiilor online este în vizer din 1997, de când Biblioteca Națională a Estoniei a început monitorizarea publicațiilor online. În perioada aa. 2000-2005 a fost realizat Proiectul de testare a arhivării publicațiilor online. Proiectul a creat un mediu favorabil de testare pentru colectarea, înregistrarea și arhivarea publicațiilor online importante pentru cultura estonă. Din 2006, Biblioteca Națională a Estoniei a arhivat publicații online în format pdf, text și doc în arhiva digitală DIGAR. Din mai multe motive, pregătirile pentru punerea în funcțiune a site-urilor de arhivare au fost întrerupte de câteva ori și au fost începute din nou în 2010. Arhiva Web Estoniană a fost deschisă publicului în noiembrie 2013 la adresa <http://veebiarhiiv.digar.ee/>. La 31 decembrie 2016, arhiva conținea 166 069 895 de adrese URL cu o capacitate totală de 9,8 terabyte (TB). Pentru a asigura o colaborare extinsă și a implica alte instituții de memorie și cercetare, în 2010, Biblioteca Națională a Estoniei a inițiat crearea unui grup de lucru pentru arhivarea web-ului, care în prezent include 23 de reprezentanți din 11 organizații. Scopul grupului de lucru este de a oferi consultanță Bibliotecii Naționale a Estoniei cu privire la selectarea

materialelor, care urmează să fie arhivate și puse la dispoziție grupurilor țintă, precum și pentru acoperirea intereselor cercetătorilor. Grupul de lucru a asistat la pregătirea categoriilor de subiecte pentru catalogul de subiecte, care a fost testat prin interfața pentru utilizator. În Estonia, arhivarea publicațiilor online a fost reglementată prin lege începând cu anul 2006. Conform noii Legi privind copiile legale, noi colectăm și păstrăm publicațiile online, care au fost puse la dispoziția publicului în corespundere cu Legea privind drepturile de autor prin intermediul unui echipament tehnic sau proces, după cum urmează:

(1) prin .ee sau alt domeniu de nivel superior legat geografic de Estonia;

(2) prin alt domeniu de vârf, care este substanțial pentru cultura estonă;

(3) de către orice cetățean al Republicii Estonia, de o persoană juridică înregistrată în Republica Estonia sau de o persoană fizică cu domiciliul în Estonia și care este esențial pentru cultura estonă.

Începând cu 2012, Biblioteca Națională a Estoniei este membră a Consorțiului Internațional de Conservare a Internetului (IIPC) și este implicată în domeniul standardizării, dezvoltării unui soft specializat fără plată și schimb de informații și cunoștințe practice.

Explorarea textului și extragerea datelor, precum și propunerea pentru Directiva Comisiei Europene privind drepturile de autor

Rata materialelor digitale este în continuă creștere în cadrul Bibliotecii Naționale a Estoniei, datorită colectării fișierelor venite din depozitul legal, arhivării web și digitizării publicațiilor tipărite. Acest lucru vine totodată cu oportunitatea de a livra noi servicii pentru cercetători prin intermediul textului și analiza datelor. Explorarea textului și a datelor permite analiza automată a informațiilor digitale (de exemplu, text, sunet, imagini sau date). Acest lucru implică din nou sarcina credibilității - a încrederii dintre proprietarii de texte și date și utilizatorii acestora. Această încredere ar trebui să fie susținută prin reglementarea juridică corespunzătoare.

În septembrie 2016, Comisia Europeană a publicat proiectul Directivei privind drepturile de autor, care este un instrument de reglementare a pieței digitale. Proiectul a avut un răsunet mare în rândul părților interesate și a provocat un lobby intens pe coridoarele instituțiilor europene. Propunerea are trei obiective principale: în primul rând, o mai bună accesibilitate transfrontalieră a conținutului digital prin intermediul Internetului; în al doilea rând, rectificarea paragrafelor cu privire la drepturile de autor, referitoare la conținuturile științifice și educaționale, precum și implicarea persoanelor cu necesități speciale; și, în al treilea rând, crearea unei piețe echitabile și durabile pentru persoanele creative, industria creativă și jurnalism. Noua Directivă privind drepturile de autor vizează sprijinirea bibliotecilor, muzeelor și arhivelor în digitizarea operelor și asigurarea accesibilității transfrontaliere care să ofere un acces mai bun la patrimoniul cultural european. Bibliotecile au tangență cu 4 secțiuni: (1) copierea patrimoniului cultural în scopul conservării; (2) utilizarea lucrărilor în scopuri ilustrative în procesul de studiu; (3) explorarea textului și extragerea datelor; și (4) copierea și punerea la dispoziție a lucrărilor care au fost vândute total în librării. Problema E-împrumutului nu a fost discutată în Directivă. O serie de propuneri au fost făcute pentru acest proiect, inclusiv de către organizații care reprezintă bibliotecile - IFLA, EBLIDA și LIBER.

Explorarea textului și analiza datelor a fost tratată ca lectură nouă. Exploatarea de texte permite găsirea mai ușoară a informațiilor necesare și, prin urmare, căutarea informației la un nivel avansat nou, facilitând activitatea științifică și de cercetare.

S-a discutat faptul dacă textul și explorarea datelor sunt legate de drepturile de autor, deoarece, în conformitate cu principiile dreptului de autor, faptele și datele nu sunt supuse dreptului de autor. În unele cazuri, acestea se referă la un material protejat prin drepturi de autor în legătură cu copierea operelor sau a altor materiale. De exemplu, Centrul Resurselor Lingvistice Estonice are nevoie de texte pentru a

le pune la dispoziția cercetătorilor în format digital pentru examinare ulterioară. Directiva existentă prevede deja o excepție pentru lucrările de cercetare care ar putea să se refere la textul solicitat și la explorarea datelor. Excepția textului și extracției de date este inclusă în Legile privind drepturile de autor ale Regatului Unit și, începând cu acest an, este inclusă și în Legea estoniană privind dreptul de autor (art. 19, (3) și (3')). Articolul 3 din proiectul de Directivă prevede o excepție concretă pentru organizațiile de cercetare științifice cu privire la text și extracția datelor. Cu toate acestea, această excepție lasă bibliotecile într-o situație vagă, deoarece nu indică în mod clar, dacă se aplică întotdeauna bibliotecilor (de exemplu, în cazul când nu se află în aria administrativă a instituțiilor de cercetare științifică). O condiție prealabilă importantă pentru explorarea textului și a datelor este accesul legitim la ediții, ceea ce înseamnă că ediția în cauză trebuie stocată în biblioteca instituției de cercetare sau că instituția de cercetare să aibă acces licențiat la o copie electronică din baza de date. Această excepție permite explorarea textului și extragerea datelor numai în scopul de cercetare științifică. Bibliotecile folosesc din ce în ce mai multe soluții tehnice pentru a-și îndeplini funcțiile de bază (de exemplu, la descrierea documentelor și sistematizarea care ajută la găsirea mai rapidă a informațiilor solicitate). Un soft special permite afișarea metadatelor a edițiilor digitalizate și celor existente numai în format digital de la bun început – „nativ digitale” – de ex, titlul, autorul și alte date; el permite, de asemenea, efectuarea căutărilor complete de text unde rezultatul căutării este afișat prin text care include cuvântul de căutare.

În aprilie 2017, în Estonia a fost creat

grupul de lucru pentru explorarea textului și extragerea datelor, format din reprezentanți ai Ministerului Justiției, Institutului de Limbă Estoniană, Muzeului Literar Estonian și Bibliotecii Naționale a Estoniei. Scopurile acestui grup de lucru sunt următoarele: (1) identificarea cerințelor față de soluțiile de extragere a datelor pe care cercetătorii le așteaptă de la biblioteci; (2) identificarea principalilor parteneri care ar putea coopera cu bibliotecile în dezvoltarea serviciilor corespunzătoare; (3) pregătirea unei sarcini inițiale și a unui plan de proiect pentru dezvoltarea serviciilor de exploatarea textului și extragerea datelor.

Concluzii

Ca rezumat, putem fi siguri că o bibliotecă și, mai ales, o bibliotecă națională, este o instituție care se bucură de o încredere profundă în societate. În lumea de astăzi a post-adevărului și a mediului digital, încrederea față de biblioteci se ridică la un nivel complet nou. Biblioteca Națională a Estoniei se apropie de aniversarea a 100 de ani cu servicii care se adresează generațiilor noi, „nativilor digitali”, fără a ne neglija misiunea noastră de a fi una dintre instituțiile care stochează și pun la dispoziție memoria națională.

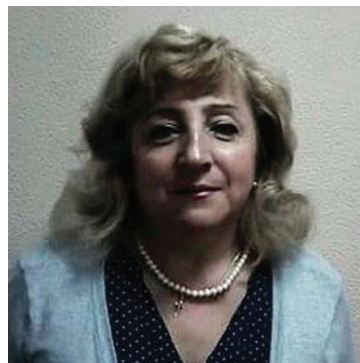
Dragi colegi, vă mulțumesc pentru oportunitatea de a-mi împărtăși gândurile cu Dvs. Vă încurajez pe toți să vă uitați în aceeași direcție. Implementarea soluțiilor digitale în societate necesită o minte sănătoasă și o inimă deschisă. Aș vrea să doresc Bibliotecii Naționale a R. Moldova înțelepciune, succese și fericire în tot ceea ce își asumă pentru a atinge obiectivele proprii!

Vă mulțumesc pentru atenție!

**Traducere în limba română
de Mariana KIRIAKOV**

Revista *Curierul medical* prin timp: analiză bibliometrică descriptivă

Galina ZAVTUR,
Biblioteca Științifică Medicală
USMF „Nicolae Testemițanu”

Abstract: *Articolul conține o descriere detaliată a istoricului căii de parcurs a revistei „Curierul medical”, prima revistă, unică din Republica Moldova prin caracterul, structura și menirea sa, de profil medical, care prezintă, practic, în totalmente tabloul veridic al evoluției medicinei naționale. Se aduc date despre redactorii revistei, care au ghidat apariția fiecărui număr al revistei, din momentul fondării până în prezent. Autorul prezintă și informații referitor la structura conținutului revistei la fiecare etapă de apariție. Materialul este însoțit de un număr considerabil de imagini, referitoare la subiectul articolului.*

Cuvinte-cheie: „Curierul medical”; revistă; medicina națională; cercetători științifici.

Abstract: *The article provides a detailed description of the historical evolution of „Curierul medical” magazine, which was the first medical research journal in the Republic of Moldova, unique by its nature, structure and mission. It gives a true picture of the national healthcare system development. The article provides data about all journal’s editors who have guided this publication from the very beginning. The article describes the structure and content of the journal at every stage of its publication. The information is accompanied with a considerable number of images related to the topic of the article.*

Keywords: „Curierul medical”; magazine, national healthcare system, scientific researchers.

Inegalabilul N. Testemițanu, omul, care trăia și respira cu medicina, în una din multiplele sale expuneri de valoare spunea:

„Să facem totul ce depinde de noi, pentru a ne consacra puterea minții și a brațului cauzei de bine a poporului. Să ne prefacem în punți și poduri de stejar, peste care vor trece generațiile viitoare de oameni, pentru a duce Moldova pe magistrala civilizației moderne”. Fă-

când un astfel de îndemn colegilor de breaslă, și nu numai, Nicolae Testemițanu, cu harul său de adevărat savant și cu capacitățile manageriale deosebite a reușit să obțină reali-

zări de importanță majoră în traducerea, în viață a acestor poveți nobile pentru toate timpurile.

Una din aceste realizări o constituie fondarea primei reviste, unice din Republica Moldova prin caracterul, structura și menirea sa, de profil medical, care astăzi poartă titlul de *Curierul medical*, revistă, care a făcut istorie, revistă care a făcut o epocă în domeniul medicinei, revistă care ne prezintă, practic, în totalmente tabloul veridic al evoluției medicinei autohtone.

Pe paginile revistei sunt publicate comunicări oficiale, editoriale, articole științifice, cercetări și prezentări de cazuri clinice, prelegeri, îndrumări metodice, articole de sinteză, relatări scurte, corespondențe și recenzii la monografii, manuale, compendii.

Paginile revistei încorporează cronici, evenimente din lumea medicală, jubilee, noutăți editoriale, secvențe de reclamă.

Aici își găsesc reflectare cele mai actuale probleme de igienă socială și organizarea ocrotirii sănătății, de medicină teoretică și clinică, se desfășoară pe larg discuții referitoare la problemele organizării ocrotirii sănătății în țară și promovarea experienței înaintate.

Revista a contribuit și continuă să contribuie la introducerea în practică a realizărilor științei medicale în domeniul diagnosticului, tratamentului, epidemiologiei și profilaxiei bolilor.

O mare atenție s-a acordat și se acordă pe paginile revistei problemelor asigurării populației rurale cu asistență medicală specializată, având în vedere că Nicolae Testemițanu a pledat mult întru această idee. E cunoscut faptul că sub conducerea Domniei Sale a fost elaborat un concept special în acest domeniu al organizării ocrotirii sănătății la sate „Conceptul de organizare a asistenței medicale specializate de ambulator și staționar cu serviciu de urgență acordată populației rurale”, pentru care i s-a decernat Premiul de stat al RM.

Pe paginile revistei au fost găzduite și continuă să apară lucrările miilor de cercetători științifici și cadre didactice naționale, care ulterior au fost recunoscute și peste hotarele țării, ale celor mai de vază personalități de nivel național din domeniu: N. Testemițanu, N. Anestiade, V. Anestiade, T. Moșneaga, N. Popușoi, A. Moloșov, E. Șleahov, M. Ghehtman, A. Zorchin, D. Gherman, C. Țîbîrnă, M. Ștemberg, V. Procopișin etc. De asemenea, de rând cu marii savanți și-au publicat și își publică pe larg lucrările și specialiștii practicieni din țară.

Revista este destinată specialiștilor din toate domeniile medicinei și farmaceuticii.

În continuare se va face o descriere în detalii a istoricului căii de parcurs a revistei.

Fiind omul acțiunii și a faptelor concrete, Nicolae Testemițanu, activând în calitate de medic-șef al Spitalului Clinic Republican, dispunând de profesionalism, aptitudini organizatorice deosebite, fondează, începând cu luna februarie a anului 1958, revis-

ta *Пэзиря сэнэтэций* (care se edita paralel și în limba rusă cu titlul *Здравоохранение МССР*), fiind primul redactor șef al revistei. Din start menționez că pe parcursul anilor au survenit schimbări în titlul revistei: primul titlu - *Пэзиря сэнэтэций*, următorul - *Ocrotirea sănătății*, apoi a urmat *Curier medical*, în rusă *Медицинский курьер*, mai târziu - *Curierul medical*, actualmente - *The Moldovan Medical Journal*.

Inițial, din Colegiul de redacție a revistei făceau parte nume notorii din comunitatea medicală națională: redactor-șef - N.A. Testemițanu, locțiitorul redactorului D. Golovin, redactori: N. Anestiadi, M. Bobanova, M. Borzov, V. Cant, A. Slepîh, N. Starostenco, secretar răspunzător M. Gehtman.

Mai târziu, începând cu nr.2, 1959, pe lângă Colegiul de redacție al revistei este instituit Consiliul redacțional, care includea personalități de vază ale medicinei autohtone, ca: D. Gherman, C. Draganiuc, T. Moșneaga, V. Negrescu ș.a.

În anul 1959 Nicolae Testemițanu este înaintat, datorită activității

sale fructuoase, la onorabila funcție de Rector al Institutului de Stat de Medicină din Moldova. De aceea, începând cu nr. 3, 1959 redactor șef al revistei *Пэзиря сэнэтэций* devine Vasile Negrescu, savant, specialist în patologia infecțioasă, medic, pedagog, doctor în științe medicale, conferențiar universitar, Medic Emerit, funcție de redactor, pe care o deține aproape 40 de ani, până în 1998. Nicolae Testemițanu rămâne a face parte din Colegiul de redacție al revistei.

După cum se menționa în nota redacției în primul număr, revista în cauză era inițiată ca organ al Ministerului Păzirii Sănătății al RSSM, cum se numea pe atunci, (din a. 1961 – Ministerul Ocrotirii Sănătății, din 1990 – Ministerul Sănătății, din 2005 - Ministerul Sănătății și Protecției Sociale, din 2007 până în prezent – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale), o revistă cu caracter științifico-practic, cu o periodicitate de șase ori pe an, adică odată la două luni, în limbile română (grafie chirilică) cu titlul *Пэзиря сэнэтэций* și în rusă cu titlul *Здравоохранение МССР*. Revista era destinată medicilor, personalului mediu sanitar, lucrătorilor științifici.

De asemenea, în notă se specifica, că editarea revistei va constitui „un pas însemnat pentru perfecționarea de mai departe a calității și ridicării culturii deservirii medicale a populației din republică”.

Articolele incluse în revistă urmau să fie repartizate după următoarele rubrici: *Organizarea ocrotirii sănătății; Medicina clinică și teoretică* (mai târziu va fi redenumită „Medicina socială și organizarea asistenței medicale”); *În ajutorul medicului practician; Observații din practică; Date însemnate din istoria medicinei*, unde urma să fie inclusă lista datelor memorabile (jubilee, aniversări) ale personalităților din fosta URSS din domeniul medicinei pentru perioada respectivă (două luni a anului, în corespundere cu numărul revistei).

De asemenea, erau publicate cuvinte de omagiu referitor la personalitățile notorii din domeniul medicinei în legătură cu diferite jubilee, dar și necrologuri pentru personalitățile, plecate în neființă; o altă rubrică - *Cronică*, ce conținea informații referitoare la întrunirile de profil medical de

nivel național pentru perioada respectivă.

Aceste rubrici erau permanente pentru fiecare număr, care în majoritate sau menținut până în prezent, survenind schimbări în titlul rubricii, esența rămânând aceeași.

Dar, pe parcursul apariției următoarelor numere a revistei au fost introduse rubrici noi în structura conținutului revistei, ca:

- *Referate*, începând cu nr 3, 1958, unde erau prezentate informații succinte despre aplicarea în practică a metodelor noi de diagnostică, tratament și profilactică a bolilor;

- *Bibliografie*, care prezintă liste de literatură editată pe o anumită perioadă în domeniul unei maladii concrete (mai târziu, titlul rubricii a fost înlocuit, începând cu nr. 2, 1961, cu „Cărți noi”, care includea descrierile publicațiilor noi apărute în colecția Bibliotecii Științifice Medicale Republicane (BȘMR) din domeniul medicinei, ce puteau fi consultate la bibliotecă). Începând cu acest număr, sistematic, pe coperta din față și cea din spate a revistei au fost publicate liste bibliografice de publicații noi pe o anumită tematică medicală, apariții mai recente în colecția BȘMR, mai târziu – pe lângă listele de cărți au fost publicate descrieri analitice a articolelor din domeniul medical, cu subtitlul „Literatură recomandată”, mai târziu – „Literatură de recomandare”;

- *În ajutorul lectorului*, începând cu nr. 5, 1958, unde erau incluse articole ce țin de metodele avansate de predare a studenților etc. Mai târziu această rubrică apare sub denumirea „Lecții. Materiale de sinteză” (nr. 3, 1975);

- *Din experiența de muncă* (nr. 1, 1959), care mai apoi s-a numit: „Schimb de experiență”, „Observații din practică”; „Explorări experimentale”, unde se oglindea aplicarea în practică în clinicele din țară a experienței înaintate în metodele de diagnostică, tratament și profilaxie a bolilor;

- *Critică*, care, ulterior își schimbă titlul în *Recenzii*, mai târziu „Noutăți editoriale” (nr. 1, 1997) unde sunt prezentate recenzii la publicațiile recent aparute în domeniu.

De asemenea, erau prezente (nu în toate numerele) și alte rubrici ca: „Propuneri de raționalizare” (mai târziu – „Inovații și

raționalizări”), care oglindea metode înaintate de tratament, diagnostic, profilaxie a bolilor, dispozitive, utilaj medical, ce urmau a fi implementate în practică; o altă rubrică „Pentru personalul medical mediu”, destinat personalului medical cu studii medii, îndeosebi, din mediul rural; rubrica „Discuții”, care aborda problemele perfecționării nivelului profesional al lucrătorilor medicali (nr. 2, 1975).

Era prezentă pe paginile revistei și o rubrică mai specială care conținea întrebări din partea cititorilor revistei pe diverse subiecte și, corespunzător, răspunsuri la ele din partea specialistului, rubrică, care pe parcurs a avut titluri diferite ca: *Consultație*, *Consultație juridică*, *Răspundem la întrebările cititorilor* etc.

De asemenea, revista includea, (nu, neaparat, fiecare număr), în ultimele pagini un compartiment cu titlul „Spre cunoștința lucrătorilor medicali din Moldova”, care conținea informații publicitare, spre exemplu „Lista medicamentelor și instalațiilor medicale de care dispune Cîrmuirea principală a farmaciilor din Moldova”; „Antibiotice noi”, cu indicația unde pot fi procurate etc.

Din nr. 4, 1964 titlul rubricii permanente din cuprinsul revistei „Organizarea ocrotirii sănătății” a fost înlocuit cu titlul „Igienă, Epidemiologie și Organizarea ocrotirii sănătății”.

Dacă până la nr. 2, 1966 nici un articol publicat în revistă nu era însoțit de indicele Clasificării Zecimale Universale, începând cu nr. 3, 1966 toate articolele date publicării, în mod obligatoriu trebuiau prezentate cu acest indice.

La debutul revistei, în primele numere găsim, o notă cu informații pentru autorii articolelor din partea redacției cu titlul „Spre cunoștința autorilor” (care mai târziu își schimbă titlul „Spre atenția autorilor”, „Condiții de publicare în revista „Curier medical”, „Indicații pentru autori”, „Recomandări pentru autori”, până nu demult – „Ghid pentru autori”, astăzi *Guide for authors*) unde sunt specificate cerințele de prezentare din partea autorilor a articolelor care urmează a fi publicate în revistă, precum și unele drepturi ale redacției ce țin de

publicarea articolului, și anume: articolele pot fi scrise în limbile română (moldovenească) sau rusă; să nu depășească 8-10 pagini standart de text dactilografiat, incluzând toate suplimentele ca: desene, imagini, diagrame, tabele etc; citatele trebuiesc verificate exact, menționând autorul, sursa; redacția își rezervă dreptul de a prescurta și de a redacta articolele, de a plasa ilustrațiile după propria sa inițiativă etc.

Pe parcurs, erau introduse cerințe noi de prezentare a articolelor din partea autorilor.

În fiecare ultim număr 6 al revistei, pentru anul corespunzător, la sfârșit se indica cuprinsul articolelor publicate pe paginile revistei pe parcursul anului. Descrierile articolelor, cu specificarea numărului revistei și paginei, unde sunt publicate, se dădeau conform rubricilor revistei, în cadrul rubricii – în strictă ordine alfabetică a numelor autorilor, titlurilor.

Primul număr al revistei a fost editat cu un tiraj de 1200 ex. la Tipografia Editurii de Partid a CC al PC al Moldovei.

E de menționat faptul că tirajul exemplarelor editate a revistei nu era stabil, varia pe parcursul anilor: 800 ex., 2500 ex., 5000, chiar și 12.000 exemplare.

Începând cu a. 1966, nr. 4, revista începe să apară cu titlul nou *Окротиря сэнэтэций* în limba română (grafie chirilică), în limba rusă rămâne același titlu *Здравоохранение МССР*. Cu acest titlu se editează până în a. 1991. În această perioadă apar nume noi în Colegiul de redacție al revistei *Окротиря сэнэтэций*, ca, N. Gheorghiu, A. Diordița, G. Paladi, E. Șleahov, I. Sorocean, D. Procopișin. Crește considerabil tirajul exemplarelor revistei, în jurul la 5000 cu contribuția nemijlocită a lui Nicolae Testemițanu, fiind în fruntea Ministerului Ocrotirii Sănătății (1963-1968).

Începând cu nr.1, 1969, numele lui Nicolae Testemițanu nu mai figurează nici în Colegiul redacțional, nici în Consiliul redacțional al revistei, ca rezultat al ideilor sale politice, după destituirea sa din funcția

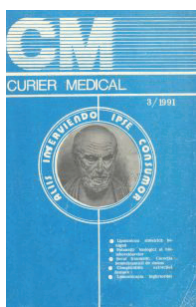
de ministru al Ocrotirii Sănătății (1968), fiind un militant întru renașterea națională. Așa în nr. 1, 1975 numele Domniei Sale apare din nou în Consiliul redacțional, figurând până în anul 1981. Începând cu nr. 1, 1982 Nicolae Testemițanu din nou devine membru al Colegiului de redacție a revistei și va fi prezent până la ultima lui suflare, 1986. În nr. 5 a acestui an va fi publicat necrologul la trecerea în neființă a marelui savant, om de stat Nicolae Testemițanu, unde sunt relevate meritele, calitățile morale și valorile lui sociale.

Începând cu nr. 4, 1990 revista *Ocrotirea sănătății* începe să se editeze în limba română cu grafie latină, paralel continua să se editeze și în limba rusă.

În nr. 2, 1990 al revistei *Ocrotirea sănătății* întâlnim o rubrică inedită cu titlul „Dialoguri. Terminologie”, care constituie un dicționar român-rus al termenilor și frazelor larg răspândite în practica medicală. În nr. 4, 1990 această rubrică apare sub denumirea „Mic dicționar stomatologic”. Mai târziu – „Arta scrisului medical”, astăzi – „Lexicon medical”.

În nr. 1, 1991 pentru prima dată, în Colegiul de redacție al revistei apare numele Rectorului USMF „Nicolae Testemițanu”, Ion Ababii.

În nr. 2, 1991 este publicat, pentru prima dată, „Statutul Ligii Medicilor din Moldova”.

Începând cu nr. 3, 1991 revista apare cu titlul *Curier medical*, paralel continuă să se editeze și în limba rusă cu un titlu nou *Медицинский курьер*. Sub acest titlu apar toate 6 numere ale revistei doar pe parcursul anului 1991.

Începând cu a. 1992 revista apare doar în limba română. Tot în această perioadă apare și suplimentul la revista *Curier medical* cu titlul „S.O.S.” – *Societate. Om. Sănătate*, o revistă ilustrată de informare și educație sanitară care trata diverse probleme, cum se specifică în primul număr al suplimentului, „profilaxia diverselor maladii, gimnastica curativă, problemele

familiei și sexului, sfaturi utile, consultații ale specialiștilor cosmetologi etc.”, adică pe înțelesul tuturor, supliment, care s-a editat până în a. 1999.

Dar revenim la *Curier medical*. Începând cu această perioadă, în rubrica permanentă „Igienă, Epidemiologie și Organizarea ocrotirii sănătății” termenul de ocrotire a sănătății a fost înlocuit cu „Organizarea asistenței medicale”.

Pe parcursul a. 1992 au apărut 3 fascicule a revistei, care includeau câte două numere cumulate: 1-2, 3-4, 5-6 din cauza condițiilor financiare precare.

În această perioadă pe paginile revistei (nr. 1, 1993) este publicată o informație de însemnătate majoră, despre un eveniment remarcabil pentru comunitatea medicală – înființarea în cadrul Academiei de Știință a Moldovei a Secției de Științe Medicale, în cadrul căreia au fost aleși primii membri titulari și netitulari ai Academiei, ca: titulari - Gheorghe Paladi, Gheorghe Ghidirim, Diomid Gherman; netitulari - Ion Ababii, Gheorghe Țibîrnă, Mihail Popovici, Eremia Zota, Vasile Procopișin.

Tot în acest număr este introdusă pentru prima dată rubrica „Editoriale” unde se publicau, și se publică articolele de fond, care exprimau părerea conducerii redacției într-o anumită problemă actuală importantă din domeniul medicinei.

Începând cu nr. 1-2 (cumulat), 1992 articolele publicate se editează în limba originalului. Un moment inedit - sumarul revistei, titlurile articolelor cât și al rubricilor sunt prezentate paralel și în limba engleză.

Un alt moment nou - în nr. 1-2, 1992 redacția vine cu o cerință către autorii articolelor, ca articolele propuse pentru editare să fie însoțite de un rezumat succint, unde este inclusă și instrucțiunea „Cum se va scrie un rezumat la un articol științific”. Până atunci nu se practica rezumatul.

E de remarcat faptul, că în această perioadă în structura revistei este inițiată o nouă rubrică, „Meridiane”, unde sunt incluse, pentru prima dată, articole ale specialiștilor din domeniu din afara țării (începând cu nr. 1-2, 1992), dar și articole ale autorilor autohtoni despre experiența

medicală înaintată de peste hotare. Mai târziu această rubrică apare cu titlul *Mondo-medicin*.

Tot în această perioadă întâlnim pe paginile revistei o rubrică inedită *etică și deontologie medicală*, unde sunt indicate normele de conduită și obligațiile etice ale lucrătorilor medicali, atât în relațiile dintre ei, cât și cu pacienții.

În nr. 5-6, 1995 pentru prima dată pe paginile revistei sunt publicate în limba română cu grafie latină „Jurământul lui Hipocrate” și „Jurământul de la Geneva”, pentru membrii Asociației Medicale Mondiale (adoptat în 1948, modificat în aa. 1968, 1983, 1994).

Un moment semnificativ constituie publicarea în nr.1, 1996 a informației despre disponibilitatea la BȘMR, Biblioteca Științifică USMF „Nicolae Testemițanu” și Centrul de Informație al Fundației Medicale a Moldovei de sisteme electronice (computer, CD și programe) de valorificare a bazelor de date biomedicale și „full text”, produse a companiei americane „OVID Tehnologies”, inclusiv prestigioasa bază de date a Bibliotecii Naționale Medicale din SUA MEDLINE.

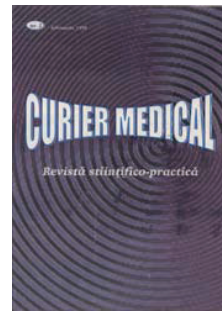
Din 1997 fondator al revistei, pe lângă Ministerul Sănătății al RM devine și Uniunea Societăților Științifice Medicale. Începând cu nr. 6, al acestui an, articolele publicate sunt însoțite de rezumate în limba engleză, un moment nou pentru revistă, deși, cum s-a menționat mai sus, încă în nr. 1-2, 1992 redacția venea cu o cerință către autori, ca articolele propuse pentru editare să fie însoțite de un rezumat.

Din a. 1998, începând cu nr. 2, redactor șef al revistei *Curier medical* devine **Stanislav Groppa**, membru corespondent al Academiei de Științe RM, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale,

medic neurolog.

Din acest moment revista primește o nouă concepție: își schimbă interfața, formatul mai mare, coperta color. Apar schimbări și în structura revistei: pe prim-plan

apar rubricile „Oaspețele revistei”, „Referate generale”, „Articole originale”. Titlurile unor rubrici sunt înlocuite cu altele noi, esența rămânând aceeași, ca: „Articole de sinteză”, „Studii clinico-științifice”, „Articole rezumative”, „Prelegeri”, „Calendarul conferințelor, congreselor, simpozioanelor”, „Revista literaturii”, „Inovații” etc. De asemenea, revista își schimbă periodicitatea – devine ediție lunară,

până atunci fiind bilunară.

Nr. 7-9 (cumulat), 1999 este consacrat primei Conferințe naționale de reumatologie cu participare internațională, 20-22 octombrie, în care sunt publicate materialele conferinței: prelegerile în plen, comunicările rezumative, rapoartele.

După apariția nr. cumulat 10-12, 1999 până în anul 2002 intervine o pauză în editarea revistei.

Începând cu a. 2002 redactor șef al revistei devine Boris Topor, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, care până astăzi se află în această funcție.

Pe parcursul a. 2002 a apărut doar un singur număr al revistei, unde Ministerul Sănătății lipsește în calitate de fondator al revistei, cu prezența doar a Societăților medicale din RM.

În a. 2003 revista revine la periodicitatea de șase numere pe an, un număr la două luni. Articolele incluse sunt publicate în limba originalului, însoțite de un succint rezumat în limba engleză. Titlul revistei pe copertă este indicat în trei limbi: română, engleză, rusă. Cuprinsul se indică în limbile română și engleză. În cuprinsul revistei apare o nouă rubrică „Sănătate publică și Management”. De asemenea, întâlnim rubrici cu un accent mai liric: „Pagina veselă”, „Poezie”, „Creația colegilor noștri” – ceva inedit pentru revistă.

Din nr. 6, 2003 revista începe să se numească „**Curierul medical**”, titlu prezent

până în a. 2016. Tot din acest moment Ministerul Sănătății revine în calitate de fondator împreună cu Asociația societăților științifice medicale din RM.

În Consiliul de redacție a revistei, aparte sunt indicați membrii de onoare, foștii redactori șefi ai revistei Vasile Negrescu, Stanislav Groppa. Sunt incluse rubrici noi ca: „Stomatologie”, „Farmaceutică”. Crește volumul informațiilor publicitare, prezentate color, prezentate nu numai pe versoul copertei, cum se practica până acum, dar nemijlocit pe diferite pagini a revistei. Practic, fiecare număr este însoțit de „Ghid pentru autori” cu indicația cerințelor de prezentare a articolelor.

Începând cu nr.2, 2004 rezumatele la articolele publicate în limba română sunt prezentate în limba engleză și rusă, cele publicate în rusă – în română și engleză.

Din a. 2005 cofondator al revistei devine Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Nr.5, 2005 este consacrat în întregime jubileului de 60 de ani a USMF „Nicolae Testemițanu”, a învățământului medical superior, unde sunt publicate adresări de felicitare din partea fostului ministru al Sănătății și Protecției Sociale din RM, Valentin Revenco, a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” Ion Ababii către colectiv, dar și cuvinte de omagiu din partea mai multor personalități din domeniu.

Nr. 1, 2006 este consacrat Primului Congres Internațional al Studenților și Tinerilor Medici „**Med&Spera 2006**”, întrunire, care avea drept scop formarea unui parteneriat medical cu tinerii cercetători și centrele universitare pe care le reprezintă din alte țări, stabilirea și extinderea unor relații de colaborare, bazate pe schimbul reciproc de experiență. Aici sunt publicate materialele congresului, prelegerile în plen, comunicările rezumative, rapoartele. Toată informația, exclusiv, este publicată în limba engleză. Revista se finalizează cu un Indice de autori „Author Index”.

În această perioadă sunt publicate pe paginile revistei multe articole ale Rectorului Ion Ababii, în calitate de om de stat, Ministru al Sănătății și Protecției sociale din Republica Moldova (2005-2008), dar și ca

medic specialist în domeniul otorinolaringologiei.

În nr. 5, 2007 este publicat un veritabil poem în cinstea lui Nicolae Testemițanu, la jubileul de 80 de ani, autor Constantin Andriuță, doctor habilitat, profesor universitar, Om Emerit, în care s-a reușit în versuri a se expune întreaga biografie a vieții și activității patriarhului medicinei autohtone.

Tot în acest număr, pentru prima dată se menționează în nota din partea redacției, că revista dată este acreditată de către *Consiliul Național de Acreditare și Atestare*.

La această etapă pe paginile revistei tot mai frecvent apare rubrica ce ține de însușirea terminologiei medicale „Lexicon medical”.

Nr.3, 2012 este consacrat Congresului III al medicilor de familie, și Conferinței naționale „Maladii bronhoobstructive la copii”, unde sunt publicate comunicările susținute la întruniri.

Pe parcursul a. 2012 apare o ediție specială a revistei, care include, totalmente, pentru prima dată textul unui Protocol clinic național „Fibrilația atrială. Tromboembolismul pulmonar”.

Începând cu nr. 2, 2013 sumarul revistei, denumirile rubricilor cât și titlurile articolelor publicate sunt prezentate doar în limba engleză. Tot mai multe articole în paginile revistei se publică doar în limba engleză, fiind însoțite de rezumate, de asemenea, în limba engleză, în unele cazuri fiind publicate paralel și în limba rusă, rezumatele fiind urmate de „Key words” - cuvintele cheie din articol.

Din nr. 4, 2013 pe coperta revistei în datele de subtitlul, pe lângă anul ediției și numărul, începe să se indice și volumul, ceva inedit până la acest moment pentru revistă.

Nr. 5, 2013 este dedicat activității științifice a epidemiologilor și microbiologilor din RM, unde sunt publicate articolele specialiștilor din acest domeniu, în legătură cu organizarea în acest an al primului Congres al specialiștilor din domeniul sănătății publice și managementul sanitar din republică.

Începând cu nr. 1, 2014 au loc schimbări în structura rezumatului (Abstract) la arti-

col – rezumatul se dă în 4 compartimente: *Background Material and methods; Rezults și Conclusions.*

Tot în acest număr la rubrica aniversării (*Anniversaries*) sunt publicate cuvinte de omagiu, semnate de personalități notorii, la aniversarea de 70 de ani a Rectorului USMF „Nicolae Testemițanu”, Ion Ababii, unde sunt menționate, fiind o personalitate multidimensională, meritele deosebite ale Domniei Sale în toate domeniile unde a activat.

În această perioadă, în toate numerele revistei prevalează articolele, publicate în limba engleză, și foarte rar în română și rusă.

În nr. 6, 2015 la rubrica pagini de istorie (*Pages of History*) este publicat un articol cu o semnificație aparte, semnat de Gh. Gidirim, R. Șcerbina, Iu. Grossu, A. Muravca, consacrat tuturor rectorilor USMF „Nicolae Testemițanu”, unde este prezentată succint activitatea lor pe acest tărâm, începând cu primul rector Ipatie Sorocean (1945-1948) și încheind cu Ion Ababii (1994-prezent), publicat în limba engleză.

Primul număr, editat în a. 2017 conține unele schimbări, și anume: titlul revistei este prezentat doar în limba engleză (*The Moldovan Medical*

Journal) (anterior era prezentat în română, engleză și rusă până în 2014, din 2014 până la nr. 6, 2016 - doar în limba română); fondator al revistei – Asociația științifică medicală din Moldova (*The Publication of the Scientific Medical Association of Moldova*) (anterior, Ministerul Sănătății al RM și USMF „Nicolae Testemițanu”); materialele, în exclusivitate, sunt editate doar în limba engleză, inclusiv rubrica „Ghid pentru autori”, (*Gaid fo autors*) care anterior era prezentată în română, engleză, rusă; pentru prima dată se indică pe coperta revistei, că revista există în variantă online.

Revista pe parcursul anilor s-a editat la diferite tipografii: inițial la Editura de Partid a CC al PC al Moldovei, mai târziu la Editura „Universul”, a Concernului „Presa” (1998), din a. 2003, până în prezent - Tipografia „Sirius SRL”.

De asemenea, adresa redacției revistei pe parcursului timpului s-a schimbat de mai multe ori. La început s-a aflat pe str. Vasile Alecsandri, 2, apoi bul. Lenin, 165, a urmat str. Livezilor 62, apoi str. Kievului, 107, mai apoi str. Lenin, 124, care din 1990 se numește bd. Ștefan cel Mare, după – str. Mitropolitului Dosoftei 114, a urmat Mihai Viteazul 1b, actualmente - Ștefan cel Mare, 192.

Referințe bibliografice:

1. Academicianul Stanislav Groppa. [Accesat 07.08.2017]. Disponibil: <http://www.hotweek.ro/stanislav-groppa-medic-in-rep-moldova-profesia-de-medic-este-mai-mult-decat-o-meserie-mai-mult-decat-o-arta/>.
2. BACIU, Gheorghe. *Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean*. Chișinău, 2016. 262 p.
3. BACIU, Gheorghe. *Promoția XVIII a ISMC la 50 de ani (1957-1963)*. Chișinău, 2013. 148 p.
4. CURIERUL medical. 1991, nr. 3-6; 1992-1998, nr. 1-6; 1999, nr. 1-12; 2002, nr. 1.
5. CURIERUL medical. 2003-2016, nr. 1-6; 2017, nr. 1
6. EDITORIAL Board-Moldmed Journal. [Accesat 14.08.2017]. Disponibil: <http://moldmedjournal.md/editorial-board/>.
7. GHIDIRIM, Gheorghe, Șcerbina, Romeo. *Nicolae Anestiade – un nume etern: Centenar (1916-2015)*. Chișinău, „Tehnica-Info”, 2016. 251 p.
8. NICOLAE Testemițanu. *Biografie*. [Accesat 10.08.2017]. Disponibil: <http://www.testemitanu.info/biografie.php?biografie=on>
9. Окротиря сэнэтэций. 1966, nr. 4-6; 1967-1991, nr. 1-6.
10. Пэзиря сэнэтэций. 1958-1965, nr. 1-6; 1966, nr. 1-3.
11. STICI, Ion. *Nicolae Testemițanu – viguros stejar al neamului*. Chișinău, 2004. 648 p.
12. ȘTEMBERG, Marc. *Rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. (Schیțe biografice)*. Chișinău, 2009. 112 p.
13. VASILE Negrescu. [Accesat 05.08.2017]. Disponibil: <http://www.sanatatea.com/pub/medici/1110-vasile-negrescu.html>.

Lider prin activitate și influență...

Premiul național „Ion Madan” în domeniul biblioteconomic și bibliografic pentru anul 2018 a fost decernat doamnei Elena HARCONIȚA, director al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, astfel fiind reliefată activitatea prodigioasă a managerului bălțean. Numele Domniei sale este unul de referință de mai mult timp, prin această desemnare fiind reliefată contribuția și implicațiile unui lider eficient, poziționarea strategică prin capacitatea de a crea o viziune comună și a obține un cont de încredere din partea echipei de profesioniști și a fondatorilor.

Interviul de mai jos este oferit de către Elena Harconița în exclusivitate pentru revista „Magazin bibliologic”.

Ludmila Corghenci: *Cum te-a găsit vestea îmbucurătoare privind acordarea distincției?*

Elena Harconița: Mărturisesc că am fost plăcut surprinsă de această veste deosebit de onorabilă pentru mine, precum și pentru toată lumea bibliotecară din Republica Moldova. Mă bucur că acest Premiu, ce poartă numele regretatului nostru profesor Ion Madan, a ajuns la bibliotecarii din învățământ, care se adună împreună sub umbrela unică a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Această frumoasă tradiție, instituită de câțiva ani de Ziua Națională a Culturii, nu întâmplător vine să aprecieze reprezentanții breslei de bibliotecari. 15 ianuarie este ziua de naștere a geniului poeziei românești, Mihai Eminescu, care a fost în două rânduri ale vieții sale bibliotecar și director de bibliotecă universitară, la acest post fiind foarte competent, riguros și extrem de conștiincios.

Spațiul ce mi-l oferiți este un bun prilej de a-i felicita pe toți oamenii de bună-credință, pe toți cei care contribuie la menținerea, păstrarea și valorificarea potențialului cultural al poporului nostru. Când îți reușește lucrul pe care-l faci sentimentul este deosebit, bucuria

împlinirii este deplină. Sunt mândră de faptul că prin acest Premiu sunt apreciați colegii mei, toată comunitatea profesională, cu care împreună facem o echipă temerară ce creează, inventează, actualizează cunoștințele, aplică, implementează schimbarea și noua poziționare a bibliotecii în societate.

L. C.: *O „carte a vieții” Elena Harconița cum poate fi prezentată?*

E. H.: M-am născut în mun. Bălți, în familia lui Anton și Varvara Rotari, regreții și scumpii mei părinți, de la care am moștenit dragostea pentru carte, bibliotecă, pentru învățătură. Fascinația Cărții și a lecturii m-au marcat și m-au prins în mrejele sale magnifice încă din copilărie, când împreună cu colega mea, Ludmila Zelinscaia (actualmente mult stimata Ludmila Corghenci), gestionam biblioteca clasei, alcătuită din cărțile pe care le aducea la școală fiecare elev: o inventariam, împrumutam și primeam cărțile de la colegi, îi întrebam ce i-a impresionat în lecturile lor. Am învățat la școala feroviară nr. 4 din Bălți. Pe această dimensiune a vocației, urmând chemarea destinului, în anul 1976, am absolvit cu mențiune Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie, Universitatea de Stat a Moldovei, specialitatea Bibliotecar - bibliograf, avându-l ca profesor pe unul dintre marii bibliologi contemporani, dr. Ion Madan, care a contribuit foarte mult la formarea mea ca viitor specialist. Mai târziu, când

ne întâlneam la întrunirile profesionale își amintea de fiecare absolvent după anul promoției. Avea o memorie excepțională ! Cu prilejul celei de-a 60-a aniversări a Bibliotecii Științifice USARB, datorită deschiderii lui Alexe Rău, fostul director general al BNRM , a fost editat un număr special al revistei Magazin bibliologic, nr.1-4, 2016 (<http://bnrm.md/index.php/publicatii/bibliografii/15-publicatii/editii-periodice-de-specialitate/26-magazin-bibliologic>), iar Profesorul Ion Madan a redactat un articol cu privire la bibliografiile editate la acel moment de bibliotecarii universitari bălțeni. Inserăm doar un mic, dar sugestiv fragment: Prin aceste ediții Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A.Russo” se plasează printre marile centre biblioteconomice din Moldova. Elaborarea unor astfel de lucrări bibliografice destinate studenților, profesorilor sau altor categorii de beneficiari implică profesionalism, cunoștințe veritabile, precum și darul intuiției”. „...Munca lor cu dăruire și dragoste, ... merită o înaltă apreciere și prețuire”. Au trecut anii și Profesorul Ion Madan din nou ne recunoaște meritele...

Parcursul profesional al celor aproape 43 de ani a inclus funcția de bibliotecar, după care șefă a secției metodice și director-adjunct. În anul 2001 am fost numită director al Bibliotecii Științifice.

L. C.: *Personalitatea biblioteconomistului și managerului Elena Harconița: cum a fost formată și de către cine este sprijinită în împliniri și strategii?*

E. H.: Parcursul profesional al celor aproape 43 de ani de activitate din care 18 ani de director, este legat ireversibil de Biblioteca Științifică USARB. Venind la Biblioteca Institutului Pedagogic de Stat „A. Russo” în anul 1976, am avut sprijin și înțelegere mai întâi din partea doamnei Faina Tlehuci, de la care timp de 25 de ani, am învățat activitatea de bibliotecar, apoi mai multe subtilități ale activității metodice și manageriale. Ajunsă la cârma Bibliotecii Științifice USARB, am ținut s-o mențin drept instituție dinamică și performantă, în care domnește confortul și calitatea, iar tradiția este îmbinată cu modernitatea. Am avut sprijinul deplin al regretatului rector

Nicolae Filip, care spunea: „*Biblioteca mea*”, atunci când se referea la instituția cărții universitare bălțene. Am avut relații benefice cu rectorii: E. Plohotniuc, Gh. Popa, I. Gagim, relaționăm eficient cu actualul rector N. Gașițoi. În această perioadă am fost atrasă într-o permanentă căutare a perfecțiunii, a excelenței profesionale, necesității de a implementa, schimba, configura, perfecționa, inova și de a realiza lucruri bune pentru Bibliotecă și Oamenii ei, pentru membrii comunității academice, pentru domeniu în general.

Un suport important am avut din partea partenerilor din Republica Moldova, România, Elveția, SUA, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania, Germania, datorită cărora au fost realizate peste 30 de proiecte investiționale, a fost diversificată oferta informațională, inclusiv prin deschiderea CD al ONU, Punctului de Informare și Documentare NATO, Centrului de Informare al Uniunii Europene, Centrului de Informare al României etc.

Mă bucură foarte mult sprijinul și prietenia oamenilor iubitori ai cărții din țară și de peste hotare care au îmbogățit colecțiile Bibliotecii, au dotat-o cu echipament performant, au asigurat participările la conferințe, lansările de carte precum: inginerul Radu Moțoc, Dr.Tomas Wilhelmi, Dr.- arhitect Alexandru Budișteanu etc.

Deosebit de important este rolul colegilor mei, care-mi sunt mereu alături, mă motivează, îmi dau puteri și mă impulsionează enorm prin curajul, deschiderea către nou și dorința de a schimba atitudinea față de carte, lectură, bibliotecă și de cultură în general.

L. C.: *Ce poți face mai bine decât oricine altcineva?*

E. H.: Întotdeauna am căutat perfecțiunea, or tot timpul este loc pentru mai bine. Devenind director al celei mai cunoscute biblioteci, am ținut să asigur continuitatea, să fac totul ca Biblioteca să funcționeze impecabil, ca pe timpul (sau poate și mai bine), predecesoarei mele, regretata Faina Tlehuci, director de 40 de ani, una din autoarele proiectului edificiului Bibliotecii în care activăm timp de 33 ani. Dintr-un sentiment de respect și considerație față de

predecesorii domeniului, am lansat în anul 2013 *Colloquia Bibliothecariorum Faina Tlehuca* (în memoria ex-directoarei de 40 de ani a BŞ USARB), fiind editate deja lucrările a 6 ediții cu același titlu, devenite colcvii bibliotecare naționale.

Am făcut mai multe demersuri privind recunoașterea în mediul universitar a necesității includerii disciplinei „Bazele Culturii Informației” în planurile de învățământ la toate facultățile, anul întâi de studiu, ca disciplină obligatorie de formare a abilităților și competențelor informaționale, ceea ce ne-a reușit cu brio, iar în anul 2007, am editat primul manual în republică *Bazele Culturii Informației și Curriculumului*, Modulul 1 în cadrul cursului universitar *Tehnologii Informaționale și Comunicaționale*.

Am fost și sunt în căutare permanentă de a aduce carte bună, carte necesară pentru studiu și cercetare, de a crea noi servicii, de a facilita un studiu eficient și calitativ, de a educa viitori specialiști performanți în domeniu. Nu aş putea spune că fac ceva cel mai bine, aş spune doar că tot ce este legat de carte, bibliotecă, utilizator mă definește completamente, mă ține într-un suspans zilnic, într-un mediu infinit. Aici mă regăsesc și sunt utilă în tot ceea ce fac.

L. C.: *Care este cea mai frumoasă realizare ca manager de bibliotecă universitară?*

E. H.: Cea mai frumoasă realizare cred că este echipa de bibliotecari profesioniști cu care am construit relații de comunicare relevante în care domnește disciplina, optimismul și entuziasmul. 40 de bibliotecari, 93% posesori ai categoriilor de calificare: 19 – ai categoriei superioare, 12 – ai categoriei întâi și 7- ai categoriei doi, care asigură activitatea Bibliotecii, avem reprezentanți în activitatea Consiliului Biblioteconomic Național, Consiliului Bibliotecilor din Învățământ, Asociației Bibliotecarilor din RM, Comitetului Tehnic de standardizare nr.1, Centrului Biblioteconomic Departamental.

În perioada 2000-2018, participând la prestigioase concursuri organizate de Asociația Bibliotecarilor, 16 bibliotecari au obținut înaltul titlu de Laureat al Concurșului Național „Cel mai bun bibliotecar”. În ultimii 18 ani bibliotecarii au editat peste

160 de lucrări, inclusiv 31 de biobibliografii, 73 din ele obținând prestigioase premii de nivel instituțional și național.

15 bibliotecari sunt formatori naționali în cadrul Secției de Formare Continuă a Universității de Stat din Moldova, 30 formatori de Cultura Informației în cadrul proiectelor internaționale, 10 asistenți universitari la predarea cursului Bazele Culturii informației. Bibliotecarii editează 2 reviste de specialitate: *Confluente Bibliologice* și *Bibliouniversitas@ABRM.md*, publică anual cca 70 de articole inclusiv pe Internet, portalul SlideShare, participă anual la peste 40 de reuniuni profesionale naționale și internaționale, stagii de formare continuă, vizite de documentare, traininguri în cadrul proiectelor, susțin cca 60 de comunicări privind experiența și modelele BŞ USARB.

Încurajând performanțele, dorința de instruire, am inițiat diverse programe pentru personal (Școala noului Angajat, Formare profesională continuă, Clubul BiblioSpiritus) axate pe motivare, valorificare, promovare în carieră, comunicare profesională și sunt mândră că această pleiadă de specialiști, vor îmbogăți și vor disemina indubitabil, succesele Bibliotecii universitare din Nord. Am încredere în fiecare persoană și știu că cu această echipă vom realiza încă multe lucruri importante.

O realizare deosebit de frumoasă o consider decernarea la **23 aprilie 2018**, a **Premiul Național GALEX**, organizată de Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău” și Biblioteca Națională a Republicii Moldova pentru *Cel mai reușit proiect de promovare a imaginii Bibliotecii*.

L. C.: *Cum ai defini 5 competențe profesionale de bază ale bibliotecarului universitar?*

E. H.: Epoca digitală și apariția Internetului aduc schimbări spectaculoase în toate direcțiile de dezvoltare, inclusiv în aspectul dezvoltării competențelor profesionale ale bibliotecarului, devenit astăzi un agent al informației, un cyber-bibliotecar. Modelarea competențelor bibliotecarului crește odată cu apariția noilor tehnologii informaționale și comunicaționale, a diverselor formate și suporturi informaționale, a serviciilor și a cererilor comunității.

Accesul deschis la informație, educația

deschisă solicită competențe tehnologice, internet, managementul datelor de cercetare, consiliere privind utilizarea metadatorilor, păstrarea rezultatelor cercetării etc.

Astfel bibliotecarii secolului al XXI-lea sunt obligați să-și formeze noi abilități cu care să se integreze în cerințele și paradigma revoluției online, ceea ce schimbă radical atât relația cu utilizatorul, cât și imaginea bibliotecarului în ansamblu.

În prezent, bibliotecarul universitar realizează procese complexe care solicită competențe adecvate. Bibliotecarul este expert în cunoașterea și organizarea resurselor informaționale, posedă abilitatea de a le selecta, evalua, indexa, prezerva, disemina resursele info-documentare pe diverse formate, cercetează și evaluează necesitățile informaționale ale utilizatorilor, creează produse și servicii informaționale moderne, utilizează în activitate tehnologiile avansate de informare și comunicare, instruește studenții și cadrele didactice în vederea utilizării TIC, elaborează baze de date.

Datorită participării în proiectele corporative regionale și internaționale, au fost modernizate competențe și consolidate competențele bibliotecarilor, deosebit de utile fiind trainingurile privind cunoașterea limbii engleze pentru scopuri specifice (terminologie de bibliotecă).

Voi menționa aici cele spuse de Jerald Cavanagh la întâlnirea cu Bibliotecarii în cadrul unui training de instruire la Bălți: „Dacă bibliotecarii nu vor fi relevanți, nu vor cunoaște bine Internetul, bazele de date valoroase și credibile, nu vor introduce servicii electronice noi, nu vor multiplica și diversifica oportunitățile pentru utilizatorii săi, bibliotecile nu vor putea supraviețui”.

În acest sens, voi menționa că recent, în cadrul Școlii de Vară BȘ USARB, bibliotecarii au consolidat cunoștințele în vederea utilizării instrumentelor bibliometrice contemporane: Google Scholar, Publish or Perish, e-Library, IBN, Web of Science; facilitățile softurilor de evaluare a cunoștințelor Kahoot, soluții pentru prezentări interactive în PowerPoint cu Hypersay; organizarea referințelor și citărilor în softul electronic Mendeley; au creat tutoriale online în

Loom - Software de înregistrare a ecranelor și video; au navigat în Sistemul de regăsire a informațiilor PRIMO ExLibris, pe Platforma Research4Life; au creat conturi personalizate în baze de date bibliometrice SpringerLink ș.a.; au analizat cerințele PPT de calitate, statistici în repozitorii, utilizarea aplicației LAN Messenger etc.

L. C.: *Un manager de succes – se situează în susul instituției de succes. Biblioteca Științifică USARB doar așa poate fi caracterizată. Care sunt factorii care determină succesul profesional al instituției?*

E. H.: Fondată în anul 1945, odată cu Institutul Învățătoresc din Bălți, parte integrantă a procesului de studiu și cercetare universitară, menține cu demnitate statutul instituției de categorie superioară, este Centru Biblioteconomic Departamental pentru 15 raioane de Nord și mun. Bălți, Depozitară Regională a Băncii Mondiale, membru al Consorțiului (REM) Resurse Electronice pentru Moldova, participantă în Programe Internaționale TEMPUS, ERASMUS+, Parteneriatul Moldovei cu Norvegia și România, simbolul bibliotecii exemplare, bibliotecă „de unicat” (I. Colesnic), „Una dintre cele mai mari biblioteci universitare din Europa de Est...”, „bibliotecă de nivel european”, cum o numește R. Moțoc, „Regina cărții din Nord” (publicistul Iulius Popa), integrează 6 Centre, 11 colecții internaționale și 10 colecții particulare.

Biblioteca asigură confortul și normele estetice, anual pentru circa 10 000 de utilizatori în 12 săli de lectură (763 locuri), 4 săli de împrumut la domiciliu și alte subdiviziuni cu colecții enciclopedice: 1 011 772 u.m. în 308 304 titluri, ce se completează anual cu 8-9 000 documente în 4 -5 000 titluri; acces la peste 100 de baze de date naționale și internaționale, care conțin peste 1 mln. de cărți și circa 80 000 publicații periodice. Bibliotecarii oferă servicii documentare, de informare bibliografică, bibliometrice, de comunicare și socializare, de formare, promovează cursul Bazele Culturii Informației, cele mai solicitate astăzi fiind serviciile electronice: acces la catalogul electronic PRIMO ExLibris (catalog partajat a 7 biblioteci universitare din RM); Repozitoriul instituțional ORA (Open Re-

search Archive) USARB, Biblioteca Digitală; SumarScanat; Lucrări Muzicale de pe discuri de vinil (format MP3).

Biblioteca oferă servicii online prin site, 4 bloguri, socializează, creează și partajează produse educaționale prin 8 rețele sociale. Produsul științific USARB este indexat de bibliotecari în 7 baze de date internaționale, biblioteci deschise, platforme informaționale: Zenodo - Comunitatea USARB, CEEOL, eLibrary.ru. OpenLibrary, Issuu, Calameo, Scribd, Slideshare.

Prin colaborări naționale și internaționale cu parteneri din Republica Moldova, România, Elveția, SUA, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania, Germania au fost realizate peste 30 de proiecte investiționale, ceea ce a diversificat oferta informațională, inclusiv prin deschiderea CD al ONU, Punctului de Informare și Documentare NATO, Centrului de informare al Uniunii Europene, Centrului de Informare al României etc.

În cadrul proiectelor internaționale Tempus – MISISQ, LNSS ERASMUS+ am obținut echipamente în valoare de 500 000 lei, bibliotecarii au avut vizite de documentare în Norvegia, Irlanda, Germania, Belarus, Lituania, Letonia, Ungaria și România, au participat la realizarea a 8 Module pentru formarea profesională a bibliotecarilor, au instituit Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, sărbătorită în data de 23 aprilie de Ziua Bibliotecarului în RM. etc.

O gamă largă de evenimente: Zilele Informării, Lunarul Licențiatului/Masterandului/ Doctorandului, Salonul editorial *Universitaria*, *Cursul Bazele Culturii Informației*, audiții muzicale, Săptămâna Open Acces, Săptămâna Educației Deschise, Clubul ONU, Clubul Cărții, Salonul Muzical, reviste bibliografice, lansări de carte vin în sprijinul procesului educațional și de cercetare.

Succesul instituției este asigurat, în primul rând, prin aplicarea unui management participativ, comunicarea pe orizontală și verticală, crearea grupurilor dedicate de lucru, motivarea personalului, susținerea de către fondatori, condițiile și confortul, asigurat în cadrul unei clădiri unice – inima campusului universitar.

L. C.: *Să privim în viitor. Ce pași vor fi întreprinși de către Elena Harconița pentru a menține dar și a augmenta succesul profesional?*

E. H.: Acest Premiu îmi sporește și mai mult obligațiile și sper să nu dezamăgesc. Voi continua să muncesc și în continuare cu aceeași pasiune și fidelitate, să-mi onorez și în continuare profesia cu aceeași dăruire și devotament, să fiu demnă de acest premiu, să duc faima acestui nume meritoriu al biblioteconomiei naționale, să promovez imaginea pozitivă și competentă a bibliotecarului în RM.

Pașii mei sunt aceeași dintotdeauna, să muncesc pentru a fi utilă, pentru a fi necesară, și de ce nu, pentru a fi apreciată. Bibliotecarii sunt și vor rămâne parteneri indispensabili ai procesului educațional și științific cu salarii adecvate eforturilor și prestigiului profesiei. Desigur că este nevoie de susținere din partea fondatorilor, aici mă refer la aceleași achiziții de carte, abonare la publicații periodice și la baze de date, asigurarea (schimbarea oportună) cu echipament tehnic, stimularea materiale etc. Care, din păcate, la ora actuală mai lasă de dorit, chiar dacă în Forma 6c raportăm deja și cheltuielile fondatorului pentru necesitățile bibliotecare.

L. C.: *Dragă Elena, ce te motivează pe tine personal? Ce te determină să fii o prezență strălucită în profesie?*

E. H.: În primul rând, mă motivează deschiderea spre tot ce e performant în vederea facilitării accesului utilizatorilor la resurse informaționale credibile, de calitate. Credința în carte, în oameni, fidelitatea și mândria ce o port față de profesie, bibliotecă și, desigur, dorința ca bibliotecile în R. Moldova să fie recunoscute și apreciate la justa lor valoare. Este o profesie care merită mai multă atenție, investiții, suport și promovare. E trist când se închid bibliotecile pentru a economisi, ori cum spunea Neil Gaiman: „Ei închid porțile ce trebuie să rămână deschise”. Să nu închidem porțile, să vină cât mai mulți doritori de lectură, de cunoaștere, de cercetare, de inspirație și descoperire. Noi suntem deschiși și-i așteptăm pentru ca să le oferim din tot ce mai bun.

L. C.: *În final, un mesaj adresat bibliotecarilor:*

E. H.: Dragi colegi, Vă mulțumesc pentru eforturile pe care le facem împreună în vederea creării condițiilor excelente și calității proceselor de studiu și cercetare, dezvoltării domeniului biblioteconomic, promovării imaginii bibliotecii și a bibliotecarului.

Avem foarte multe de realizat, avem multe de învățat pentru a ține piept provocărilor timpului, tehnologiilor informaționale, Internetului, dar să nu pierdem curajul, să nu avem frica schimbării, să fim cu un pas înaintea schimbărilor și vom reuși să rămânem mereu utili comunității, să vorbim cu cinste despre succesele bibliotecilor noastre, despre viitorul care ne aparține, căci Bibliotecile sunt porțile viitorului.

Raportul ALA din 2018, la care face referință dr. Hermina Anghelescu susține „rolul neprețuit al bibliotecilor și al lucrătorilor din bibliotecă în comunitățile lor, prin eforturile lor de a transforma viața prin educație și învățare de-a lungul vieții.”

Mai multe studii efectuate în SUA se referă la semnificația, rolul, amenințările și oportunitățile cu care se confruntă bibliotecile în lumea de azi. Totuși cercetătorii afirmă că rolul bibliotecii rămâne a fi unul stabil având la dispoziție instrumente precum cartea, tehnologiile care extind accesul la informații, pregătirea profesională a angajaților, umanitatea bibliotecarilor.

Realizări frumoase, transformări în ritmul vremii și să rămânem cât mai utili în spațiul și comunitățile care au nevoie de noi !

Interviu de Ludmila CORGHENCI

Maria Vîrlan într-un destin de bibliotecă

Elena BORDIAN,
director BRTȘ

Maria Vîrlan – Bibliotecară înzestrată cu inteligență înăscută și cu o mare pasiune pentru carte și creație intelectuală... Apărător vigilent al colecțiilor speciale, mediator iscusit al resurselor informaționale în domeniul tehnico-științific, a contribuit de-a lungul anilor la dezvoltarea colecțiilor și asigurarea informațională a utilizatorilor, a instituțiilor de cercetare, a întreprinderilor și organizațiilor. A împletit cu dibăcie cunoștințele cu aptitudinile pentru a sluji jumătate de secol Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice.

S-a născut la 12 decembrie 1942, în orașelul Cimișlia. A absolvit Școala primară din localitatea natală. În anul 1953 se transferă cu familia la Chișinău, unde merge la Școala-internat nr. 1, după care au urmat studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, la specialitatea „Biblioteconomie și bibliografie”, pe care o absolvă în anul 1973.

Carierea profesională începe încă din anii studenției. În 1969 este angajată la Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică (BRTȘ) în calitate de

bibliotecar în secția „Documente normative și Cataloage industriale”. Din anul 1987 este numită șef de secție „Brevete de invenție” unde activează până în prezent. Grație cunoștințelor și capacităților organizatorice, instituției și atitudinii de care a dat dovadă de-a lungul timpului, doamna Maria Vîrlan a fost promovată și apreciată de autorități. În semn de prețuire pentru activitatea Domniei Sale este decorată cu Medalia Veteran al Muncii (1986) și deține numeroase diplome de onoare și diplome de merit din partea Ministerului Economiei al RM, Institutului Național de Economie și Informație, Institutului Național de Cercetări Economice, Academiei de Științe a Moldovei, Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

Înzestrată cu deosebite capacități profesionale cât și personale, dna Maria a dat dovadă de curaj și perseverență pentru ca pe parcursul a 50 de ani să constituie, să dezvolte și să salveze o colecție unică cu peste 12 milioane de documente brevetare, din 26 de țări ale lumii. Documentele brevetare aparțin fluxului principal al literaturii științifice, iar la nivel mondial brevetarea se consideră ca fiind unul dintre indicatorii de bază a dezvoltării durabile a unei țări. Acest factor a determinat-o să organizeze, să completeze și să mențină la un nivel înalt colecția de documente brevetare, ast-

fel contribuind direct la comunicarea și difuzarea rezultatelor științifice și inovațiilor în sectorul real al economiei naționale.

S-a dedicat cu pasiune și responsabilitate profesiei, împărțând zi de zi cunoștințele și experiența acumulată cu colegii, cu tinerii savanți, cu utilizatorii bibliotecii. S-a condus mereu de formula pregnantă a bibliotecarului dedicat: *„Pentru orice întrebare bibliotecarul trebuie să găsească un răspuns „sau nici un utilizator nu trebuie să iasă din bibliotecă fără informație și noi cunoștințe. An de an s-au organizat numeroase activități de instruire și promovare a colecțiilor, a instrumentelor de căutare a brevetului sau utilizarea bazelor de date cu documente speciale. În ultimii ani activitățile bibliotecii în domeniul proprietății intelectuale s-au orientat și către elevii din gimnazii și licee, bibliotecarii școlari și pedagogi, care au manifestat un interes sporit față de acest domeniu.*

Pasionată de domeniul invențiilor în Republica Moldova, dna M. Vîrlan, împreună cu colegii a elaborat și a publicat un șir de lucrări bibliografice de o mare valoare pentru societate. Menționăm indexul bibliografic în 3 volume *Invenții create în Republica Moldova* care cuprinde peste 5400 de invenții înregistrate de către inventatorii moldoveni în perioada anilor 1963-1992; studiul bibliografic *Invențiile Academiei de Științe a Moldovei* din perioada anilor 1995-2016 în care sunt prezentate 1090 brevete de invenție, acordate institutelor de cercetare ale Academiei de Științe a Moldovei, (în calitate de autori instituționali),

și evidențiați 1028 de cercetători științifici a căror idei inovatoare au fost brevetate de către AGEPI. De asemenea este autorul mai multor articole publicate în revistele de specialitate.

Dna Maria Vîrlan a câștigat pe parcursul anilor respectul și aprecierea utilizatorilor și a colegilor de breaslă. A fost nominalizată „Cel mai bun bibliotecar al anului 2015” la Concursul național organizat de Asociația Bibliotecarilor din RM. Cu susținerea și aportul Domniei Sale, BRTȘ a câștigat Premiul Mare și titlul de Laureat al Concursului Republican „Biblioteca - partener în promovarea proprietății intelectuale”, ed. III-a (2013) și ed. IV-a (2015) anunțat de AGEPI. Șirul succeselor poate continua, pentru că și azi o avem alături ca mentor și bun profesionist. Este persoana care a crescut și s-a format ca profesionist odată cu biblioteca, care a contribuit la crearea și dezvoltarea colecțiilor specializate, care a înfruntat numeroase reorganizări, neajunsuri, salarii insuficiente, dar a rezistat și a ramas fidelă profesiei și bibliotecii.

Nu știu dacă ajung cuvinte pentru a exprima recunoștința și respectul față de distinsa și modesta Dna Maria, care prin vocație, fapte și acțiuni a lăsat amprente inconfundabile în viața și istoria acestei instituții. Pentru că sunteți alături de noi la această vârstă onorabilă. Va asigurăm de gratitudinea noastră, de prețuirea și respectul pentru contribuția Dumneavoastră în păstrarea și promovarea patrimoniului intelectual al țării, pentru că faceți parte din echipa noastră de cinci decenii.

Experiența polono-lituaniană reflectată în cinci zile de studiu

Diana SILIVESTRU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Abstract: *Articolul reflectă experiența unui grup de lideri bibliotecari inovatori ce au întreprins o vizită de studiu în bibliotecile din Polonia și Lituania de unde s-au întors cu exemple de bune practici și proiecte de succes. Totodată sunt menționate diverse proiecte, programe, istorii de succes și servicii noi din cadrul bibliotecilor polono-lituanieni, experiențe și idei frumoase ce pot fi preluate și adaptate în modernizarea bibliotecilor noastre.*

Cuvinte-cheie: *inovații, planificare strategică, parteneriat, advocacy, lideri inovatori, vizită de studiu, Programul European al Bibliotecarilor Inovatori, Programul Național Novateca, bune practici, idei de proiecte.*

Abstract: *The article reflects the experience of a group of librarians, innovative leaders, who have realised a study visit to the Polish and Lithuanian libraries from where they returned with examples of good practice and successful projects. There are various projects, programs, success stories and new services from Polish-Lithuanian libraries, beautiful experiences and ideas that can be taken up and adapted for the modernization of our libraries.*

Keywords: *innovation, strategic planning, partnerships, advocacy, innovation leaders, study visit, European Innovator Program, National Program „Novateca”, good practices, project ideas.*

Un grup de 12 bibliotecari din Republica Moldova, Programul European al Bibliotecarilor Inovatori, au efectuat o vizită de studiu în cadrul bibliotecilor din Polonia și Lituania în perioada de 9-14 aprilie 2018. Pe parcursul a cinci zile, bibliotecarii au fost familiarizați cu bunele practici de bibliotecă, istorii de succes, servicii moderne-comunitare, precum și dezvoltarea, implementarea unor parteneriate strategice la nivel local, național și internațional. Acest grup se angajează să fie promotor al inovațiilor în comunitățile lor. Pe parcursul întregii vizite de studiu, participanții au fost însoțiți și ghidați de mentori și experți internaționali, așa precum Susan Schnuer

și Claudia Șerbănuță.

ZIUA 1

vizita la:

- 1). Fundația pentru Dezvoltare a Societății Informaționale (FRSI)
- 2). Filiala „Pawilon Kultury” – Biblioteca Municipală
- 3). Biblioteca Municipală „Grodzisk Mazowiecki”

În prima zi a vizitei de studiu, grupul a efectuat o vizită la Fundația de Dezvoltare a Societății Informaționale (FRSI). Fundația de Dezvoltare a Societății Informaționale din Polonia este similară Programului Nați-

onal „Novateca”, program ce s-a desfășurat în Polonia în perioada anilor 2009-2015. Membrii fundației au menționat despre sustenabilitatea programului Bill & Melinda Gates, program care a vizat modernizarea a 1200 de biblioteci (cu 4000 de filiale) din Polonia, aceasta reprezentând 60% din numărul total al bibliotecilor poloneze modernizate.

Au fost expuse proiecte finalizate dar și proiecte ce sunt în curs de lucru, cu o finanțare din acoperirea națională și europeană. Valorile fundației sunt axate pe : parteneriate, inovații, calitate, acțiuni. Fundația a menționat următoarele proiecte: „Sector 3.0”; „Grupul de inițiativă”; „Zona inovatorilor”;

Vizita a fost continuată la una dintre cele 3 filiale ale Bibliotecii Municipale, filiala „Pawilon Kultury”, o filială cu spații moderne de joacă și de petrecere a timpului liber atât pentru copii, cât și pentru seniori. La nivel de inovații și parteneriate: biblioteca deține o colaborare cu banca locală, ce le oferă resurse financiare privind procurarea de coperti suplimentare din material de plastic privind protejarea cărților colecțiilor. La nivel de acțiuni și activități, aceasta desfășoară: „Zona seniorului”, „Cursuri la calculator”, „Meșteșugărit”, „Gimnastică”, „Cercuri de dans”, „Bookmorning library”, etc.

Prin urmare finalul primei zile de studiu s-a încheiat cu vizita la Biblioteca Municipală „Grodzisk Mazowiecki”, bibliotecă al cărei sediu urmează a fi inaugurat în luna octombrie a anului curent. Această bibliotecă este un centru cultural viu, activ, inovativ, care știe să pună în valoare munca în echipă. Biblioteca desfășoară unele acțiuni precum: „Zona mamei active”, „Zona seniorului activ”, „Citește împreună cu ursulețul”, „Orașul femeilor”, „Întâlnirea cu poezia”. Animatorii externi sunt implicați în prestarea anumitor servicii culturale (plătiți din bugetul bibliotecii). Biblioteca întreține o colaborare deosebită cu APL datorită căreia, Biblioteca Municipală în luna octombrie va trece într-un sediu nou.

ZIUA 2

vizita la:

- 1). Fundația Polono-Americană pentru Libertate;
- 2). Biblioteca Municipală din Piaseczno;
- 3). Filiala pentru copii și tineri (cu nr. XXXI-II) a Bibliotecii Publice, districtul Mokotow.

Ziua a doua a grupului a continuat prin efectuarea vizitei la Fundația Polono-Americană pentru Libertate. În cadrul acestei vizite, liderii au fost familiarizați cu proiectele fundației. Unul dintre proiectele prezentate grupului a fost proiectul „Inovatori și educatori de zi cu zi”, proiect implementat în bibliotecă și finanțat prin programul Erasmus +. A urmat apoi prezentarea platformei www.labib.pl – o platformă / rețea a bibliotecarilor inovatori. Rețeaua cuprinde 70 de persoane, cei mai activi membri sunt numiți ambasadorii rețelei. Rețeaua are ca scop realizarea unor proiecte comune, împărtășirea experienței și diseminarea bunelor practici, o inițiativă de succes a acestei rețele este schimbul bibliotecarilor între bibliotecile lor, biblioteci din cadrul rețelei. Tot în cadrul acestei vizite, membrii fundației au expus unele metode și scenarii privind facilitarea unor ateliere de lucru în educarea adulților, prezentând metoda SCAMPER.

În a doua jumătate a zilei, destinația grupului de lideri inovatori a constituit vizita Bibliotecii Municipale din Piaseczno. Această bibliotecă împreună cu întreg sistemul de biblioteci locale (sistem format din 9 filiale) reprezintă un centru cultural - educațional bine consolidat în comunitate. Aceste filia-

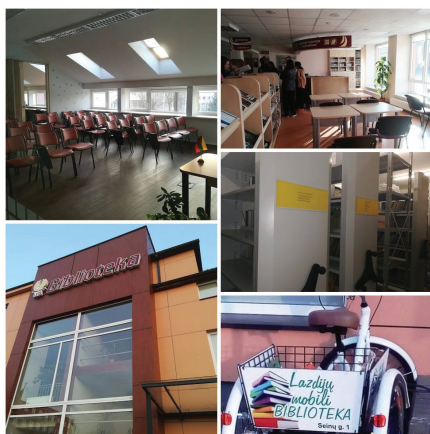
le se diferențiază prin varietatea cromatică a culorilor: bleu, orange, mov, etc, culorile reprezentând de fapt diversitatea acțiunilor bibliotecilor. La nivel de parteneriate, biblioteca colaborează cu Asociația Femeilor de Afaceri, Consiliul local al tinerilor de la primărie, o personalitate arhicunoscută din comunitate, fie ea pictor, sculptor, scriitor, etc. poate fi partenerul bibliotecii. Pe dimensiunea inovației: biblioteca utilizează spațiul/grădina din preajmă ca loc pentru lectură și odihnă, desfășurând *picnicul familiei*.

Destinația finală a grupului de lideri a constituit vizita de studiu la Filiala pentru copii și tineret (cu nr. XXXIII) a Bibliotecii Publice, districtul Mokotow. O filială bijuterie cu un spațiu mobilat și dotat ultramodern. Spațiul este amenajat conform specificului utilizatorilor: în culori calde, mobilier prietenos, colecție oxigenată. Bugetul pentru inovații este format în mare parte din proiecte implementate. O importanță deosebită o deține comunitatea atunci când aceasta se implică și votează unde să fie repartizate fondurile participative ale primăriei locale, spre exemplu: către școală, grădiniță sau bibliotecă. Marketingul de bibliotecă are o abordare profesionistă, strategiile de promovare fiind prioritare după rezultate de eficiență maximă. Managementul bibliotecii se realizează după viziuni bine elaborate, iar echipa are o poziționare determinată, ceea ce favorizează prestarea de servicii cu priză pentru copii și adolescenți.

ZIUA 3

vizita la:

- 1). Biblioteca Municipală din Przasnysz;
- 2). Biblioteca Publică din Lazdijai (Lituania)

Grupul de lideri s-a deplasat spre Przasnysz, prin vizitarea Bibliotecii Municipale din Przasnysz. Biblioteca Municipală din Przasnysz reprezintă o bibliotecă cu o diversitate de servicii pentru comunitate, pornind de la cele pentru copii până la cele pentru tineri și seniori, exemple în acest sens ar fi: întâlnirile cu scriitorii, expoziții, animații, concursul cu bicicleta, excursii pentru adulți, instruire, programare, coding, jocuri urbane etc. Toate acestea vin pentru satisfacerea necesităților informaționale ale comunității. Totodată, biblioteca își gestionează corect resursele financiare privind implementarea și susținerea inovațiilor în bibliotecă. O inovație implementată de către bibliotecă constituie crearea unui Consiliu Local cu caracter social, consiliu format din diferiți actori sociali din comunitate, care inițiază discuții permanente cu comunitatea, ținând cont de așteptările și sugestiile membrilor comunității. Acest consiliu este un avocat al bibliotecii ca reprezentant în comunitate. Partenerii acestei biblioteci fiind: călugării de la mănăstire, Asociația de locatari, restaurante, Uniunea Scriitorilor, Asociația editorilor.

A urmat apoi plecarea spre Biblioteca Publică din Lazdijai (Lituania). Această bibliotecă are în subdiviziunea ei 22 de filiale care în anul 2017 a marcat 80 de ani de la înființare. Biblioteca oferă acces online la o varietate de documente prin sistemul informațional integrat de bibliotecă - LIBIS. La fel, biblioteca desfășoară o gamă largă de activități legate de programare și robotică, instruire în alfabetizare digitală, alfabetizare media, cluburi de lectură, Noaptea Bibliotecilor, etc. Activitatea bibliotecii în anul 2017 s-a axat pe implementarea unor proiecte: „Business în industria pentru tineri”, „Noi suntem în Europa, voi sunteți în Europa”, „Cărțile reînvie în mâinile copiilor”, „Toamna prozei”, „Universitatea persoanelor de vârstă a treia”, etc.

Bibliotecile din Lituania pun la dispoziția utilizatorului un card gratuit și unic pentru toate bibliotecile, oferind acces la toate serviciile de bibliotecă, în plus, utilizatorul fiind în posesia cardului respectiv, mai poate beneficia și de unele reduceri la

bazin, transport public, alte vizite, obiective turistice și culturale din țară.

ZIUA 4

vizita la:

- 1). Biblioteca Publică „J. Kuncinas” din Alytus, Lituania
- 2). Biblioteca Națională „Martyna Mažvydas” a Lituaniei

Delegația din Republica Moldova, în ziua a patra s-a îndreptat spre Biblioteca Publică „J. Kuncinas” din Alytus, Lituania.

Biblioteca Publică din Alytus împreună cu cele 3 filiale ale ei constituie un centru pentru informare și petrecere a timpului liber, oferind diverse servicii axate pe accesul la informație și internet: alfabetizare digitală a vârstnicilor, programe de promovare a lecturii și educației prin organizarea unor evenimente în oraș, precum „Seara ghimbirului”, „Ziua vecinilor”, servicii axate pe incluziune socială a diverselor grupuri de populație. De-o prezență impresionantă și plină de originalitate a fost expoziția personală dedicată poetului, eseistului, publicistului, recenzentului lituanian Jurgis Kuncinas. Expoziția a reflectat cărți, publicistică, recenzii, obiecte și materiale personale din colecția autorului.

Vizita la Biblioteca Națională „Martyna Mažvydas” a Lituaniei, întâlnirea cu directorul bibliotecii dr. Renaldas Gudauskas.

Delegația din Republica Moldova, constituită din reprezentanți ai bibliotecilor publice, s-au familiarizat cu procesul de im-

plementare a Proiectului „Bibliotecile pentru inovare 2”, precum și de Proiectul „Accesul public la internet”. De asemenea, au fost informați cu privire la activitățile Bibliotecii Naționale, obiectivele strategice și planurile pentru viitor, au discutat posibilitatea unor proiecte de cooperare în dezvoltarea patrimoniului cultural. În anul 2016, Bibliotecii Naționale a Lituaniei i-a fost conferită Medalia de Aur pentru proiectul de renovare a acesteia, proiect ce a costat 27 mln. de euro. Tot în același an, biblioteca a concurat alături de alte instituții din 40 de țări la un alt concurs axat pe dimensiunea spațiu și de design, la care s-a poziționat în primele 5 țări. După renovare, a fost schimbată funcția acesteia, astfel că o treime din utilizatori frecventează biblioteca pentru serviciile tradiționale, o altă treime vine pentru participarea la evenimente, urmată de o a treia treime care frecventează biblioteca în scop de utilizare a spațiului pentru relaxare și lectură.

A urmat apoi întâlnirea cu președintele Asociației Bibliotecarilor din Lituania. În Lituania există 3 asociații: Asociația Bibliotecarilor, formată din 2600 de membri, Asociația Bibliotecilor Publice și Asociația Bibliotecilor Județene sau Regionale. Relațiile de colaborare între asociații sunt foarte prietenoase. Președintele Asociației Bibliotecarilor din Lituania a menționat că rolul bibliotecii în societate s-a schimbat din momentul când a început programul de modernizare a acestora, program similar Novatecii, iar schimbarea la față a bibliotecilor s-a produs atunci când Lituania a aderat la Uniunea Europeană. Una dintre provocările bibliotecarilor este de a demonstra importanța bibliotecilor în societate.

Expertul Ramune Petuchovaite, manager pe inovații în bibliotecile publice, EIFL (Electronic Information for Library) a prezentat viziunea organizației EIFL (Informație Electronică pentru Bibliotecii) este o organizație non-profit care lucrează cu bibliotecile pentru a permite accesul la cunoștințe și informație în țările în curs de dezvoltare și în țările cu economie de tranziție din Africa, Asia Pacifică, Europa și America Latină. Într-o lume digitală în

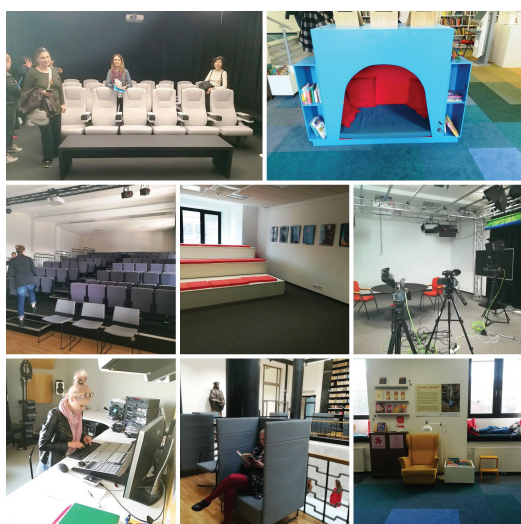
rețea foarte activă, activitățile EIFL ajută oamenii să acceseze și să utilizeze informații pentru educație, învățare, cercetare și dezvoltare comunitară durabilă.

Ziua s-a finalizat prin vizitarea spațiului „makerspace” din cadrul Bibliotecii Naționale a Lituaniei – un spațiu de creație pentru copiii de vârstă școlară și tineri. Aici delegația de bibliotecari a găsit spații individuale bine echipate, imprimante 3D, cuter de vinil și termofilm, presă termică, imprimantă mini-sublimare, robotică și kituri electronice, microcomputere de programare, calculatoare cu software-ul necesar și diverse materiale privind realizarea unor lucruri și creații.

ZIUA 5

vizita la:

Biblioteca Municipală din Vilnius

Finalul întregii vizite de studiu se încheie cu Biblioteca Municipală din Vilnius.

Biblioteca Municipală din Vilnius se axează pe diferite proiecte pentru utilizatorii ei, așa precum: „Sărbătoarea orașului”: biblioteca participă la sărbătoare cu standul propriu și își promovează produsele, proiectele, își prezintă serviciile pe care le

oferă. Un proiect inovator este Proiectul APS destinat pentru versiunea/dispozitivele mobile și se numește VilniusGo. Un alt proiect unic în felul său și de succes, este BiblioTerapia în format online. BiblioTerapia este o platformă online destinată copiilor cu vârsta cuprinsă între 7-13 ani și 14-18 ani. Ideea acestui proiect a pornit de la varianta clasică a BiblioTerapiei, grupuri de copii și adolescenți ce se întruneau în ședințe tete-a-tete cu un specialist din domeniul psihologiei, la aceste întâlniri, psihologul împreună cu participanții comentau, analizau fragmente din cărți și își exprimau anumite stări, emoții, etc. Varianta clasică a BiblioTerapiei s-a dovedit a fi insuficientă din motiv că unii copii și adolescenți sunt inhibați și nu-și pot exprima liber stările de moment, anumite reflecții și percepții, și atunci bibliotecarii de la Biblioteca Municipală din Vilnius au proiectat BiblioTerapia pe o platformă online. Mai târziu acest proiect s-a dovedit a fi foarte util și eficient, întrucât participanții se puteau înregistra sub anonim în personaje / avatare diverse, ce puteau exprima anumite stări de moment ale copiilor. Mai apoi ei au dezvoltat acest concept de proiect și pentru bibliotecari, care s-a soldat cu rezultate de succes.

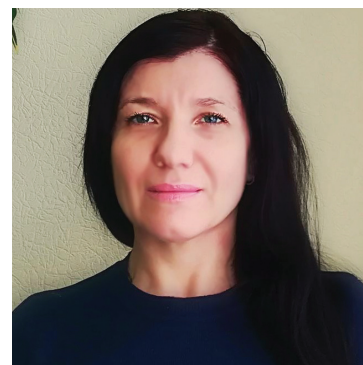
„Proiectul gamification” este o platformă destinată bibliotecarilor în vârstă, aceștia au temeri față de tehnologiile informaționale, platforma este una simplă, ușor de utilizat. După utilizarea acestei platforme a scăzut anxietatea față de tehnologiile noi.

În urma acestei vizite de studiu, participanții au rămas plăcuți impresionați de modelul polono-lituanian, acest model servind pentru bibliotecarii din Republica Moldova un exemplu de succes, privind implementarea inovațiilor, a practicilor de planificare strategică, liderism și parteneriate în bibliotecile din comunitățile lor.

În vizorul Bibliotecii Naționale – Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030

**Tatiana GHEICEANU,
Elena ZOSIM,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Abstract: În articol este abordată tema luptei cu violența, având ca scop informarea și sensibilizarea publicului, familiarizarea acestuia cu fenomenul violenței împotriva femeilor și evidențierea efectelor grave pe care le are violența în mod general. Axându-se pe experiența Bibliotecii Naționale, autorii conchid că biblioteca constituie o pârghie importantă în creșterea gradului de conștientizare a necesității manifestării de rezistență violenței ca o încălcare a drepturilor omului.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova; biblioteca contra violenței; conferință publică.

Abstract: The article deals with the topic of fight against violence, aimed via informing and raising the awareness and familiarizing of the public, with the phenomenon of violence against women, highlighting the serious effects of violence in general. Focusing on the experience of the National Library, the authors conclude that the library is as key factor in raising of awareness of the needs for resistance to violence, to violation of human rights.

Keywords: National Library of the Republic of Moldova; the library against violence; public conference.

„Mai mult câștigi prin iertare decât prin violență” La Fontaine

Campania internațională „16 Zile de activism împotriva violenței în bază de gen” a fost inițiată de *Center for Women’s Global Leadership* (CWGL) în anul 1991. În scopul oferirii unui simbolism perioadei de desfășurare a campaniei, pentru lansarea acestui eveniment a fost stabilită data de 25 noiembrie - Ziua Internațională de Luptă împotriva Violenței asupra Femeii, iar pentru încheiere, data de 10 decembrie - Ziua Internațională a Drepturilor Omului. Astfel, pentru a evidenția faptul că actele de violență reprezintă o gravă încălcare a drepturilor omului, a fost creată o asociere simbolică

între aceste date (1). „Violența împotriva femeilor și fetelor este o pandemie globală. Este un afront moral pentru toate femeile și fetele, o rușine pentru toate societățile lumii și un obstacol major în calea dezvoltării incluzive, echitabile și durabile ...” – spusele aparțin lui Antonio Guterres, Secretarul general ONU (5). În Republica Moldova, cu părere de rău, potrivit unor estimări 6 din 10 bărbați au aplicat cel puțin o formă de violență fizică, psihologică sau sexuală față de femei și fete (4, 5).

Obiectivul 5 al Agendei 2030 „Egalitate de gen - Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor” are drept scop consolidarea acestor realizări pentru a asigura eliminarea discriminării față de femei și fete, pretutindeni.

Asigurarea accesului universal la sănătatea reproductivă și sexuală și oferirea drepturilor egale pentru femei la resursele economice, precum pământul și proprietatea, sunt ținte vitale pentru realizarea acestui obiectiv.

În acest context la 7 decembrie 2018 în cadrul Centrului de Informare ONU al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova s-a desfășurat Conferința publică cu genericul „NU TOLERA VIOLENȚA ÎN FAMILIE”. Conferința a fost dedicată Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, cuprinse în Agenda 2030, care prevăd eradicarea sărăciei și foametei și stabilesc un spectru larg de obiective economice, sociale într-o abordare integrată, bazată pe respectarea drepturilor omului. Activitatea s-a desfășurat în cadrul Campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”.

În calitate de invitați la conferință au participat: Nighina AZIZOV, coordonatoare domeniului eliminării violenței față de femei în cadrul UN Women Moldova (Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor); Veronica CERNAT, reprezentant al Asociației Împotriva Violenței în Familie „Casa Mărioarei”; Lilia POTING, juristă în cadrul Asociației Promo-LEX; Liliana ISTRATE-BURCIU, manager Telefonul de Încredere pentru Femei, Centrul Internațional „La Strada”.

Comunicările invitaților au captivat atenția publicului, abordând tema violenței pe înțelesul tuturor, prezentând filme, video etc.

În spațiul expozițional al Centrului de Informare ONU (Sala de lectură nr. 1 a BNRM) a fost expusă în perioada 28 noiembrie -10 decembrie 2018 expoziția cu genericul „NU TOLERA VIOLENȚA”, ca parte a conferinței publice.

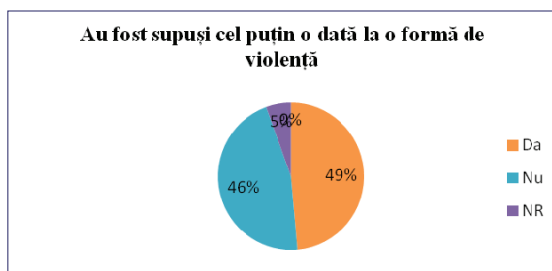

Expoziția a cuprins aproximativ 70 de documente din secția Lectura publică și colecția ONU din cadrul Bibliotecii Naționale. Ca tip de documente au prevalat monografiile, broșurile, ghidurile din domeniile sociologiei, drept, pedagogie, medicină, ce vizează nemijlocit fenomenul violenței, care este unul global și cu un impact negativ asupra vieții și sănătății femeilor și fetelor. Un compartiment relevant din cadrul acestei expoziții a constituit-o secțiunea publicațiilor europene, prezentat de către Centrul Pro-European al BNRM. Menționăm diversitatea materialelor expuse, reflectarea de abordări și documente ale principalelor organisme europene, ale

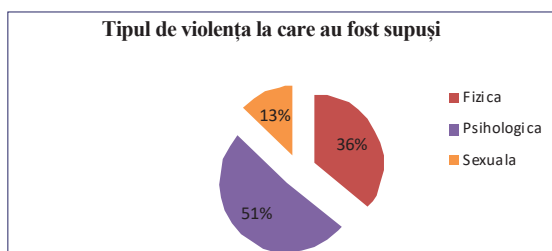
Uniunii Europene și Consiliului Europei privind fenomenul combaterii și eliminării violenței împotriva femeilor.

În cadrul conferinței a fost organizat un sondaj, abordând fenomenul violenței și urmărind scopul de a evidenția nivelul de conștientizare de către public a tipurilor de violență, a efectelor grave pe care le are violența în mod general. Au fost distribuite 117 chestionare, alcătuite din 5 întrebări, cu mai multe variante de răspuns. Din totalul chestionarelor distribuite au fost completate și restituite 109. Chestionarul a inclus întrebări stimulative pentru public, încurajându-i că opinia lor contează. Respondenții vor primi o copie a rezultatelor finale pentru a vedea cum se încadrează în opinia generală prin poșta electronică a instituției.

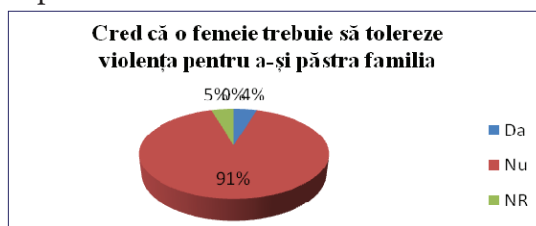
Potrivit interpretărilor, rezultatele chestionarului arată în felul următor:

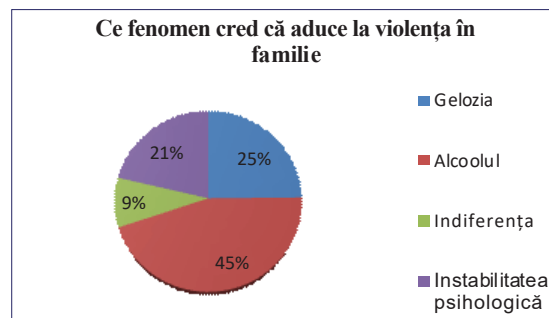
Observăm că numărul celor supuși violenței se egalează aproape cu numărul celor care nu au fost supuși violenței.

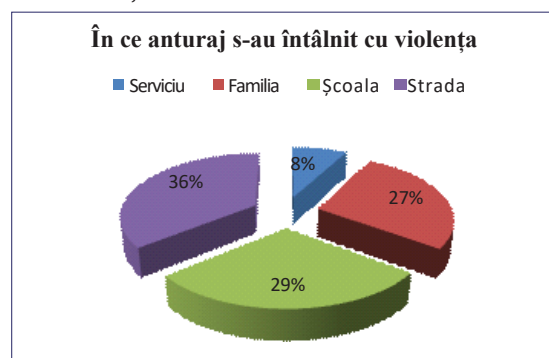
Din graficul de mai sus observăm că cea mai răspândită formă de violență întâlnită este cea psihologică, urmată de cea fizică. La întrebarea aceasta un anumit număr de respondenți au bifat mai multe variabile de răspunsuri.

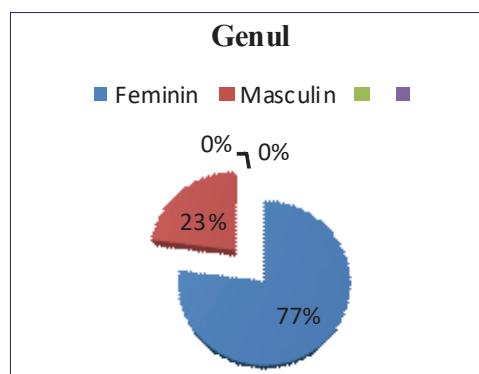
Majoritatea respondenților au răspuns că o femeie nu trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia.

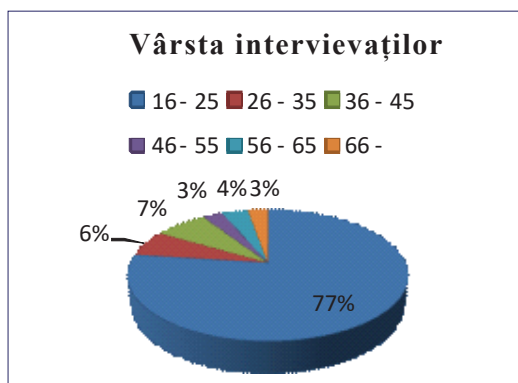

Respondenții au bifat mai multe variante de răspunsuri la această întrebare. Sondajul confirmă concluziile Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne: alcoolul este una din cauzele principale ale violenței în familie, urmată de gelozie, apoi instabilitatea psihologică și indiferența.

La fel, respondenții au bifat mai multe variabile de răspunsuri. Astfel, conchidem că în opinia celor prezenți la conferință, strada este anturajul în care cel mai des s-au întâlnit cu violența, urmând școala și familia. Este evident că instituțiile de învățământ, familia ar trebui să fie mai active și să intervină în organizarea timpului liber al tinerilor.

Marea majoritate a intervievaților au fost tinerii cu vârsta cuprinsă între 16-25 ani (63-fete, 21-băieți)

Concluzia sondajului este una certă: denunțarea conflictului sau violenței nu este o faptă rușinoasă! Participanții la sondaj au acceptat încurajarea și apelurile, venite din partea experților, vorbitorilor la conferința publică: Implică-te, nu fi indiferent! Noi înșine putem schimba o viață sau salva o viață!

Referințe bibliografice:

1. CAMPANIA „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” [on-line]. [Accesat 11 decembrie 2018]. Disponibil: <https://msmps.gov.md/ro/content/campania-16-zile-de-activism-impotriva-violentei-baza-de-gen-0>
2. CONFERINȚA publică „Nu tolera violența în familie” [on-line]. [Accesat 11 decembrie 2018]. Disponibil: <http://cidonu.blogspot.com;>
<https://msmps.gov.md/ro/content/campania-16-zile-de-activism-impotriva-violentei-baza-de-gen-0>
3. Nu tolera violența în familie. Recomandări pentru a salva viața ta și a copiilor tăi [on-line]. [Accesat 11 decembrie 2018]. Disponibil: <http://politia.md/ro/content/nu-tolera-violenta-familie-recomandari-pentru-salva-viata-ta-si-copiilor-tai>
4. ONU Moldova lansează campania 16 zile de activism pentru eliminarea violenței față de femei și fete [on-line]. [Accesat 11 decembrie 2018]. Disponibil: <http://md.one.un.org/content/unct/moldova/ro/home/presscenter/press-releases/onu-moldova-lanseaz-campania-16-zile-de-activism-pentru-eliminar.html>
5. PUIU, Victoria. ONU Moldova lansează campania 16 zile de activism pentru eliminarea violenței față de femei și fete. [Accesat 17 ianuarie 2019]. Disponibil: <http://moldova.unwomen.org/ro/noutati-si-evenimente/noutati/2018/11/onu-moldova-lanseaza-campania-16-zile-de-activism>

Виртуальные книжные выставки для детей: создание и использование

Maria BAHANOVA,
Biblioteca Publică Raională
Ceadâr-Lunga

Abstract: Sunt prezentate experiențe, dar și noțiuni ce țin de expoziție virtuală de cărți. Autorul se axează pe avantajele acestui tip de expoziții, dar și pe unele dezavantaje. Articolul prezintă o sinteză la subiect a Bibliotecii pentru Copii din orașul Ceadâr-Lunga.

Cuvinte-cheie: expoziție virtuală de cărți; imagine și text; inovații.

Abstract: Experiences and the concept of virtual book exhibition. In the article are presented experiences and the concept of virtual book exhibition. The author focuses on the advantages of this type of exhibitions, and also on disadvantages. Article presents the experience on the subject of the Children's Library in Ceadir-Lunga.

Keywords: virtual book exhibition; image and text; innovations.

Необходимость перемен диктует нам время, которые должны произойти в деятельности детской библиотеки. Не раз задумывалась над вопросом: как изменить рутинную работу в библиотеке на яркую и творческую профессиональную деятельность. Сочетание традиционного и нового подразумевает внедрение новых технологий и в выставочную работу, одну из форм популяризации литературы в библиотеке.

Как технологические процессы, так и их продукты, и услуги являются объектами инноваций в библиотеке. Использование информационных технологий позволяет внедрить инновации в традиционную деятельность библиотеки – выставочную. Ярким примером этому являются виртуальные книжные выставки, появившиеся совсем не давно, и еще не получившие широкое распро-

странение в работе детской библиотеки г. Чадыр-Лунга.

ЧТО ЖЕ ПРЕДСТАВЛЯЕТ СОБОЙ ВИРТУАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ВЫСТАВКА?

Что такое виртуальная книжная выставка, на настоящее время нет четкого определения. Предлагаются различные определения этой формы библиотечной работы. «Виртуальная книжная выставка - это новый вид информационно-библиотечного обслуживания пользователей, синтез традиционного (книжного) и новейшего (электронного) способов предоставления информации», такое определение дала Н. В. Збаровская в своей статье «Выставочная деятельность публичных библиотек».

Для того, чтобы сделать первую виртуальную книжную выставку пришлось

поработать с различными интернет источниками. Источники указывают на неоспоримые преимущества виртуальных книжных выставок в отличие от традиционных. Время проведения виртуальных книжных выставок не ограничено. Виртуальная книжная выставка мобильна, компактна, содержательна и информирует пользователей детской библиотеки, их родителей, и педагогов о уже имеющейся литературе и вновь поступившей.

Виртуальная книжная выставка, в сравнении с традиционной, предоставляет библиотекарям и пользователям, на мой взгляд, дополнительные возможности и преимущества:

- Использование информационных технологий делает виртуальную книжную выставку живой и динамичной. Яркие, красочные, с мультипликацией, виртуальные выставки привлекательны для пользователей, и особенно для детей.

- Виртуальная книжная выставка не ограничена местом и временем – с любого компьютера, в любом месте и в любое время суток можно ознакомиться на странице детской библиотеки г. Чадыр-Лунга в Facebook и YouTube.

- Виртуальная книжная выставка рассчитана на разную аудиторию. Познакомиться с ней может каждый желающий, от пользователей детской библиотеки, их родителей, и педагогов до любого пользователя социальных сетей. Использование виртуальных книжных выставок дает возможность дистанционного общения библиотекарей с пользователями.

- На виртуальной книжной выставке можно представить большое количество книг, не занимая пространства библиотеки; нет необходимости работать с мольбертами, стендами.

- Виртуальные книжные выставки можно использовать как выездные – их удобно демонстрировать в различных образовательных учреждениях, аудиториях, классах.

- Можно не беспокоиться за сохранность представленных на выставке из-

даний.

- Виртуальные книжные выставки могут функционировать сколько угодно долго и даже постоянно.

- Размещение виртуальной книжной выставки на странице Facebook библиотеки и YouTube, позволяет увеличить число ее посетителей, а значит, и потенциальных пользователей.

Виртуальная книжная выставка имеет не только преимущества, но и некоторые недостатки:

- создание и просмотр виртуальной книжной выставки требует наличия компьютера. Не все компьютеры соответствует техническим требованиям, необходимым для просмотра выставки.

- не каждый пользователь библиотеки обладает необходимыми умениями, для того чтобы ознакомиться с виртуальной книжной выставкой и имеет страницу в Facebook.

- при проведении какого-либо мероприятия при технических неполадках представление выставки и ее просмотр становится невозможным.

- создатель виртуальной книжной выставки должен обладать необходимыми компьютерными умениями и художественным вкусом.

Подходы к организации виртуальных книжных выставок весьма разнообразны: от изображения обложек книг и аннотаций изданий, до анимационного путешествия в мир книги. Это особенно важно работая с детским читателем. На виртуальной книжной выставке для детской библиотеки должна помещаться краткая информация об авторах, художниках и другая дополнительная информация.

Создание виртуальных книжных выставок в детской библиотеке г. Чадыр-Лунга находится в процессе становления.

В Facebook и YouTube были представлены виртуальные книжные выставки новых поступлений «Листопад новых книг», «Листопад новых книг на гагаузском языке» (см. фото: 1,2,3,4), «К нам новая книжка пришла» (для младшего школьного возраста). Были представле-

ны также выставка-просмотр «Галерея книжных новинок: смотри и читай» для всех возрастов (см. фото: 9,10,11,12,13), и авторская к юбилею Е. Благининой «Сиянье детства» (см. фото: 5,6,7,8). Выставки представляют собой изображения книжных обложек и аннотации к изданиям, краткая информация об авторах, художниках, дополнительная информация.

С помощью виртуальных книжных выставок мы информируем пользователей детской библиотеки о новинках, поступающих в фонд библиотеки.

Виртуальные книжные выставки создаются специально для предоставления в интерактивной форме. Она представляет внешний вид книги, библиографическое описание и аннотацию, для детей желательны иллюстрации.

Первые виртуальные книжные выставки, которые созданы в детской библиотеке г. Чадыр-Лунга знакомят пользователей с внешним видом и содержанием представленных изданий, биографиями писателей, в них представлен разнообразный иллюстративный материал (портреты, фотографии, репродукции картин, карты), снабжены библиографическими списками по теме.

Большое внимание было уделено художественным аспектам: с помощью цвета, анимации смогли привлечь внимание, подчеркнуть и выделить важные моменты. Использование анимационных изображений помогает сделать виртуальную книжную выставку живой и динамичной.

Возможности программного обеспечения сегодня широки, используются технические средства «Уголка Америки». Жаль, что детская библиотека г. Чадыр-Лунга не вошла в программу «Новатека». Но нет худа без добра, благодаря «Уголку Америки» проводится большая работа по сканированию обложек, иллюстраций.

Использование компьютерных технологий в выставочной деятельности детской библиотеки в настоящее время означает, графическое оформление заголовков, цитат и иллюстраций.

Пришли к выводу:

Виртуальная книжная выставка может быть создана в формате «PowerPoint». В настоящее время этот формат нами широко используется в детской библиотеке. Возможности, предоставляемые данной программой, позволяют создавать виртуальные книжные выставки литературы. Первый слайд обязательно представляет всю совокупность экспонируемых изданий, а все последующие - отдельные издания или авторов.

Основными элементами, составляющими виртуальную книжную выставку, являются зрительный ряд и текст.

Зрительный ряд представлен иллюстративным материалом (обложками книг, иллюстрациями, картами, фотографиями и т. п.).

Текст, сопровождающий и раскрывающий зрительный ряд, состоит из цитат, аннотаций, краткой биографии автора и библиографических описаний.

Опыт работы по созданию виртуальных книжных выставок в программе «PowerPoint» предполагает некоторые рекомендации по анимационному оформлению текстов: яркость объекта для читателей-детей очень важна.

Задумывая создать виртуальную книжную выставку, нужно быть готовыми к долгой, кропотливой, но интересной работе.

Последовательность подготовки и организации виртуальных книжных выставок.

I. Разработка модели виртуальной книжной выставки:

- Выбрать тему виртуальной книжной выставки.
- Проанализировать, какой материал имеется в библиотеке для организации выставки.
- Подобрать необходимые книги и иллюстрации.
- Составить схему выставки.

II. Техническая подготовка виртуальной книжной выставки.

- Провести сканирование иллюстраций, подготовка текстовых материалов.

- Создать отдельную папку на компьютере, в которой будут храниться предварительные материалы.

III. Оформление в формате Power Point.

- Создать 15-20 слайдов презентации.
- Проиллюстрировать слайды, используя подготовленные материалы, а также эффекты анимации.
- Провести предварительный просмотр выставки.
- Исправить замеченные недостатки.
- Подготовить виртуальную книжную выставку к показу.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Перспективы дальнейшего развития виртуальных книжных выставок в детской библиотеке г. Чадыр-Лунга мы видим в следующем.

Предполагаем применять и использовать аудио и видео форматы (то есть звуковые файлы и видеоролики), делать выставки мультимедийными и интерактивными.

Наша задача эмоционально, интеллектуально привлечь и вовлечь пользователей в мир книги, а без обратной связи это невозможно. Считаем, что более перспективной формой в налаживании контакта с нашими пользователями, дающей возможность обменяться мнениями, суждениями являются форумы.

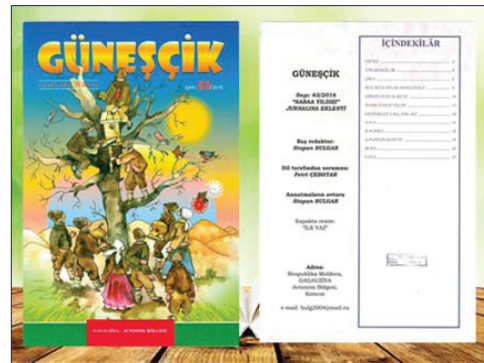
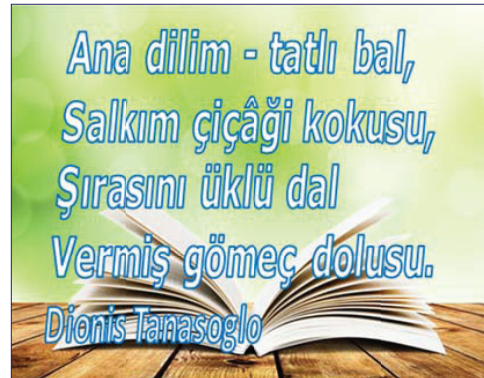
Дизайнерское оформление виртуальных книжных выставок, технологические разработки, размещение их на странице в Facebook и сайт YouTube осуществляются заведующей детским филиалом ПРБ г. Чадыр-Лунга Марией Бахановой.

Следует заметить, что процесс создания виртуальной книжной выставки требует высокой профессиональной подготовки библиотекаря, хорошей материально-технической базы библиотеки.

Начав использовать виртуальные книжные выставки в своей работе, позволяет сделать вывод о том, что виртуальные книжные выставки прочно заняли свое место в деятельности детской библиотеки г. Чадыр-Лунга по по-

пуляризации книги и чтения. Они мобильны, компактны, содержательны и актуальны.

ФОТО ВИРТУАЛЬНЫХ КНИЖНЫХ ВЫСТАВОК

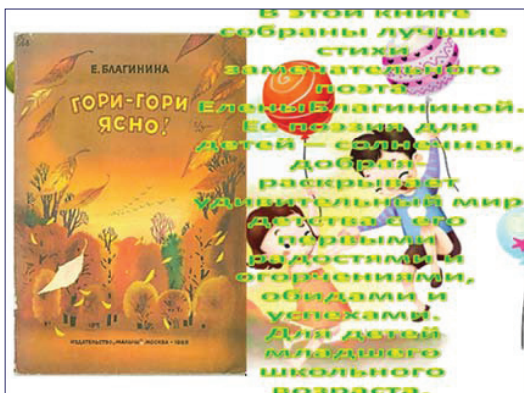
Виртуальная книжная выставка:
«Листопад новых книг на гагаузском языке»

Елена Александровна Благина
(1903-1989) - русский поэт, переводчик.

Над рожью, дождиком примятой,
Стоит денёк почти сквозной.
Орловский ветер ливнет мягкой,
Польною, мёдом, тишиной...

Автор этих строк, уроженка орловской деревни Елена Благина, не сразу поняла, что родилась поэтом.

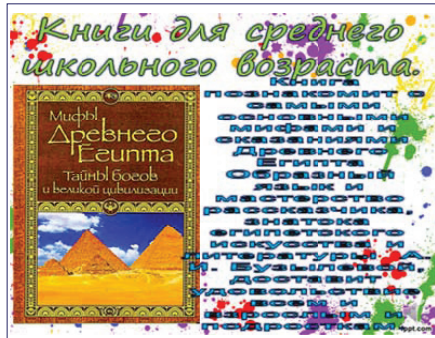

Виртуальная книжная выставка: «Сиянье детства» (115 лет со дня рождения Е. Благиной)

Приучая ребенка к книге, вы не просто учитите его читать, но и делаете его будущую жизнь ярче, интереснее и богаче.

Олег Рой

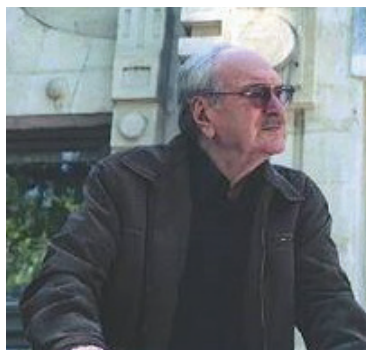

Виртуальная выставка-просмотр: «Галерея книжных новинок: смотри и читай»

Библиографические ссылки:

1. БОРЩЕВСКАЯ, А. В. Электронные (виртуальные) книжные выставки библиотек. [Дата обращения: 18 апреля 2018]. Режим доступа: <https://rlst.org.by/izdania/ib2-2016/2278.html>
2. ВЕРЮТИНА, Н.А. Книжная выставка: традиции и новации. [дата обращения: 13 апреля]. Режим доступа: www.librari-biruch.ru/attachments/article/79/15.pdf
3. ГОРЕВА, О. Н. Виртуальная выставка – проводник в потоке информации. [Дата обращения: 17 апреля 2018]. Режим доступа: <http://unatlib.ru/librarians/methodical-materials/informational-and-analytical-materials/briefs/1172-virtualnaya-vystavka-provodnik-v-potoke-informatsii>
4. ЗБАРОВСКАЯ, Н. В. Выставочная деятельность публичных библиотек. [дата обращения: 12 апреля 2018]. Режим доступа: pen.kyokoknits.com/.../f882e-zbarovskaya-n-v-vystavochnaya-deyatelnost-publichny...
5. СОЗДАНИЕ виртуальных книжных выставок [Дата обращения: 18 апреля]. Режим доступа: <http://libkrasnodar.blogspot.com/2017/03/blog-post.html>.
6. СОЗДАНИЕ и использование электронных выставок в библиотеке. [Дата обращения: 19 апреля]. Режим доступа: http://bibliomenedzer.blogspot.com/2011/11/blog-post_07.html
7. ТОЛИКОВА, Ж.Ю. Создание и использование электронных выставок в библиотеке (методическая консультация). [Дата обращения: 17 апреля 2018]. Режим доступа: <http://nenuda.ru>
8. ШЕВЦОВА ЕЛЕНА. Виртуальные книжные выставки - новый вид информационно-библиотечного обслуживания. [дата обращения: 12 апреля 2018]. Режим доступа: <https://www.calameo.com/books/0032643959b384224dccc12/05..201813.00>
9. ЧЕЧИНА Э.В. Выставочная деятельность: традиции и новации [дата обращения: 12 апреля 2018]. Режим доступа: detlib.nnov.ru/node/

Aristocratul Teatrului Național – Ion Ungureanu: studiu biobibliografic

Proiectul editorial „Moldavica”, seria „Teatru și film”, inițiat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, continuă cu o nouă strălucită lucrare, dedicată și în memoriam Ion Ungureanu, actor, regizor, ilustru om al culturii, fost ministru al Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, Artist al Poporului, Laureat al Premiului Național, Cavalier al Ordinului Republicii (1935-2017).

Drept argumente în sprijinul afirmației privind caracterul unicat, deosebit al studiului bibliografic, aducem următoarele sinteze și sugestii de îmbunătățire:

- *Însuși numele Protagonistului* – personalitate neordinară a culturii și istoriei naționale, creator/autor de documente, spectacole, actor și regizor, traducător... – conferă unicitate studiului; Toate aceste creații trebuie păstrate, cumulate, promovate, studiate – o bibliografie fiind unul dintre cele mai eficiente instrumente în acest sens;

- *Structură logică, fundamentată, distinctă, dar și inovativă* – Lucrarea conține următoarele compartimente:

- *Notă asupra ediției* – semnată de către alcătuitoarea cu experiență Victoria Stanchevici – în care sunt argumentate actualitatea și originalitatea studiului, destinația funcțională și de cititor a lucrării, termenii de realizare a cercetării bibliografice, fiind prezentate și componentele de bază ale

structurii;

- *Partea Introductivă* – un compartiment, care integrează mărturiile și consemnări ale numelor de primă mărime din domeniul culturii, literaturii, teatrului, acestea întregind profilul spiritual și profesional al ilustrului Ion Ungureanu. Iată doar titlurile acestor materiale, incitând la lectura textelor integrale: „De la înălțimea piramidei” (de Mihai Cimpoi), „Generația de Aur” (de Grigore Vieru), „O seamă de cuvinte despre un suflet înflăcărat” (de Ion Druță), „Universalitatea Ungureanu” (de Andrei Vartic);

- *Tabel cronologic* – din acest compartiment transpare ideea că această „cartea vieții” lui Ion Ungureanu relevă un destin frumos, dar și afectat de diverse momente istorice. Tabelul cronologic este amplasat pe 3 pagini, integrând date și evenimente biografice și oferind un spor de valoare studiului;

- *Aprecieri, gânduri, reflecții* ale personalităților notorii privind Persoana și Fenomenul Ion Ungureanu; iată doar câteva dintre numele acestora: Grigore Vieru, Mihai Cimpoi, Eugen Doga, Ion Ciocanu, Ion Hadârcă, Andrei Strâmbeanu, Ion Caramitru, Nicolae Dabija ...;

- *Compartimentul bibliografic* include 4 subcompartimente: „Ion Ungureanu – actor, regizor, pedagog, publicist, om de stat” (1184 de descrieri bibliografice ale diverselor categorii de documente: volume, articole, interviuri semnate de către protagonist, bibliografii, publicații despre acesta, documente din arhiva radioului și televiziunii naționale etc.); „Ion Ungureanu – Retroproiecții. Creația teatrală și cinematografică” (253 descrieri bibliografice); „Resurse electronice” (347 descrieri bibliografice); „In memoriam” (49 descrieri bibliografice);

▪ *Acord final ...* Conține textul integral al articolului expresiv semnat de Ion Ungureanu „Teatrul și credința”. O selecție excepțională realizată de către alcătuito! Câteva extrase magnifice din text: „Teatrul este ochiul magic cu care putem vedea, prin ceața vremurilor, împărății dispărute, destinele oamenilor ...” (2, p. 231), „Prin teatru se măsoară prestigiul și nivelul cultural ale unei țări...” (2, p. 231) „Teatrul este examenul unui neam, al unei națiuni, un indiciu al maturității sale artistice și spirituale...” (2, p. 231), „Aceste două valori – Teatrul și Credința – ne vor ajuta să dănuim, să rezistăm, să facem față marilor provocări ale timpului” (2, p. 240);

▪ *Indexuri auxiliare* – conține 6 indexuri auxiliare, care au menirea de a facilita utilizarea informației bibliografice: de nume, titluri ale lucrărilor incluse, titluri de spectacole, titluri de filme artistice și documentare, titluri de filme televizate, titluri ale periodicelor bibliografiate;

▪ *File de album* – compartimentul care

trezește un interes deosebit și îl parcurgem cu o atenție deosebită. Ne oferă o întâlnire pe fâgașul artei fotografice cu persoane, crâmpie de evenimente, persoane importante în viața Protagonistului – toate acestea desprinse din viața lui Ion Ungureanu (total 40 de fotografii).

▪ *Prezența poligrafică elegantă* – format academic (dimensiuni exterioare), coperta distinsă (de Vadim Șterbate), formatarea caracterelor.

Conchidem că studiul efectuat este o dovadă, o mărturie despre marcantele realizări documentare și scenice ale Maestrului Ion Ungureanu.

Este o realizare indiscutabilă a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, urmărind scopul de a facilita munca cercetătorilor istoriei teatrului și culturii basarabene, dar și de a lărgi accesul publicului larg la informația despre Marele Ion Ungureanu.

Ludmila CORGHENCI

Referințe bibliografice :

1. CIMPOI, Mihai. Cartea vieții lui Mihai Eminescu. În: Literatura și arta. 2019, 10 ian., p. 4. ISSN 1857-3835.

2. ION Ungureanu. Biobibliografie. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Alcăt. Victoria Stanchevici. Chișinău, 2018. 337 p. ISBN 978-9975-3205-8-0.

Un produs semnificativ de bibliotecă...

Un produs informațional semnificativ în anul 2018 – Anul European al Patrimoniului Cultural – lansat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul proiectului editorial „Moldavica”, seria „Plasticienii Moldovei” – biobibliografia cu protagonista Valentina Rusu-Ciobanu, pictoriță, laureată a Premiului de Stat, Maestru Emerit în Artă, Artistă a Poporului, deținătoare a „Ordinului Republicii”¹. Lucrarea are un subtitlu relevant – O creație îndrăgostită de firea luminoasă, blândă și înțeleaptă a Lumii.

Să trecem în revistă axele structurale ale lucrării, analiză care ne va convinge privind reușita demersului bibliografic:

- *Argument* (semnat de către Svetlana Miron), în care alcătuitorul (de fapt în viziunea mea – autorul) reflectă destinația lucrării, demonstrează logica structurii și orânduirii compartimentelor, destinația lucrării. Menționăm limbajul convingător și fluent al autorului, explicațiile clare, punând accentul pe utilizarea facilă și înțelegerea lucrării de către utilizatori. Autorul introduce și elemente caracteristice unui CV, acestea fiind completate prin *Tabelul cronologic* al activităților artistice, expozițiilor personale, premiilor, distincțiilor;

- Următorul compartiment se focalizează pe interviurile, discuțiile oferite/întreținute de către V. Rusu-Ciobanu, articolele dedicate creației pictoriței – *Articole. Interviuri. Convorbiri*. Dintre numele persoanelor notorii, care au scris și au discutat cu V. Rusu-Ciobanu menționăm: Gheorghe Vrabie, artist plastic, Tudor Braga, critic de artă, Monica Babuc, om de stat și alții;

- Un capitol deosebit de interesant al lucrării este, fără îndoială, cel care cumulează *Aprecierile, opiniile, impresiile* despre și pe marginea colaborării cu pictorița V. Rusu-Ciobanu ale colegilor de breaslă, criticilor de artă, scriitorilor, oamenilor de cultură;

- *Compartimentului bibliografic* al lucrării i se oferă un spațiu generos, ceea ce corespunde de fapt specificului lucrării – studiu biobibliografic. Astfel, sunt cumulate 400 de descrieri bibliografice, acestea reprezentând operele pictoriței din colecțiile muzeelor din țară și străinătate, cele personale și private (circa 167 de descrieri bibliografice), precum și publicațiile despre viața și activitatea V. Rusu-Ciobanu – bibliografii, enciclopedii, albume, contribuții, emisiuni TV, portrete etc. (circa 233 de descrieri bibliografice);

- *Indexurile bibliografice auxiliare* (de nume, de lucrări, de titluri ale publicațiilor periodice din care au fost descrise contribuții) constituie instrumente care facilitează utilizarea studiului biobibliografic și oferă răspunsuri la întrebările gen: „Care publicații periodice a consultat autorul, pentru a selecta contribuțiile despre V. Rusu-Ciobanu?”, „Care lucrări, semnate de Grigore Vieru, conțin informații despre pictoriță?” și altele;

- *File de album* – compartimentul evidențiază într-o manieră succintă și extrem de convingătoare etapele vieții personale și profesionale ale renumitei pictorițe, completând informația din compartimentele precedente;

- Ultimul compartiment integrează circa 40 de *reproduceri* ale lucrărilor originale, semnate de către V. Rusu-Ciobanu.

Fiind un rezultat impresionant al cercetării bibliografice, lucrarea configurează imaginea complexă a unui intelectual reprezentativ, de elită, astfel transmițând un mesaj convingător celor care vor apela la acest studiu. Cu siguranță, orice cititor care îl va deschide va reuși să conștientizeze importanța activității și contribuțiilor reprezentativei personalități ale picturii basarabene – Valentina Rusu-Ciobanu.

Specificăm că studiul bibliografic este adresat cercetătorilor, profesorilor, studenților, elevilor, bibliotecarilor, tuturor celor interesați de creația pictoriței Valentina Rusu-Ciobanu.

Ludmila CORGHENCI

¹ Valentina Rusu-Ciobanu: O creație îndrăgostită de firea luminoasă, blândă și înțeleaptă a Lumii. Biobibliografie. Alcătuitor Svetlana Miron. Chișinău, 2018. 154 p. 978-9975-3205-5-9.

Autorii articolelor

ANDRESOO, Janne – director general,
National Library of Estonia
E-mail: nlib@nlib.ee

BAHANOVA, Maria – șef al filialei
pentru copii, Biblioteca Publică Raională
Ceadâr-Lunga
E-mail: maria.bahanova@gmail.com

BOLGARINA, Elina – șef secție „Lite-
raturile lumii”, Biblioteca Națională a Re-
publicii Moldova
E-mail: litera@bnrm.md

BORDIAN, Elena – director, Biblioteca
Republicană Tehnico-Științifică
E-mail: elenabordian68@gmail.com

CARA, Lilia – șef secție „Resurse uma-
ne”, Biblioteca Națională a Republicii Mol-
dova
E-mail: cadre@bnrm.md

CEBOTARI, Margareta – specialist
principal, Biblioteca Națională a Republicii
Moldova
E-mail: mcebotari@bnrm.md

COLESNIC, Iurie – specialist superior,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: iurie_colesnic@yahoo.com

CORGHENCI, Ludmila – șef al Cen-
trului de Formare Continuă în Biblioteco-
nomie și Științe ale Informării, Biblioteca
Națională a Republicii Moldova
E-mail: lcorghenci@bnrm.md

COSOVAN, Veronica – șef secție „Car-
te veche și rară”, Biblioteca Națională a Re-
publicii Moldova
E-mail: cartearara@bnrm.md

GHEICEANU, Tatiana – șef secție
„Lectura publică”, Biblioteca Națională a
Republicii Moldova
E-mail: lectura@bnrm.md

OSOIANU, Vera – director adjuncț, Bib-
lioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: bnrmvo2012@gmail.com

POPA, Victoria – șef al Centrului de
Statistică, Biblioteca Națională a Republicii
Moldova
E-mail: statistica@bnrm.md

SILIVESTRU, Diana – șef secție „Col-
lecții digitale”, Biblioteca Națională a Re-
publicii Moldova
E-mail: lupusor.diana@gmail.com

ȘTEFĂNESCU, Elena – bibliotecar, De-
partamentul „Colecții speciale”, Biblioteca
Centrală Universitară „Mihai Eminescu”,
Iași
E-mail: elenastfnc@yahoo.com

ZASMENCO, Tamara – director ad-
juncț, Biblioteca Republicană Tehnico-
Științifică
E-mail: tamara.zasmenco@gmail.com

ZAVTUR, Galina – șef secție „Con-
servare și comunicare colecții”, Bibliote-
ca Științifică Medicală a Universității de
Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae
Testemițanu”
E-mail: ccc.library@usmf.md

ZOSIM, Elena – specialist superior,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: lectura@bnrm.md

Ghid pentru autori

Cerințele privind prezentarea articolelor științifice sunt reflectate în „Regulamentul de evaluare, clasificare și monitorizare a revistelor științifice”, aprobat prin hotărârea comună (nr. 147 din 25.06.2015) a Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM și Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (art. 17, acces la textul integral - http://www.cnaa.acad.md/normative-acts/normative-acts-cnaa/normative-acts-cnaa-attestation/reg_evaluare_reviste/).

Responsabilitatea opiniilor exprimate în articole revine în exclusivitate autorilor.

Structura articolului (font Times New Roman):

- titlul articolului (centrat, scris cu majuscule, bold, dimensiune font: 12, spațiu între rânduri: 1,0).

- numele, prenumele autorului, afilierea instituțională, funcția deținută, gradul științific și titlul didactic, adresa e-mail (aliniere dreapta; dimensiune font: 12; numele autorului este indicat cu litere majuscule).

- poza autorului (autorilor) – imagine în JPEG.

- abstract în limbile română și engleză (aliniere stânga-dreapta, dimensiune font: 11; spațiu între rânduri: 1,0; cursiv; nu va depăși 2000 de semne).

- cuvinte-cheie în limbile română și engleză (aliniere stânga-dreapta, dimensiune font: 11; spațiu între rânduri: 1,0).

- textul articolului (dimensiune font: 12; spațiu între rânduri: 1,5; volumul unui articol nu va depăși 10 pagini).

- opțional, în caz de necesitate, pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini, cu trimitere din text; acestea vor fi expediate redacției și separat, odată cu articolul, în format .jpeg / .png / .tiff. În cazul tabelelor, deasupra se scrie „Tabelul nr. X: titlu”, iar în cazul imaginilor, hărților etc., dedesubt se scrie „Figura nr. X: titlu”.

- abrevieri: în cazul utilizării în pu-

blicație a abrevierilor, lista acestora urmează a se anexa. În cazul unui număr infim de abrevieri (1-3), ele pot fi indicate între paranteze în text.

Fiecărui articol îi va fi atribuit indexul Clasificării Zecimale Universale (CZU) – această responsabilitate revenindu-i Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Referințele bibliografice vor fi prezentate la sfârșitul textului articolului, format Times New Roman; dimensiune font 10; spațiu între rânduri 1,0, prin caracterele originale ale documentului. Structura referinței bibliografice se conformă prevederilor standardului SM ISO 690-2012 „Informare și Documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (aprob. prin hotărârea INSM nr. 871-ST din 05.04.2012). Prezentarea și citarea referințelor bibliografice este realizată conform metodei „nume-dată” (sistemul Harvard).

Referințele se ordonează alfabetic (în funcție de caracterele originale ale documentului), după numele autorului ori titlu, scris cu majuscule și se numerotează continuu.

Mostre de prezentare a referințelor bibliografice:

Cărți:

PETERS, Tom. Cercul inovației: drumurile băătorite nu duc spre succes. București: Publica, 2011. 553 p. ISBN 978-973-1931-82-1.

VASILICĂ, Victoria, Dmitric, Ecaterina. Biblioterapie. Chișinău: Primex, 2016. 45 p. ISBN 978-9975-9696-7-3.

СТЕПАНОВ, В. К. Применение Интернета в профессиональной информационной деятельности. Москва, 2009. 304 p. ISBN 978-5-8183-1401-3.

Articole din revistă:

CEBOTARI, Margareta. JuniorBildungs: program informațional/formativ pentru adolescenți, organizat la Biblioteca „Onsifor

Ghibu”. În: Bibliopolis. 2014, nr. 5, pp.185-188. ISSN 1811-900X.

OSOIANU, Vera, CORGHENCI, Ludmila. Formarea continuă a bibliotecarilor – prioritate strategică pentru anii 2017-2020. În: Magazin bibliologic. 2015, nr. 1/2, pp. 77-85. ISSN 1857-1476.

Игумнова, Н.П. Библиоэтнология как научная и учебная дисциплина. В: Библиотековедение. 2017, nr. 6, pp. 616-622. ISSN 0869-608x

Articole din culegeri:

CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea științifică la DIB în contextul Anului Creativității și al Inovării – 2009. In: Symposia Investigatio Bibliotheca: [simpozion național, 28 ian. 2010, Chișinău]. Chișinău, 2010, pp. 34-44.

Autoreferate. Teze de doctor:

BORZIAC, Ilie. Paleoliticul superior din spațiul carpato-nistrean: (cronostratigrafie, cronologie și periodizare culturală). Auto-referat al tezei de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2008. 53 p.

POSTICĂ, Gheorghe. Civilizația medievală timpurie din spațiul pruto-nistrean (secolele V-XIII). Teză de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2006. 413 p. [Accesat: 7 martie 2017]. Disponibil: http://www.academia.edu/13334679/Gheorghe_Postic%C4%83_Civiliza%C5%A3ia_medieval%C4%83_timpurie_din_spa%C5%A3iul_pruto-nistrean_secolele_V-XIII_Tez%C4%83_de_doctor_habilitat_%C3%AEn_%C5%9Ftiin%C5%A3e_istorice_Chi%C5%9Fin%C4%83u_2006_413_p.

ВИШНЯКОВ, И. В. Модели и методы оценки коммерческих банков в условиях неопределенности: диссертация ... канд. экон. наук. Москва, 2002. 234 p.

Surse electronice on-line:

KULIKOVSKI, Lidia. Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Oportunități, probleme, roluri [on-line]. [Accesat: 6 martie 2017]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BM-Hasdeu/lidia-kulikovski-inovaia-n-management-ca-factor-de-supravieuire-i-schimbare-a-bibliotecii>.

КЛЮЕВ, В. К. Менеджмент ресурсного потенциала библиотеки. Москва, 2011. 136 p. [Дата обращения: 7 марта 2017]. Режим доступа: http://www.library.ru/1/kb/articles/kluev/1/04_menegment.pdf.

Recenzarea articolelor. Toate articolele trimise spre publicare trec printr-un proces de recenzare anonimă: identitatea autorului și cea a recenzentului nu se divulgă reciproc. Recenzarea este efectuată de către doi specialiști selectați din cadrul *Colegiului redacțional* sau de către specialiști de profil, *recenzenți ai revistei*.

Articolul prezentat parcurge următoarele etape:

- *prima verificare* (respectarea instrucțiunilor de tehnoredactare, prezența elementelor constitutive obligatorii: abstract, cuvinte-cheie, introducere, conținutul propriu-zis, concluzii, referințe bibliografice (responsabili – coordonatorii revistei);
- *selectarea* de către redactorul-șef a 2 recenzenți (în funcție de domeniul de interes științific al acestora și de tema articolului);
- *evaluarea articolelor* în funcție de actualitate și originalitate (rezultatele noi, de interes profesional și importante; articolul corespunde domeniului revistei); conținut (claritatea titlului și reflectarea în acesta, precum și în abstract, a conținutului articolului; cuvintele-cheie formulate; expunerea clară a textului; abordarea problemei în publicații; succesiunea logică a materialului etc.); utilizarea etică și corectă a surselor de informare (eliminarea plagiatului în cercetarea științifică, elaborarea, prezentarea corectă a referințelor bibliografice; citarea surselor);
- *recenziile* prevăd calificativele: *recomandare, revedere* sau *respingere* (dacă ambele sunt negative – articolul este respins pentru publicare în revistă; în cazul unei recenzii negative – redactorul-șef transmite articolul la a treia recenzare; revizuirea articolului ține de responsabilitatea autorului, fiindu-i transmise recomandările recenzentului)

Revista *Magazin bibliologic* se declară publicație cu Acces Deschis, implementând licența și instrumentele Creative Commons (în scopul evitării barierelor puse de prevederile legale privind dreptul de autor), astfel oferind utilizatorilor dreptul de a „citi, descărca, copia, distribui, imprima, căuta sau crea link” la textele integrale ale articolelor.

Articolele în varianta electronică pot fi transmise la Direcția Cercetare și Dezvol-

tare în Biblioteconomie (bloc 2 BNRM, etaj 2, birou 20). Persoane de contact: Ludmila Corghenci, lcorghenci@bnrm.md, sau Ecaterina Dmitric, dbiblio@bnrm.md. *Articolele prezentate fără respectarea cerințelor expuse anterior vor fi respinse.*

Discutat și aprobat în cadrul ședinței din 9 februarie 2017 a Consiliului Științific BNRM (proces verbal nr.1 din 9.02.2017).